

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)
กับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา

โดย

นางสาวอาภาภรณ์ อึ้งอัมพรวิไล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2554

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)
กับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา

โดย

นางสาวอาภาภรณ์ อึ้งอัมพรวิไล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2554

Guidelines to Improve Time-Based Efficiency of Environmental Impact
Assessment for Hotel and Resort Business

By

Ms. Apaporn Ungumponvilai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture
Department of Architecture
Faculty of Architecture and Planning
Thammasat University

2011

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวอาภาภรณ์ อึ้งอัมพรวิไล

เรื่อง

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

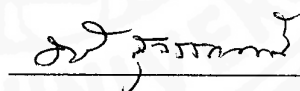
กับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต

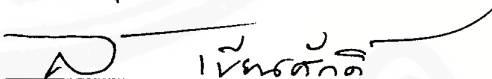
เมื่อ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ดร. อารี สุวรรณมณี)

กรรมการสอบและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

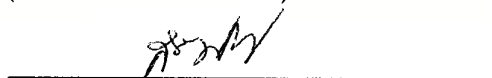
(อาจารย์ ดร. เจียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์กัลยา โกวิทวลัทธ)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันติรักษ์ ประเสริฐสุข)

บทคัดย่อ

การพัฒนาทางธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการเกิดขึ้นของโครงการหรือกิจกรรมด้านธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านลบและด้านบวกโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสภาพแวดล้อม กระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมจึงเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันกระบวนการการจัดทำรายงาน รวมถึงกระบวนการพิจารณาเห็นชอบรายงานฯ ในมิติด้านเวลายังคงเป็นประเด็นที่กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง อันส่งผลกระทบต่อผลกระทบต่อโครงการหรือกิจการที่กำลังจะเกิดขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) กับโครงการธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา โดยศึกษางานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความคิดเห็น จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์แบบเชิงลึกทั้ง 3 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกลุ่มผู้ประกอบการหรือเจ้าของโครงการ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทักษะคนติ แนวคิด บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การศึกษายังครอบคลุมถึงปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์หาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในมิติทางด้านเวลา ประกอบด้วย กระบวนการก่อนนำเสนอรายงาน ฯ และการจัดทำรายงาน ฯ ปัจจัยที่สำคัญคือ ผู้ออกแบบต้องมีจิตสำนึกในการออกแบบ และต้องอาศัยเกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำรายงาน ฯ ที่ครบถ้วน และมีคุณภาพ กระบวนการระหว่างพิจารณาพิจารณา รายงาน ฯ ปัจจัยที่สำคัญคือ เกิดความล่าช้าในกรณีมีการแก้ไขรายงาน ฯ ผู้พิจารณาพิจารณา รายงาน ฯ ต้องอาศัยธรรมาภิบาลในการพิจารณาในประเด็นที่เป็นเชิงนามธรรม และควรมีการพัฒนาเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่เป็นเชิงนามธรรม กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่สำคัญคือ ควรมีมาตรการกฎหมายที่บังคับใช้ลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานท้องถิ่นต้องมีความเข้มงวดกดดันต่อการส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะก่อสร้าง ระยะดำเนินการโครงการ และการปฏิบัติตามมาตรการที่ได้ระบุในรายงาน ฯ ของเจ้าของโครงการ จึงจะทำให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดประสิทธิภาพ

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในมิติด้านเวลา จะต้องอาศัยออกแบบอาคารโครงการที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ

เทคโนโลยีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น โดยงานออกแบบที่ดี (inputs) ใช้งานวิจัยเป็นฐานการออกแบบ และอาศัยความร่วมมือตั้งแต่เริ่มต้นโครงการของทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการ กลุ่มผู้ออกแบบ และบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการฯ ย่อมทำให้เกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพแก่โครงการ (outputs) ซึ่งสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรมถึงแม้กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์จะมีความเห็นที่แตกต่างกันบ้างในบางประเด็น ดังนั้นเจ้าของโครงการ กลุ่มผู้ออกแบบหรือบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน รวมถึงคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาเห็นชอบรายงานฯ ควรนำความเห็นไปประกอบการพิจารณาทั้งในการออกแบบและจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่อไป

Abstract

Tourism development and rapid growth of resort and hotel business produce large quantities in both negative and positive impacts on environment and its contexts. Thus, process of Environmental Impact Assessment (EIA) is employed as an essential tool for environmental enhancement and conservation. Meanwhile, the duration of EIA making and consideration procedure is a significant issue that occurs and strongly effects into the coming construction of resort and hotel project.

The goal of this research is to investigate strategies to uphold the process of EIA making and consideration in particular resort and hotel projects in aspect of time-based efficiency. In the first stage, previous researches and relevant theories had been reviewed and then used as a studying guideline. Secondly, some relevant experts who were members of EIA expert committee, project developers and EIA consultants had been selected and interviewed for gaining their opinions, perspectives and comments in EIA's contexts and its problems. Finally, these points of view are analyzed and re-arranged for comprehensive guidelines and effective strategies supporting the process of EIA making and consideration in aspect of resort and hotel projects.

The research results show the process of EIA and its factors in terms of time - based efficiency. First, process of pre – submission and pre – design, the significant factor is the design of hotel and resort's architecture and its context should be integrated with environmental resources and cultural issues accompanied with an intellectual tools into design criteria. Second, the process of report deliberation, the significant factors such as duration of report – edition, report revision and subjective issue should be improved and set them up into report considerations with effective criteria are needed as well as the good – governance approach. Then, the related laws and regulations should be enforced in every project that must be submitted without conditions during construction process and post occupancy operation.

Guidelines for optimization of EIA, in terms of time – based, indicates that the design of the hotel and resort's architecture should be responsive to environment, cultural resources, and local identity of architecture. The project owner should run the proposed project by using research – based design. The approach in using integrated inputs which can maximize the expected outputs has to be considered in architectural design. As the interviewers have expressed different points of view on the same issues due to their own perception and experiences, designers and all parties must allow the latter to participate in design and process of decision-making, so that their viewpoints would be taken into considerations.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ อาจารย์ ดร. เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำในการทำวิจัย ตรวจสอบ และให้คำชี้แนะเรียบเรียงเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณอาจารย์กัลยา โกวิทวิสิทธิ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการแก้ไขเนื้อหาอย่างเหมาะสม และมอบกำลังใจให้ตลอดการทำวิทยานิพนธ์ และดร. อารี สุวรรณมณี ที่มีความกรุณาในการเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำปรึกษาการทำวิจัย รวมทั้งแก้ไขเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้เลย หากปราศจากความกรุณาจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง ท่านคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ทั้ง 6 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิโรจน์ อนามบุตร คุณสง่า โภคบุตร คุณนิศานาท สติรกุล ดร. เกษมสันต์ สุวรรณรัตน์ คุณธาดาท บำรุงพงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์ ผู้ชำนาญการและนักวิชาการสิ่งแวดล้อม บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ คุณสุวิทย์ วรรณประดิษฐ์ คุณธัญกร จินต์ประเสริฐ คุณคมกฤช ยิ้มเจริญ และนักวิชาการสิ่งแวดล้อมอีก 2 ท่าน และเจ้าของโครงการโรงแรมและรีสอร์ท คุณพชัย จิระวิศิษฎ์นันท์ และคุณจริยวดี สุวรรณดิษฐ์กุลที่กรุณาให้สัมภาษณ์ความคิดเห็น ทศนคติ และมุมมองต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่องานวิจัย

ขอขอบคุณสุภมาส อนุสนธิ์ ศิรินาฏ จินดาอุทัยพันธ์ ศจี วิสารทศจี ญัฐฐา เทียมชัยบุญทวี สุชา กิตติวรารัตน์ ขวัญ พิทักษ์รักษสันติ ธีรฉัตร ฉายโช้น และเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนาม ที่ให้กำลังใจ และแรงผลักดันในการทำงานวิจัยนี้ สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณป้า แม่ และครอบครัวที่รักยิ่ง ที่มอบกำลังใจ มอบความรักให้เสมอ และการสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อาภาภรณ์ อึ้งอัมพรวิไล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(9)
สารบัญภาพประกอบ.....	(10)
 บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	6
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
 2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	 8
2.1 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย.....	9
2.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท... ..	17
2.3 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับมิติทางด้านเวลา.....	20
2.4 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	34
2.5 ทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม.....	42

3. ระเบียบวิธีวิจัย	48
3.1 วิธีการวิจัย.....	48
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	49
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์.....	57
4.2 ปัญหาในมิติทางด้านเวลาของกระบวนการการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม.....	69
5. สรุปการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ	79
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	79
5.2 แนวทางการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผล ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในมิติด้านเวลา.....	89
5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	95
บรรณานุกรม.....	97
ภาคผนวก	
ก. แนวทางการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกระบวนการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	102

ข.	แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม.....	110
ค.	ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	111
	ประวัติการศึกษา.....	118

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำแนกคำสื่อความหมาย และนิยามของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	11
2.2	บทบาทของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	15
2.3	ประเภทโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	20
2.4	ระยะเวลาที่ใช้ในการเสนอพิจารณาเห็นชอบ คิดตามจำนวนครั้ง ในการส่งรายงาน ฯ แก่ไขแก่ สผ. และคชก.	30
2.5	โครงการที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบน้อยที่สุด และมากที่สุด.....	31
4.1	การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	58
4.2	ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเชิงปริมาณ.....	75

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1.1	ระเบียบวิธีวิจัย.....	5
2.1	ความสัมพันธ์ขององค์การที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพิจารณารายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	17
2.2	กระบวนการเริ่มต้นโครงการ และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม.....	22
2.3	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และโครงการร่วมกับเอกชน.....	23
2.4	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการของเอกชน.....	24
2.5	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท.....	25
2.6	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบ ของ สผ.....	26
2.7	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการที่ต้องแก้ไขข้อมูล หรือเพิ่ม รายละเอียดข้อมูลในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบของ สผ.....	27
2.8	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบ ของ คชก.....	28
2.9	ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการที่ต้องแก้ไขรายงาน ฯ หรือจัดทำรายงาน ฯ ใหม่ในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบของ คชก.....	29
2.10	ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	32
2.11	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่วนติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	33
2.12	โครงสร้างองค์กรจากทฤษฎีการบริหารงานคุณภาพโดยรวม.....	43
2.13	ประเด็นสำคัญของการบริหารคุณภาพโดยรวม.....	47
3.1	ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์.....	51
3.2	ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ผลข้อมูล.....	55
4.1	มิติทางด้านเวลาในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	69

5.1	ทัศนคติ และแนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมเชิง inputs และ outputs.....	81
5.2	เปรียบเทียบกระบวนการออกแบบทั่วไปกับกระบวนการออกแบบ เชิงบูรณาการร่วมกับประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	82
5.3	จำแนกปัญหาด้านคุณภาพที่เกิดขึ้น.....	83
5.4	จำแนกปัญหาด้านบุคลากร.....	86
5.5	ช่วงเวลาในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	87
5.6	แสดงการบูรณาการใช้เครื่องมือ TQM ในช่วงเวลาของกระบวนการ EIA.....	93
ก.1	หัวข้อที่ใช้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	108

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการขยายตัว ตามแผนนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550 - 2554 ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในปัจจุบัน เนื่องมาจากการพัฒนาด้านการใช้ที่ดิน พื้นที่ป่าไม้ ถูกนำไปก่อสร้างเป็นที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การก่อสร้างและงานสถาปัตยกรรม (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2551) เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมา เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ฯลฯ อาทิเช่น ปริมาณขยะมูลฝอย ทั้งจากขยะก่อสร้าง โดยส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของชุมชน และที่อยู่อาศัย (ศทาวุฒิ พึ่งดอกไม้, 2545) มลพิษทางอากาศจากการก่อสร้าง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกฎหมาย เพื่อควบคุมและจัดการกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และก่อสร้างโครงการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยกำหนดให้โครงการขนาดใหญ่ที่คาดว่าจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เจ้าของโครงการ ผู้ประกอบการและนักลงทุน ซึ่งคาดหวังผลตอบแทนจากโครงการ มีมุมมองถึงการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของโครงการ จึงทำให้เจ้าของโครงการพยายามใช้ช่องโหว่ทางกฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากโครงการประเภทโรงแรม และรีสอร์ท มักประสบปัญหาเรื่องระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ โครงการ และการขออนุญาตโครงการล่าช้า ซึ่งทำให้การดำเนินการก่อสร้างโครงการไม่เป็นไปตามตารางงานโครงการ ส่งผลกระทบต่อต้นทุน และระยะเวลาในการคุ้มทุนของโครงการ

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีในปัจจุบัน ในแง่มิติด้านระยะเวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการจัดทำรายงาน ฯ และการพิจารณารายงาน ฯ ซึ่งเป็นสาเหตุในการยืดระยะเวลาในกระบวนการประเมินผลกระทบ

สิ่งแวดล้อม โดยขั้นตอนของงานวิจัยจะเป็นการดำเนินควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้เป็นประโยชน์ในแง่การชี้ถึงจุดปัญหาและสาเหตุของความล่าช้าในการพิจารณา รวมไปถึงนำเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปปรับใช้ และผู้ประกอบการได้เล็งเห็นถึงคุณค่าที่แท้จริง และประโยชน์ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อโครงการ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเสริมสร้างทัศนคติในแง่บวกให้เกิดขึ้นต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเป็นแนวทางในการนำไปใช้พิจารณาเพื่อประกอบธุรกิจโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการประเภทรีสอร์ทและโรงแรมในประเทศไทยในปัจจุบัน
- 2) ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของโครงการประเภทรีสอร์ทและโรงแรม
- 3) เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการ กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของโครงการประเภทรีสอร์ทและโรงแรม

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าที่เกิดขึ้นจากกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านระยะเวลาได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ขอบเขตด้านประเภทอาคารที่ศึกษาในงานวิจัย
งานวิจัยเล่มนี้มุ่งเน้นทำการศึกษอาคารที่พักตากอากาศ ประเภทโรงแรมและรีสอร์ท โดยศึกษาในส่วนขั้นตอนการขออนุญาตสิ่งแวดล้อมของโครงการ ซึ่งมุ่งเน้นด้านเฉพาะระยะเวลาในกระบวนการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2) ขอบเขตด้านข้อมูลโครงการที่ใช้ในงานวิจัย

โครงการที่ศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นโครงการที่ผู้วิจัยพิจารณาจาก สถิติรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการบริการชุมชน ที่พักอาศัย และสถานที่พักตากอากาศ ซึ่งเป็นโครงการที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ โดยข้อมูลสถิติที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ พิจารณาข้อมูลย้อนหลังเป็นระยะเวลาทั้งหมด 9 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552 ยกเว้นปี พ.ศ. 2550 อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านระบบฐานข้อมูล กลุ่มพัฒนาระบบและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553)

3) ขอบเขตด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากหน่วยงานดังต่อไปนี้

3.1) กลุ่มโครงการบริการชุมชน ที่พักอาศัย และสถานที่พักตากอากาศสำนักวิเคราะห์ผลกระทบ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2) กลุ่มพัฒนาระบบและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.1) ข้อกำหนดทางกฎหมาย และโครงการที่ต้องจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและระยะเวลา

(2) หัวข้อที่ใช้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผลกระทบทางกายภาพ ผลกระทบทางชีวภาพ ผลกระทบด้านคุณค่าใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ผลกระทบด้านคุณค่าคุณภาพชีวิต

(3) การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการสถานที่พักตากอากาศวิลาชิพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2) วางแผนการดำเนินงานวิจัย

3) ศึกษาสถิติโครงการที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่

3.1) ผ่านการพิจารณา และได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการเพื่อศึกษา
ระยะเวลาที่แต่ละโครงการใช้ ในการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบ
รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ ตั้งแต่ปี 2543 -2552 (ยกเว้นปี 2550)

3.2) การวิเคราะห์เพื่อหาศึกษาเชิงลึก โดยเลือกจากปัจจัยทางด้านระยะเวลาใน
การพิจารณารายงาน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

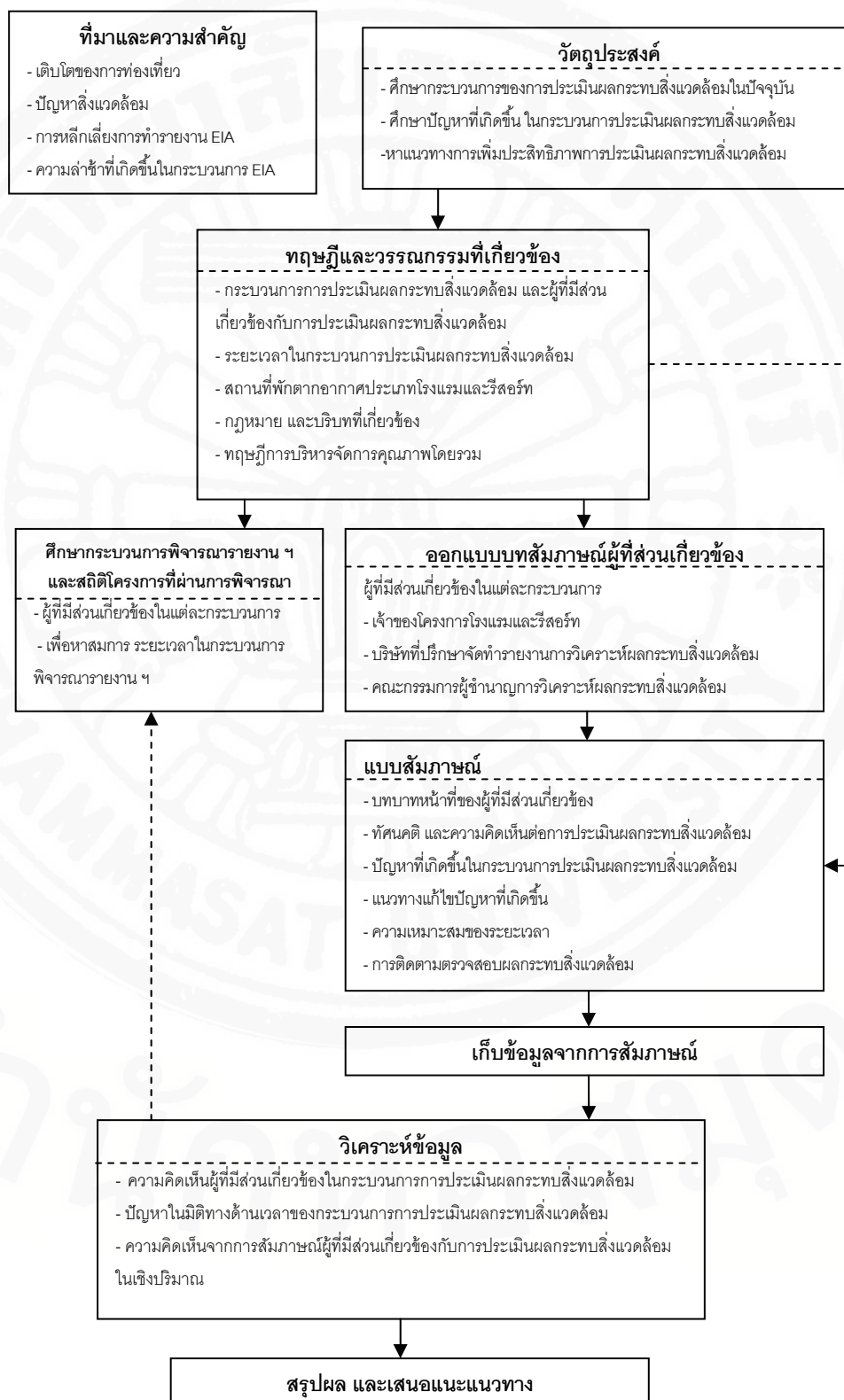
3.3) เจ้าของโครงการ

3.4) ผู้ศึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.5) คณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบรายงาน

4) สร้างแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการปัจจัยทางด้านระยะเวลา และปัญหาที่เกิดขึ้นจาก
กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการประเภทรีสอร์ทและโรงแรม สามารถสรุป
ดังภาพที่ 1.1 ระเบียบวิธีวิจัย

ภาพที่ 1.1
ระเบียบวิธีวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบถึงปัจจัยและกระบวนการพิจารณาของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาคารที่พักตากอากาศ ประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่มีในปัจจุบัน
- 2) แสดงความสัมพันธ์ของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในมิติทางด้านเวลากับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการพิจารณารายงาน ฯ โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่ล่าช้า
- 3) นำเสนอปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการประเภท รีสอร์ทและโรงแรม ในกรณีที่มีการพิจารณารายงาน ฯ เกิดความล่าช้า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายงาน ฯ และพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงาน ฯ โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ทต่อไป

1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

- 1) พรบ. สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2535
หมายถึง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งในหมวดที่ 3 ส่วนที่ 4 ตั้งแต่มาตราที่ 46 ถึง มาตราที่ 51 ได้กำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติในการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม วิธีการทำรายงาน ฯ กระบวนการพิจารณารายงาน บุคคลที่มีหน้าที่ในการจัดทำและพิจารณารายงาน
- 2) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA)
หมายถึง กระบวนการการวิเคราะห์และประเมินสภาพแวดล้อม ที่กระทำในระหว่างขั้นตอนการดำเนินโครงการ เพื่อประเมินและคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ที่จะเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อมหากมีการก่อสร้างโครงการขึ้น การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเริ่มปฏิบัติภายหลังจากประกาศใช้ พระราชบัญญัติรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดประเภท และขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพิจารณารายงาน ฯ โดยคณะกรรมการผู้พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 3) ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
หมายถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการเกิดขึ้น การก่อสร้าง และการดำเนินการของโครงการ

4) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

หมายถึง รายงานผลการวิเคราะห์ประเมินสภาพแวดล้อมที่น่าเสนอ รายงานการศึกษาสิ่งแวดล้อมโครงการ ผลการสำรวจและวิเคราะห์ผลกระทบ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตลอดจนรายละเอียดข้อมูลของโครงการต่าง ๆ ตามแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดไว้ให้ผู้จัดทำรายงาน ฯ ต้องนำเสนอรายงาน ฯ ต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการผู้ชำนาญการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเห็นชอบโครงการ

5) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

หมายถึง หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนให้กระบวนการจัดทำรายงานและพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาระบบและกระบวนการจัดทำและพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

6) บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ

หมายถึง นิติบุคคล หรือสถาบันอุดมศึกษา บริษัทที่ปรึกษาที่ได้รับอนุญาต เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

7) คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(คชก.)

หมายถึง กลุ่มบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

8) กลุ่มงานโครงการบริการชุมชน และกลุ่มที่พักอาศัย

หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขึ้นกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีหน้าที่ตรวจสอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเสนอความคิดเห็นเบื้องต้นแก่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ รวมไปถึงทำหน้าที่เป็นเลขานุการในการประชุมพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ เพื่อหามาตรการป้องกัน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นจากผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

เพื่อให้เกิดความเข้าใจระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในบทนี้จึงขอเสนอผลการ ทบทวนข้อมูล และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ขอบเขตดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

2.1.1 คำนิยามและความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.1.2 วิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับโครงการโรงแรมและรีสอร์ท

2.2.1 ความหมายตามกฎหมายของสถานที่พักตากอากาศ

2.2.2 ประเภทของสถานที่พักตากอากาศ

2.2.3 จำแนกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท

2.2.4 ข้อกำหนดกฎหมายโครงการที่พักตากอากาศ ที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.3 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับมิติทางด้านเวลา

2.3.1 กระบวนการจัดเตรียมโครงการ และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.3.2 กระบวนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1) ขั้นตอนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2) สถิติโครงการประเภทโรงแรมและสถานที่พักตากอากาศ ที่ได้รับความ

เห็นชอบ ผ่านการพิจารณารายงาน ฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552 (ยกเว้นปี พ.ศ. 2550) และวิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละโครงการ

2.3.3 กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ

2.4 บริบทและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.4.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.4.2 เกณฑ์และแนวทางด้านสิ่งแวดล้อม

2.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน

2.5 ทฤษฎีและบทความการบริหารคุณภาพโดยรวม

2.5.1 การบริหารคุณภาพโดยรวม (total quality management, TQM)

1) นิยามความหมายของคุณภาพ

2) แนวคิดเรื่ององค์การคุณภาพ

3) นิยามความหมายของคุณภาพโดยรวม

2.1 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเริ่มปฏิบัติภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดประเภท และขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยคณะกรรมการผู้พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.1.1 คำนิยามและความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA) หมายถึง “การวิเคราะห์ผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม หรือสภาพแวดล้อมที่อาจจะมีต่อผลกระทบต่อโครงการหรือกิจการนั้น ทั้งในทางบวกและทางลบ เพื่อเป็นการเตรียมควบคุม ป้องกัน และแก้ไขก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการหรือกิจการนั้น ๆ” (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541, น. 10)

“เครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการพัฒนาทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแผน มาตรการที่เหมาะสมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมทั้งการป้องกัน แก้ไข ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา” (สุวิทย์ คุณกิตติ, 2552, น. 2)

“การศึกษาเพื่อคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ และเสนอแนะมาตรการลดและตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโครงการอย่างเหมาะสมโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งในระหว่างก่อสร้างและดำเนินการ” (ปรีชาธิ ศิวะรักษ์, 2545, น. 7)

“การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการทำนาย หรือคาดการณ์ ผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบของการดำเนินโครงการพัฒนาที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติ และทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อจะได้หาทางป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทางลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ในขณะเดียวกันก็มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถฟื้นคืนกลับมาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และคุ้มค่าที่สุด นอกจากนี้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ ของนักบริหาร ว่าสมควรดำเนินโครงการหรือไม่ การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากหากได้รับการนำมาใช้ในการวางแผนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังดำเนินโครงการไปแล้วได้มาก และเป็นวิสัยทัศน์ของนักบริหารโครงการในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มุ่งเน้นการป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ไข” (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553)

“Environmental Impact Assessment consists of a set of procedures that ensure environmentally sound and sustainable development options, recognizing any environmental consequences early at the design phase.” (Mutaseh El-Fadel, 2005, p. 3)

“Environmental Impact Assessment (EIA) is the whole process: the collection and assessment of information and the determination of the application for development approval. It is a procedure which serve to provide information to local authority planners, other regulators and authorizing bodies, other interested parties and the general public, about certain proposed developments and their likely effects on the environment. It also enables developers, on whose behalf the EIA is generally undertaken, to meet their own environmental standards, to minimize environmental impacts and facilitate the approval process” (Carroll & Turpin, 2002, p. 1)

จากนิยามและความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถจำแนกสาระสำคัญ ได้ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

การจำแนกคำสื่อความหมาย และนิยามของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

วิธีการ	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลลัพธ์
การวิเคราะห์ กระบวนการศึกษา การกำหนด การคาดการณ์ ทำนาย การประเมิน	ควบคุม ป้องกัน แก้ไข ลดผลกระทบ ติดตามตรวจสอบ	ระหว่างการก่อสร้าง และดำเนินการ ขึ้นเริ่มต้นออกแบบ	แนวทางเสนอแนะ เครื่องมือ มาตรการ การตัดสินใจดำเนิน- โครงการ

ที่มา: ยูพิน แซ่ตั้ง, 2548, น. 28. (ดัดแปลง)

ดังนั้นสามารถสรุปความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบริบทของงานวิจัยเล่มนี้ได้ดังต่อไปนี้

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหมายถึง กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ และประเมินความเป็นไปได้ของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ตั้งแต่เริ่มต้นออกแบบ ระหว่างการก่อสร้างและดำเนินการ เพื่อคาดการณ์ผลกระทบ และเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการในการควบคุม ป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบของโครงการที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบ รวมไปถึงเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจดำเนินโครงการนั้นๆ แก่ นักลงทุนหรือเจ้าของกิจการ

2.1.2 วิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในการกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละกระบวนการดังต่อไปนี้

1) เจ้าของโครงการ (project owner)

หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นเจ้าของ โครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เจ้าของโครงการมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพการศึกษารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญของความสำเร็จของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเจ้าของโครงการนั้น อาจจะเป็น องค์กรรัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน

หรือความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการทั้งหมด เจ้าของโครงการจะเป็นผู้ให้รายละเอียดพื้นฐานของโครงการต่อบริษัทที่ปรึกษาผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งบริษัทที่ปรึกษานี้จะต้องมีใบอนุญาตให้เป็นผู้มีสิทธิในการทำรายงานตามกฎหมาย ข้อความจากงานวิจัย ดังปรากฏข้างล่างได้สะท้อนถึงบทบาทและข้อจำกัดของเจ้าของโครงการได้ดี

“เนื่องจากเจ้าของโครงการเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำ และค่าใช้จ่ายของรายงาน EIA พบว่าเจ้าของโครงการส่วนใหญ่ยังไม่เห็นว่ารายงาน EIA เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมของโครงการ ทั้งนี้เพราะกระบวนการ EIA เน้นการวิเคราะห์ มากกว่า การพัฒนาและวางแผนจัดการผลกระทบ และเจ้าของโครงการส่วนใหญ่ขาดหน่วยงานและบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม หรือมีบทบาทน้อย รวมไปถึงมักถูกรอบังคับด้วยฝ่ายวางแผนโครงการและงบประมาณ” (ปาริชาติ ศิวัชรวิทย์, 2545, น. 15)

2) ผู้ศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA assessor, EIA practitioners)

ผู้ศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือที่ปรึกษา คือ บริษัทที่ปรึกษา นิติบุคคล สถาบันการศึกษา ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยได้รับอนุญาตจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งต้องต่ออายุใบอนุญาตทุก 2 - 5 ปี โดยที่ปรึกษาต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง เข้าใจรายละเอียดของโครงการตั้งแต่ การออกแบบ วางแผนการก่อสร้าง และกระบวนการทำงานของโครงการ นอกจากนี้ผู้ศึกษาจะต้องมีความเป็นกลาง มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ผู้จัดทำรายงาน ฯ จะต้องมีความซื่อสัตย์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาร่วมด้วย สำหรับผู้เชี่ยวชาญสาขาที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่พิกัดอากาศ ประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ประกอบด้วย

2.1) นักผังเมือง วางผังชุมชน เคหะการ สถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม

2.2) วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิศวกรรมสุขภาพ

2.3) วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมจราจร (จารุณีย์ นิมิตศิริวัฒน์, 2544, น. 62)

2.4) สังคม วัฒนธรรม ปัจจุบันการจัดทำรายงาน ฯ โดยนิติบุคคลยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งในแง่คุณภาพรายงาน ฯ และความเป็นอิสระในการทำงานซึ่งได้รับค่าจ้างการทำรายงานจากเจ้าของโครงการ จึงต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ประเด็นคือ

(1) ความเป็นอิสระและคุณภาพของรายงาน

(2) ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดทำรายงานการ ฯ (ปาริชาติ ศิวะรักษ์, 2545, น.16)

3) องค์กรรับผิดชอบในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA responsible agency, EIA administrative agency)

คือ องค์กรที่มีบทบาทในการกำกับควบคุมการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม องค์กรรับผิดชอบกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย คือ สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ ให้คำปรึกษา คำแนะนำด้านแนวทางการปฏิบัติตามเงื่อนไขในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อม เสนอแนะ กำหนดขอบเขตการศึกษา กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และทำหน้าที่จัดการประชุมเพื่อพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของ คชก. มีหน้าที่ 3 ประการ คือ

3.1) หน้าที่บริหารจัดการกระบวนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.2) ทำหน้าที่พิจารณาถ้อยแถลง ตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก่อนการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.)

3.3) หน้าที่พัฒนาเทคนิคและกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ปาริชาติ ศิวะรักษ์, 2545, น. 24)

4) องค์กรพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA approved authority)

ชุมชนที่อยู่บริเวณโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถือว่ามีส่วนได้ส่วนเสีย และได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการ

“แต่ปัจจุบันการศึกษผลกระทบทางสังคม ภายใต้หัวข้อคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่ากับผลกระทบด้านอื่น อันเนื่องมาจากการขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ แม้จะมีการสัมภาษณ์และสำรวจความคิดเห็นประชาชน แต่ส่วนใหญ่เกิดจากสื่อด้านเดียว ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ไม่เพียงพอจึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นที่มีคุณภาพ และขาดการวิเคราะห์ผลการศึกษาอย่างจริงจัง” (ปาริชาติ ศิวัชรักษ์, 2545, น. 21)

5) ชุมชน (public)

การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโครงการ จึงต้องมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการ

6) สถาปนิก (architect)

สถาปนิกมีหน้าที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการออกแบบ และจัดวางผังโครงการ การออกแบบที่คำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงบริบทโดยรอบของโครงการ มีการคำนึงถึงกฎหมายอาคาร กฎหมายสิ่งแวดล้อม ประโยชน์การใช้พื้นที่ของมนุษย์ นำเสนอแบบโครงการที่มีความเป็นไปได้ ไม่หลบหลีกเลี่ยงกฎหมายต่าง ๆ

สามารถสรุปความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2
บทบาทของกลุ่มองค์กรต่างๆ ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอน	องค์กรบริหารระบบ EIA (สผ.)	เจ้าของโครงการ	บริษัทที่ปรึกษาหรือนิติ บุคคลอื่นๆ	องค์กรของรัฐอื่นๆ (คชก.)	ชุมชน	สถาบันก
การตรวจสอบ รายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	ตรวจสอบเบื้องต้น รายงานการการ วิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม			เสนอความเห็นในผล การตรวจสอบ ของ สผ.	การมีส่วนร่วมของชุมชน ใน การเสนอความเห็น	
การตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงการ			เสนอแนะข้อมูลรายละเอียด ในเงื่อนไขหน่วยงานที่ ตรวจสอบและตัดสินใจ รายงานการประเมินผล กระทบ	อนุมัติโครงการ		ปรับแก้ไขแบบ โครงการ หาก การพิจารณาไม่ ผ่าน
การจัดการ สิ่งแวดล้อม โครงการ		ดำเนินงานตาม ข้อกำหนดในมาตรการ ปกป้องและติดตาม ตรวจสอบผลกระทบ สิ่งแวดล้อมโครงการ	ปฏิบัติตามรายละเอียดที่ กำหนดในมาตรการฯ	ตรวจสอบการปฏิบัติ ตามมาตรการฯ	การติดตามตรวจสอบ สิ่งแวดล้อมโครงการโดย ชุมชน	

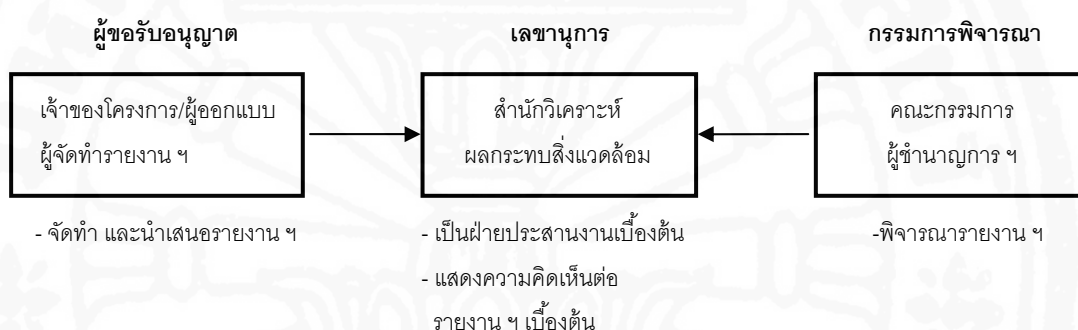
ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ขั้นตอน	องค์กรบริหารระบบ EIA (สผ.)	เจ้าของโครงการ	บริษัทที่ปรึกษาหรือนิติ บุคคลอื่นๆ	องค์กรของรัฐอื่นๆ (คชก.)	ชุมชน	สถาปนิก
การตรวจติดตาม และวิเคราะห์ โครงการระยะหลัง ดำเนินโครงการ	ติดตามผลการดำเนิน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ในมาตรการป้องกันและ แก้ไข				การมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดช่วงการดำเนินงาน	
การตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงการ	แจ้งผลการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และข้อกำหนดเงื่อนไข โครงการ		เสนอแนะข้อมูลรายละเอียด ในเงื่อนไขแก่อนุญาต ตรวจสอบและตัดสินใจ รายงานการประเมินผล กระทบ	อนุมัติโครงการ		ปรับแก้ไขแบบ โครงการ หาก การพิจารณาไม่ ผ่าน

ที่มา: กนกพร สว่างแจ้ง, 2547, น. 37-38. (ดัดแปลง)

ทั้งนี้ ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อการพิจารณาโครงการ ได้แก่

ภาพที่ 2.1
ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพิจารณารายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ที่มา: กนกพร สว่างแจ้ง, 2545; ฉัตรไชย รัตนไชย, 2553; ทวีวงศ์ ศรีบุรี, 2541; ยุพิน แซ่ตั้ง, 2548.
(ดัดแปลง)

2.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับโครงการประเภทรีสอร์ทและโรงแรม

จากกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ระบุให้โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ที่มีห้องพักตั้งแต่ 80 ห้อง หรือมีขนาดพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตรขึ้นไป ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสามารถนิยามความหมายของสถานที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมและรีสอร์ท และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่กระบวนการดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายสถานที่พักตากอากาศ ประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ตามกฎหมาย

“ความหมายของโรงแรมตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ระบุไว้ว่า “โรงแรม” หมายถึง สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจ เพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ ไม่หมายรวมถึง

1) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวซึ่งดำเนินการโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเพื่อการกุศล หรือการศึกษา ทั้งนี้ โดยมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน

2) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นรายเดือนขึ้นไปเท่านั้น หากต่ำกว่ารายเดือนลงมา เช่น รายสัปดาห์ รายวัน รายชั่วโมง หรือคิดค่าบริการปนกันทั้งรายเดือนและต่ำกว่ารายเดือน ถือว่าเป็นโรงแรมต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรมตามกฎหมาย

3) สถานที่พักอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่มีห้องพักรวมไม่เกิน 4 ห้องและมีจำนวนผู้พักรวมไม่เกิน 20 คน มีลักษณะการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม

ดังนั้น สรุปองค์ประกอบของโรงแรมได้ ดังนี้

- 3.1) เป็นสถานที่พัก
- 3.2) มีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจ
- 3.3) สำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใด
- 3.4) เรียกเก็บค่าที่พักต่ำกว่าเดือน

หากครบองค์ประกอบทั้งสี่ประการ จึงถือเป็นโรงแรม และต้องยื่นขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2547 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551, น. 2)

2.2.2 สถานที่ตั้งของโรงแรม

ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเรื่องสถานที่ตั้งของโรงแรมทุกประเภท ดังต่อไปนี้

- 1) ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้พักและมีการคมนาคมสะดวก และปลอดภัย
- 2) เส้นทางเข้าออกโรงแรมต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านการจราจร
- 3) ในกรณีที่ใช้พื้นที่ประกอบธุรกิจโรงแรมในอาคารเดียวกันกับการประกอบกิจการอื่น ต้องแบ่งสถานที่ให้ชัดเจน และการประกอบกิจการอื่นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงแรม

4) ไม่ตั้งอยู่ในบริเวณหรือใกล้เคียงกับโบราณสถาน ศาสนสถานหรือสถาน อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา หรือสถานที่อื่นใดอันจะทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่เหมาะสม กระทบต่อความมั่นคงและการดำรงอยู่ของสถานที่ดังกล่าว หรือจะทำให้ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2.3 ประเภทโรงแรม

กำหนดแบ่งโรงแรมออกเป็น 4 ประเภท ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตราที่ 13

- 1) โรงแรมประเภทที่ 1 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการเฉพาะห้องพัก
- 2) โรงแรมประเภทที่ 2 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพักและห้องอาหาร หรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร
- 3) โรงแรมประเภทที่ 3 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพัก ห้องอาหารหรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร และสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือห้องประชุมสัมมนา
- 4) โรงแรมประเภทที่ 4 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพัก ห้องอาหารหรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร และสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และห้องประชุมสัมมนา

ดังนั้นสามารถสรุปกิจกรรมที่เกิดขึ้น จากโรงแรมได้ดังต่อไปนี้

- 4.1) ห้องพัก
- 4.2) ห้องอาหาร สถานที่ประกอบอาหาร
- 4.3) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- 4.4) ห้องประชุมสัมมนา (รณภพ เวียงสิมมา, 2550)

2.2.4 ข้อกำหนดทางกฎหมาย และโครงการที่ต้องจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ

สิ่งแวดล้อม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 125 ง31 สิงหาคม 2552) ได้กำหนดประเภทและขนาดโครงการ หรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก่อนดำเนินการก่อสร้างโครงการ โดยจำแนกประเภทโครงการได้ทั้งหมด 34 โครงการ ซึ่งระบุไว้ว่าการนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ต้องจัดทำก่อนดำเนินการก่อสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (ฉัตรไชย รัตนไชย, 2551) ดังนั้นเจ้าของโครงการ หรือผู้ประกอบการจึงมีความจำเป็นจะต้องจัดทำรายงานฯ และนำเสนอตามขั้นตอนตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ทั้งนี้ โครงการประเภทที่พักอาศัย และสถานที่พักตากอากาศ ที่ประกาศดังกล่าวระบุให้ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะต้องพิจารณาจากตารางที่ 2.3 ระบุประเภทโครงการที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประเภทโครงการลำดับที่ 30 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3

ประเภทโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ลำดับ	ประเภทโครงการ หรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
30.	โรงแรมหรือสถานที่ พักตากอากาศ ตาม กฎหมายว่าด้วย โรงแรม	ที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ 80 ห้องขึ้นไป หรือมีพื้นที่ ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้ วิธีการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตาม กฎหมาย ว่าด้วยการควบคุมอาคารโดย ไม่ ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้น การแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ที่มา: สำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2553, น. 10. (ดัดแปลง)

2.3 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับมิติทางด้านเวลา

จาก พรบ. สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นไปในเชิงทฤษฎี หากต้องการทำให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปในเชิงปฏิบัติ ต้องเริ่มต้นที่การปฏิบัติตามมาตรการที่ได้ระบุไว้ในรายงาน

2.3.1 กระบวนการจัดเตรียมโครงการ และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากกฎหมาย พรบ.สิ่งแวดล้อม ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถ้าหากโครงการเข้าข่ายต้องจัดทำ และเนื่องจากตามกฎหมายระบุว่า เจ้าของไม่สามารถทำเองได้ ต้องว่าจ้างผู้ที่ได้รับอนุญาต คือบริษัทที่ปรึกษา นิติบุคคล หรือสถาบันการศึกษา เป็นผู้จัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) เจ้าของโครงการทำหน้าที่จัดเตรียมโครงการโดยการจัดหาพื้นที่ที่ตั้ง เริ่มต้นแนวคิดโครงการ จัดเตรียมรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวางแผนกำหนดระยะเวลาในการทำรายงาน ฯ ไว้ล่วงหน้า ก่อนการก่อสร้างโครงการ เนื่องจากการศึกษารายงาน ฯ จะต้องอาศัย ระยะเวลาที่เหมาะสมในการศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภท และขนาดของโครงการ และผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น

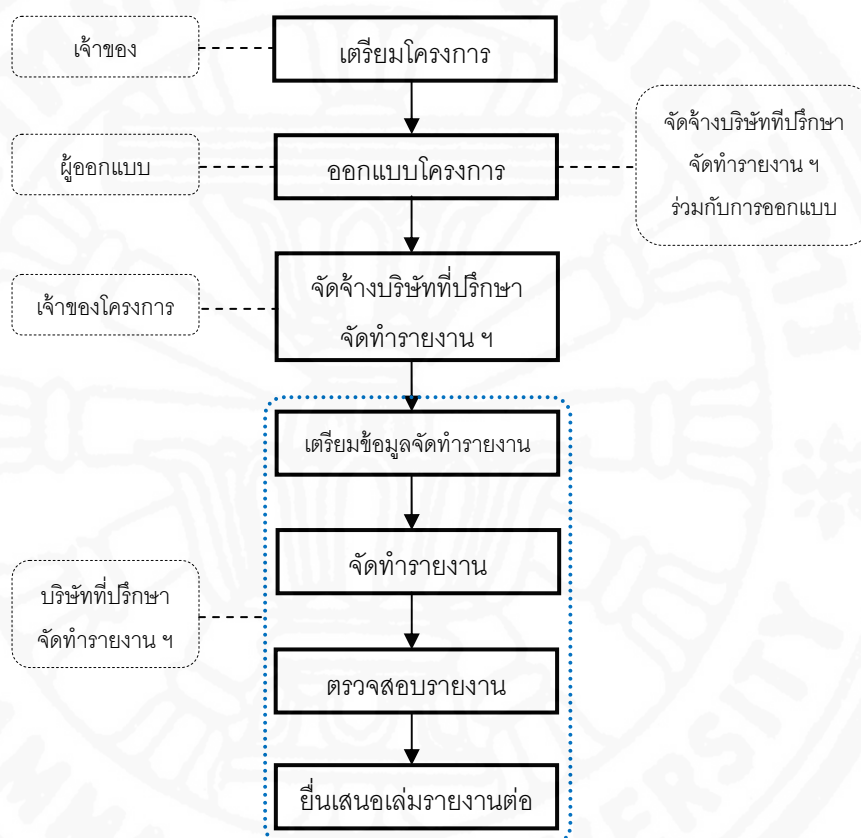
2) เจ้าของโครงการเริ่มต้นจัดจ้างกลุ่มผู้ออกแบบ เป็นผู้รับผิดชอบในการออกแบบโครงการสถาปัตยกรรม และประสานงานการออกแบบโครงสร้าง งานระบบอาคาร รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานร่วมกับผู้จัดทำรายงาน ฯ เป็นผู้ให้รายละเอียดโครงการเรื่องการออกแบบ ที่ตั้ง รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารประกอบรายงาน ฯ ตามความต้องการของผู้จัดทำรายงาน โดยผู้ออกแบบที่ดีควรนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์ของสิ่งแวดล้อม มาใช้ในการออกแบบโครงการ เพื่อลดปัญหา และผลกระทบที่รุนแรงจากโครงการ

3) เจ้าของโครงการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการเอง หรือโดยคำแนะนำจากผู้ออกแบบ โดยการทำงานร่วมกันของที่ปรึกษาผู้จัดทำรายงานและเจ้าของโครงการ โดยผู้จัดทำรายงาน ฯ มีหน้าที่ศึกษาและรวบรวมรายละเอียดโครงการ สถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อมบริเวณที่ตั้งโครงการ และพื้นที่ใกล้เคียง แล้วจึงทำการประเมิน และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการก่อสร้าง และหลังเปิดดำเนินการแล้ว โดยใช้วิธีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ รวมทั้งนำเสนอมาตรการการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

นอกจากการทำรายงาน ฯ แล้ว ผู้จัดทำรายงาน ฯ ยังมีหน้าที่ในการเสนอรายงาน ฯ และเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างเจ้าของโครงการกับหน่วยงาน สผ. รวมถึงหน่วยงาน

อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนถึงกระบวนการที่รายงาน ฯ ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2
กระบวนการเริ่มต้นโครงการ และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ที่มา: กนกพร สว่างแจ้ง, 2545; ฉัตรไชย รัตนไชย, 2553; ทวีวงศ์ ศรีบุรี, 2541; ยุพิน แซ่ตั้ง, 2548; สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2553; Porter & Fittipaldi, 1988. (ดัดแปลง)

2.3.2 กระบวนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

มิติทางด้านเวลากับการพิจารณาเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการโรงแรมและรีสอร์ท สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และพิจารณาความเห็นเบื้องต้น แล้วจึงส่งต่อให้คณะกรรมการ

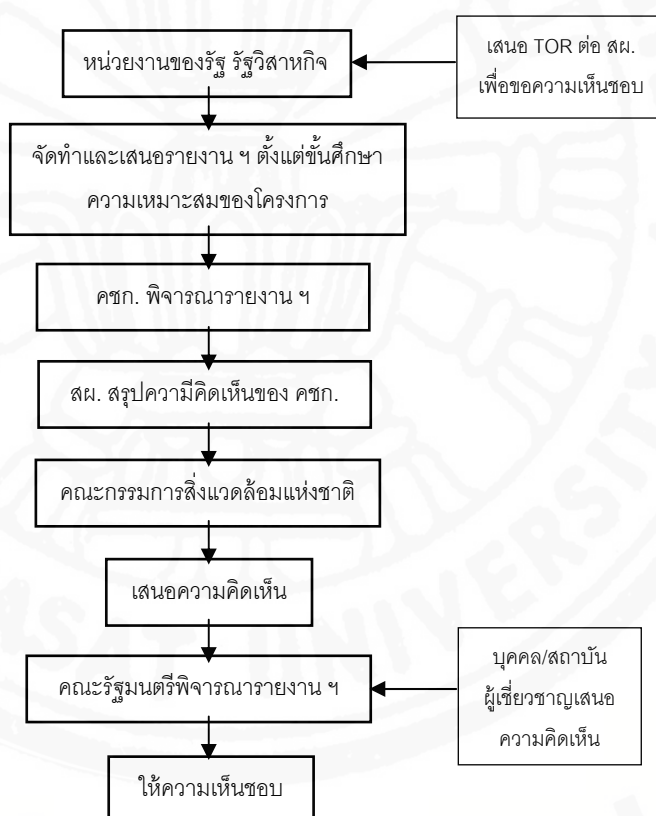
ผู้ชำนาญการพิจารณาเห็นชอบ ขั้นตอนการพิจารณารายงานเพื่อขอความเห็นชอบ โครงการที่ต้องพิจารณาเห็นชอบสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1) โครงการของรัฐ รัฐวิสาหกิจ โครงการร่วมกับเอกชน

ตามกฎหมายพรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2535 กำหนดให้ต้องเสนอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ พรบ.ดังกล่าว มิได้กำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบและพิจารณารายงาน ฯ ไว้ ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3

ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และโครงการร่วมกับเอกชน

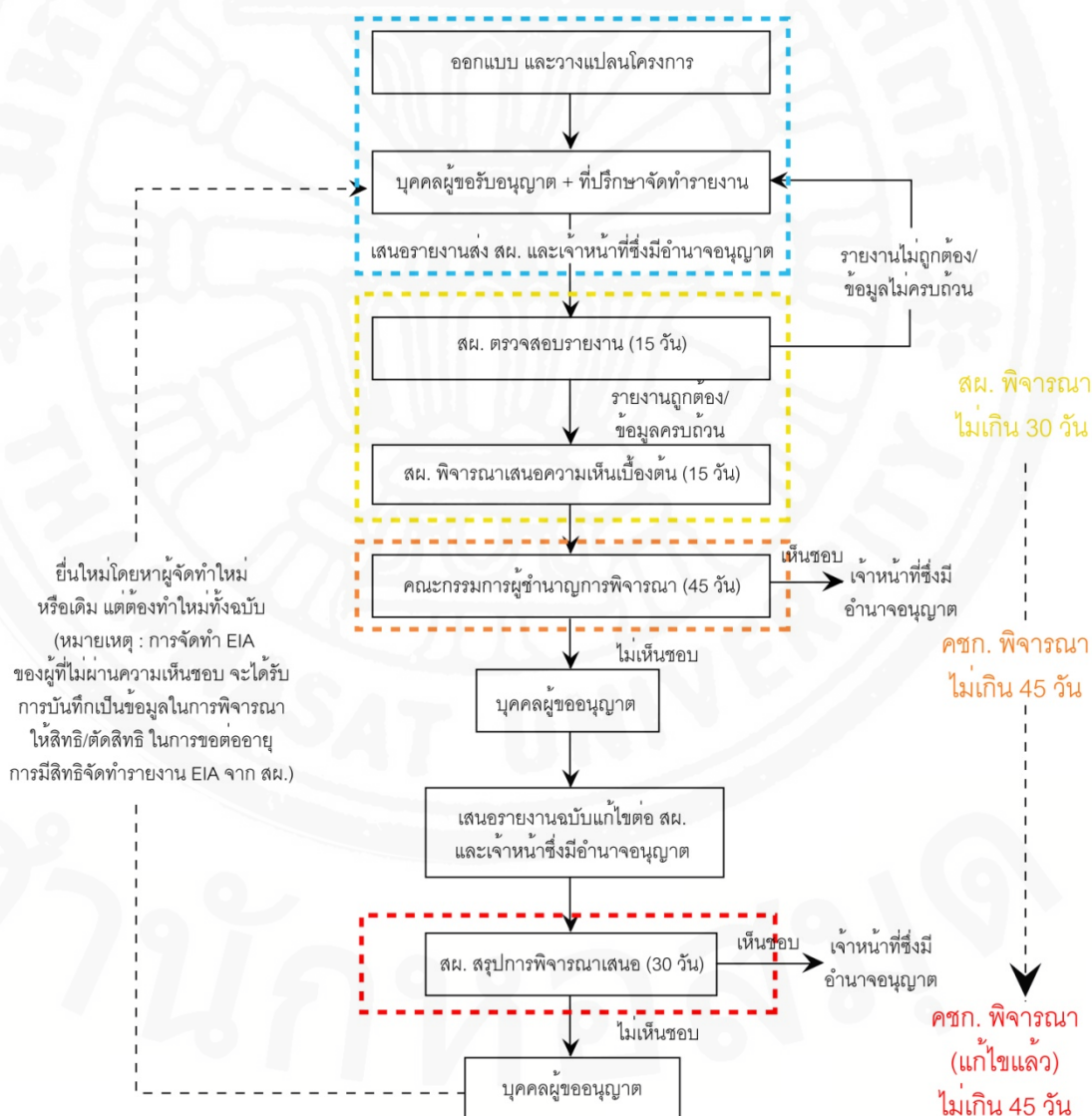
ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2553, น. 10. (ดัดแปลง)

3) โครงการที่พักตากอากาศ ประเภทโรงแรมรีสอร์ทต้องเสนอรายงาน ฯ

เนื่องมาจากการงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นวิจัยเรื่องการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ซึ่งเป็นโครงการของเอกชน ดังนั้นขั้นตอนในการขอพิจารณาเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปตามขั้นตอนดังในภาพที่ 2.4 โดยมีการพิจารณาทางด้านระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ ในแต่ละส่วน ดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5

ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553, น. 11. (ดัดแปลง)

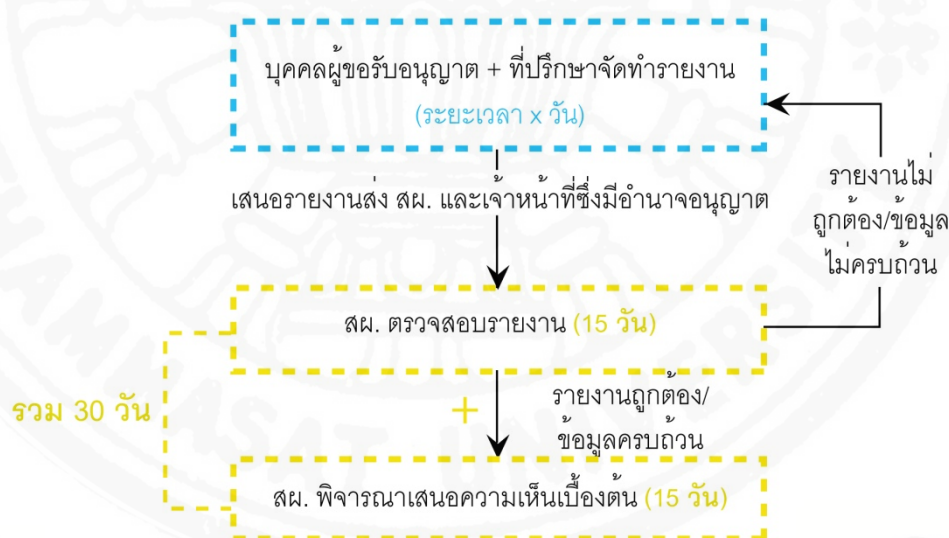
โครงการที่ขอพิจารณาเห็นชอบที่มีการเสนอรายงาน ฯ ต่อ สผ. และคชก. และได้รับการพิจารณาเห็นชอบโดยไม่ต้องเสนอรายงานแก้ไขรายงานเพิ่มเติม จะใช้เวลาทั้งหมดในการพิจารณารายงาน ฯ อย่างน้อยที่สุดไม่เกิน 75 วัน ซึ่งจากภาพที่ 2.4 แสดงถึงการพิจารณารายละเอียดโครงการเบื้องต้นซึ่งประกอบด้วย

3.1) ในส่วนอำนาจหน้าที่ของสำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การตรวจสอบรายงาน ฯ เบื้องต้นใช้เวลาภายใน 15 วัน และใช้เวลาในการพิจารณาลงความเห็นเบื้องต้นภายใน 15 วัน ดังนั้นสรุปแล้วการพิจารณาเบื้องต้นในส่วนของ สผ. ต้องใช้ ระยะเวลาในการพิจารณาเบื้องต้นภายใน 30 วัน ดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6

ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบของ สผ.

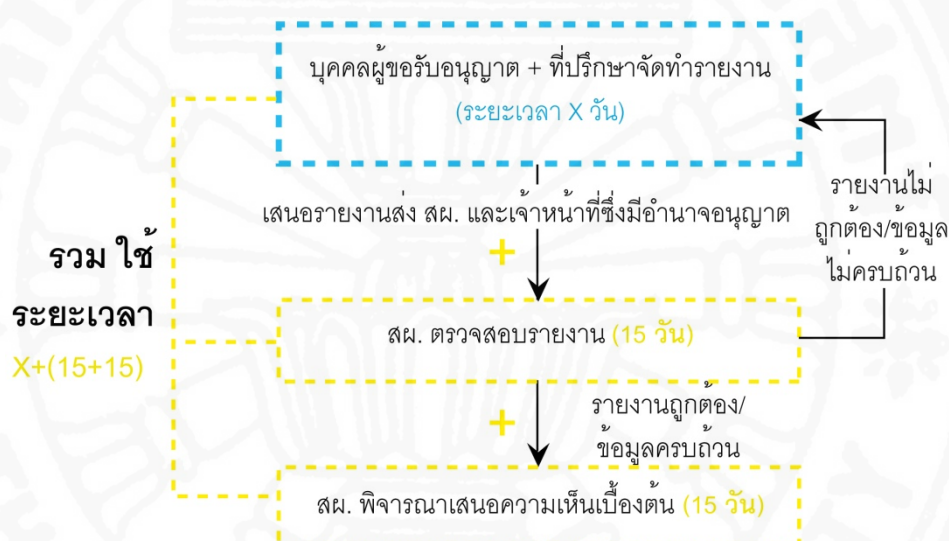
ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2553, น. 11. (ดัดแปลง)

แต่ถ้าการเสนอรายงาน ฯ ต่อ สผ. แล้วพบข้อผิดพลาด หรือหลังจากตรวจสอบความถูกต้องของรายละเอียด และข้อมูลที่น่าเสนอในรายงาน ฯ ไม่ครบถ้วน รายงาน ฯ ฉบับดังกล่าวจะถูกส่งกลับไปให้เจ้าของโครงการหรือผู้ที่ศึกษาจัดทำรายงาน ฯ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูล และรายละเอียด เป็นระยะเวลา X วัน จากนั้นจึงส่งกลับมาที่ฝ่าย สผ. เพื่อตรวจสอบรายละเอียดอีกครั้ง สผ. จึงจะเสนอความเห็นเบื้องต้นต่อรายงาน ฯ แล้วจึงส่งต่อรายงาน ฯ ไปยัง คชก. เพื่อพิจารณา

เห็นชอบโครงการ จากกระบวนการดังกล่าว พบว่า ตัวแปรที่จะทำให้ระยะเวลาในการพิจารณาตรวจสอบ ในส่วนหน้าที่ของ สผ. ขึ้นอยู่กับ ระยะเวลา X จึง จึงสามารถเขียนเป็นสมการในการคำนวณระยะเวลา ได้ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7

ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการที่ต้องแก้ไขข้อมูล หรือเพิ่มรายละเอียดข้อมูล ในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบ ของสผ.

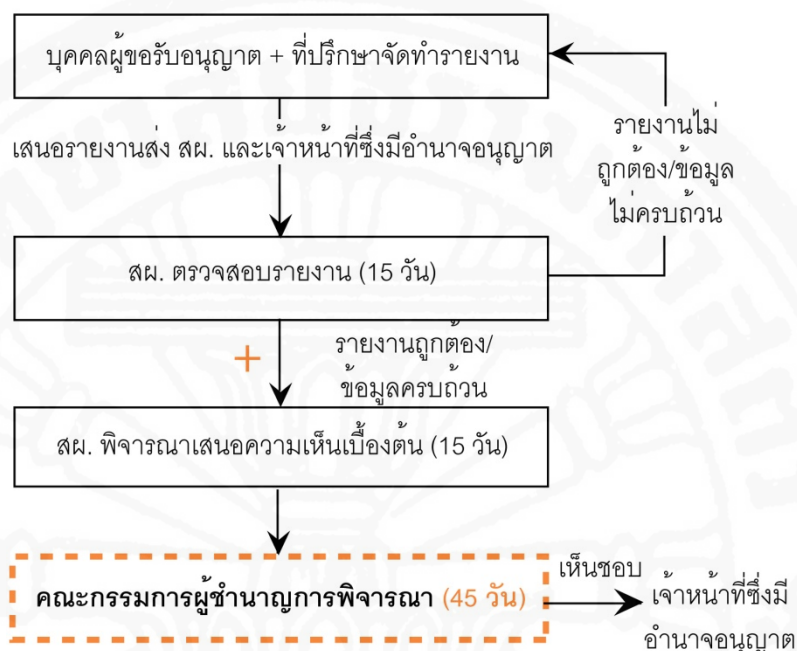
ที่มา: สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2553, น. 11. (ดัดแปลง)

3.2) ในส่วนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(คชก.)

ใช้เวลาในการพิจารณารายงานฯเห็นชอบ โครงการที่ผ่านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามข้อกำหนดของ พรบ. สิ่งแวดล้อม ภายในระยะเวลา 45 วัน ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8

ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบของ คชก.

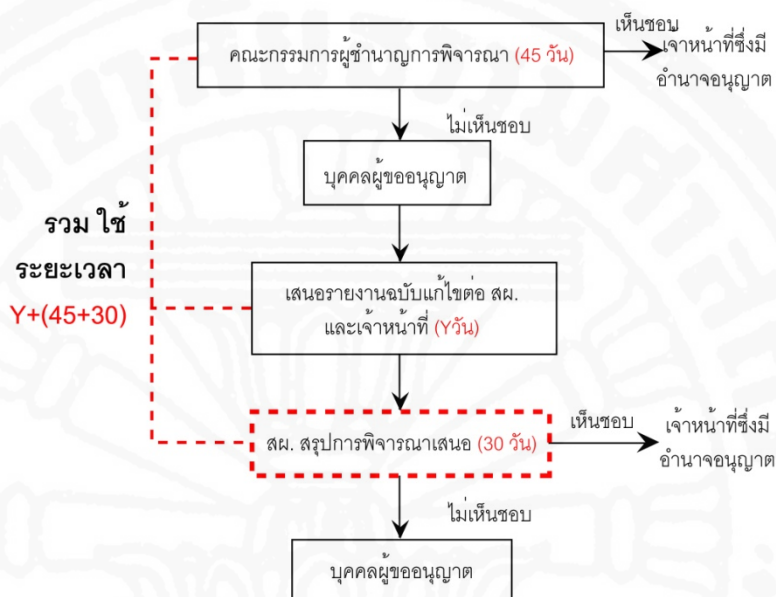

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2553, น. 11. (ดัดแปลง)

แต่ถ้าการเสนอรายงาน ฯ ต่อ ฝ่ายคชก. และมีการพิจารณา ไม่เห็นชอบต่อรายงาน ฯ โครงการ รายงานฉบับดังกล่าวจะถูกส่งกลับไปให้เจ้าของโครงการ และบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ เพื่อจัดทำรายงาน ฯ ฉบับแก้ไข หรือจัดทำรายงาน ฯ ใหม่เป็นระยะเวลา Y วัน โดยเมื่อเจ้าของโครงการ และบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ นำเสนอรายงาน ฯ ฉบับแก้ไขยื่นเสนอกลับมาที่สผ. ต้องมีการพิจารณารายงาน ฯ ฉบับแก้ไขดังกล่าว และสรุปผล ภายในระยะเวลา 30 วัน พบว่าตัวแปรที่จะทำให้ระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบโครงการ ในส่วนหน้าที่ของ คชก. ขึ้นอยู่กับ ระยะเวลา Y วัน จึงสามารถเขียนเป็นสมการในการคำนวณระยะเวลา ได้ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9

ขั้นตอนการขอพิจารณาเห็นชอบโครงการที่ต้องแก้ไขรายงาน ฯ หรือจัดทำรายงาน ฯ ใหม่
ในส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบของ คชก.

ที่มา: สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2553, น. 11. (ดัดแปลง)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปเป็นสมการในการคิด ระยะเวลาที่ใช้ในการเสนอ
พิจารณาเห็นชอบ โครงการโรงแรมและรีสอร์ท ได้ดังตารางที่ 2.4

4) ข้อมูลทางด้านสถิติการพิจารณาเห็นชอบ โครงการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อม
โครงการโรงแรมและรีสอร์ท วิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ ในแต่ละโครงการ ของรายงานการวิเคราะห์
ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการประเภทที่พักตากอากาศที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ
ผู้ชำนาญการ ฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552 (ยกเว้นปี พ.ศ. 2550) โดยกลุ่มพัฒนาระบบและติดตาม
ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งหมด 79 โครงการ ซึ่งสามารถสรุปกรณีศึกษาที่ใช้
ระยเวลาน้อยที่สุดในการพิจารณาเห็นชอบที่ใช้ระยเวลาน้อยที่สุด คือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 75 วัน
(2 เดือนครึ่ง) จำนวน 1 โครงการ และกรณีศึกษาที่ใช้ระยเวลามากที่สุดในการขอพิจารณาเห็นชอบ
จำนวน 1 โครงการ คือใช้ระยเวลามากกว่า 315 วัน (10 เดือนครึ่ง) ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.4

ระยะเวลาที่ใช้ในการเสนอพิจารณาเห็นชอบ คิดตามจำนวนครั้งในการส่งรายงานฯ แก่ไข แก่ สผ. และคชก.

ระยะเวลา (วัน)	วัน	สผ.	คชก.	วัน	ระยะเวลา (วัน)
30	≤ 30	0	0	≤ 45	45
$30+(A+15)$	>45	1	1	>75	$45+(A+30)$
$30+(A+15)+(B+15)$	>60	2	2	>105	$45+(A+30)+(B+30)$
$30+(A+15)+(B+15)+(C+15)$	>75	3	3	>135	$45+(A+30)+(B+30)+(C+30)$
$30+(A+15)+(B+15)+(C+15)+(D+15)$	>90	4	4	>165	$45+(A+30)+(B+30)+(C+30)+(D+30)$
$30+(A+15)+(B+15)+(C+15)+(D+15)+(E+15)$	>105	5	5	>195	$45+(A+30)+(B+30)+(C+30)+(D+30)+(E+30)$
$30+(A+15)+(B+15)+(C+15)+(D+15)+(E+15)+(F+15)$	>120	6	6	>225	$45+(A+30)+(B+30)+(C+30)+(D+30)+(E+30)+(F+30)$
$30+(A+15)+(B+15)+(C+15)+(D+15)+(E+15)+(F+15)+(G+15)$	>135	7	7	>255	$45+(A+30)+(B+30)+(C+30)+(D+30)+(E+30)+(F+30)+(G+30)$
$30+(A+15)+(B+15)+(C+15)+(D+15)+(E+15)+(F+15)+(G+15)+(H+15)$	>150	8	8	>285	$45+(A+30)+(B+30)+(C+30)+(D+30)+(E+30)+(F+30)+(G+30)+(H+30)$

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553 (ดัดแปลง)

ตารางที่ 2.5
โครงการที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบน้อยที่สุด และมากที่สุด

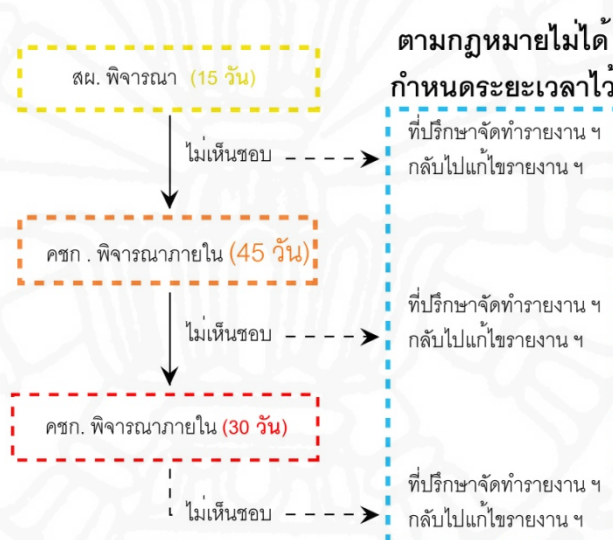
ปี	เดือน	รายชื่อโครงการ	เจ้าของโครงการ	ผู้จัดทำรายงาน ฯ	สผ.	คชก.	ระยะเวลา (วัน)	ระยะเวลา (เดือน)
โครงการที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ น้อย								
2548	กรกฎาคม	โครงการเมย์แฟร์ โฮเทล ตั้งที่ ถ.หลังสวน แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กทม.	บริษัท โกลเด้นแลนด์ (เมย์แฟร์) จำกัด	บริษัท ไปรเอ็น เทคโนโลยี จำกัด	0	0	≤ 7.5	≤ 2.5
โครงการที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ มาก								
2549	มีนาคม	โครงการ IBIS FENIX HOTEL ตั้งที่ ซ.สุขุมวิท 11 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กทม.	บริษัท ฟินเท็กซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	บริษัท ไท - ไทวิศวกรรม จำกัด	0	8	>315	>10.5

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553 (ดัดแปลง)

5) นอกจากนี้ระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ ที่เกิดความล่าช้ายังขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขรายงาน ฯ หลังจากการพิจารณารายงาน ฯ ของ คชก. ซึ่งระยะเวลาแก้ไขรายงาน ฯ ดังกล่าวไม่ได้ถูกระบุไว้ในกฎหมาย ดังภาพที่ 2.10 ดังนั้นบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานโครงการ จึงใช้ระยะเวลาในการแก้ไขรายงาน ฯ ตามที่ได้ตกลงกับเจ้าของโครงการ เมื่อแก้ไขรายงาน ฯ เสร็จจึงส่งมอบรายงาน ฯ ที่แก้ไขแล้วเพื่อให้ คชก.พิจารณารายงาน ฯ ใหม่อีกครั้ง ดังนั้นระยะเวลาในการแก้ไขรายงาน ฯ มีผลต่อระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ

ภาพที่ 2.10

ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ที่มา: สำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2553, น. 11. (ดัดแปลง)

2.2.3) กระบวนการมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ

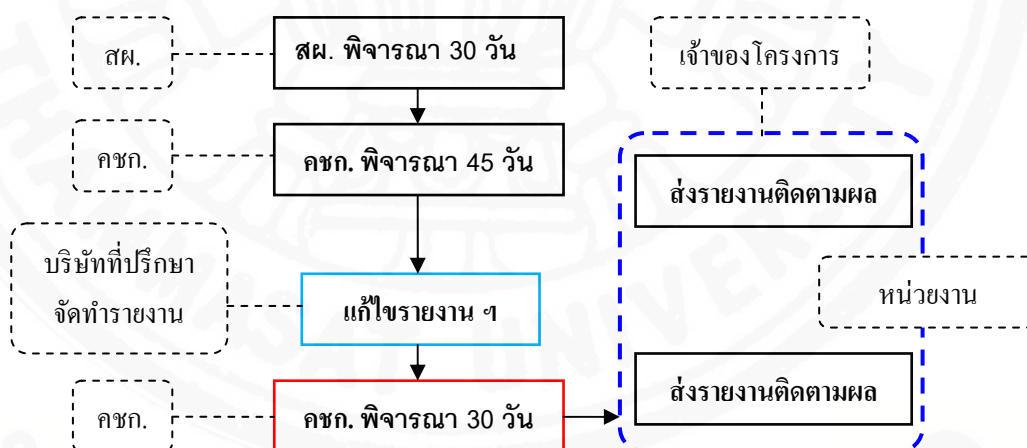
การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการคาดการณ์ระดับผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการก่อสร้าง และการดำเนินการโครงการ พร้อมทั้งมีการเสนอมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้แก่โครงการเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในระหว่างช่วงก่อสร้าง และช่วงที่โครงการเปิดดำเนินการแล้ว การติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิผลในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเฝ้า

ระวังผลกระทบสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นและใช้เป็นข้อมูลในการประเมินตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม (post evaluation) รวมทั้งปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสม (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2553)

ดังนั้นจำเป็นต้องมีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมตามที่ไดระบุไว้ในรายงาน ฯ เพื่อประเมินผลรายงาน ฯ ดังกล่าวมีประสิทธิภาพ และเพื่อตรวจสอบโครงการด้านการปฏิบัติตามมาตรการที่ถูกระบุไว้ในรายงาน โดยหน่วยงานท้องถิ่นผู้ที่มีอำนาจในการอนุญาตก่อสร้างโครงการ ดังภาพที่ 2.11 ซึ่งจากมติการประชุมครั้งที่ 6/2548 เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2548 มีมติให้โครงการเอกชนจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่งให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปีละ 2 ครั้ง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549, น. 39)

ภาพที่ 2.11

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ส่วนติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ที่มา: กนกพร สว่างแจ้ง, 2545; ฉัตรไชย รัตนไชย, 2553; ทวีวงศ์ ศรีบุรี, 2541; ยุพิน แซ่ตั้ง, 2548; สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553; Porter & Fittipaldi, 1998.

2.4 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาองค์ประกอบ และบริบทที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากเกณฑ์สิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

2.4.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในการเริ่มต้นโครงการ การออกแบบโครงการ การจัดทำรายงานและการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ต้องใช้ประกอบการออกแบบ และพิจารณาดังต่อไปนี้

1) พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ออกตามความใน พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เช่น ให้เพิ่มประกาศกำหนดประเภทและขนาดที่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และประกาศพื้นที่คุ้มครองจังหวัดต่าง ๆ

2) กฎหมายผังเมือง

2.1) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(1) การประเมินความสอดคล้องกับข้อกำหนดของผังเมืองรวมออกตามความใน พรบ. ผังเมือง พ.ศ. 2518 พิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินของโครงการสอดคล้องกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินจำแนกประเภท หรือถ้าไม่สอดคล้องให้พิจารณาว่าโครงการสามารถดำเนินการได้ในพื้นที่ไม่เกินร้อยละที่กำหนด ซึ่งให้มีการใช้ที่ดินประเภทอื่นได้

(2) การกำหนดอัตราส่วนระหว่างพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (FAR)

(3) การกำหนดอัตราส่วนที่ว่างในแปลงที่ดิน (OSR) ตามกฎหมายผังเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่ที่ประกาศบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป มีการเปลี่ยนแปลงคำจำกัดความของอัตราส่วนที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมในการก่อสร้างอาคารประเภทต่าง ๆ ในแปลงที่ดิน โดยกำหนดอัตราส่วนของที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 จนถึงร้อยละ 40 สำหรับบริเวณต่าง ๆ เช่น บริเวณ ย.1, อ.3, ก.1, ก.2 กำหนดไว้ว่าต้องมีที่ว่าง OSR ร้อยละ 40 ส่วน ย.2, อ.2 กำหนดให้ OSR เป็นร้อยละ 20 และ ย.3 กำหนด OSR เป็นร้อยละ 12.5 จึงสามารถสรุปได้ว่าโครงการต่าง ๆ ที่จะก่อสร้างในบริเวณดังกล่าวต้องมีที่ว่างคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละต่อพื้นที่อาคารรวมทุกชั้นทุกหลังในแปลงที่ดินเดียวกัน ไม่ใช่คิดพื้นที่ว่างต่อพื้นที่แปลงที่ดินตามที่ระบุในผังเมืองฉบับเก่า

นอกจากนี้สัดส่วนของพื้นที่ว่าง ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร หรือกฎกระทรวงที่มีผลบังคับใช้ต่ออาคารที่ก่อสร้างบริเวณชายฝั่งทะเล พอสรุปได้ดังนี้ คือ บริเวณที่ 1 ต้องมีพื้นที่ว่างของอาคารไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณที่ 2 ต้องมีพื้นที่ว่าง

ของอาคารไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณที่ 3 ต้องมีพื้นที่ว่างของอาคารไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด

(4) การกำหนดอัตราส่วนร้อยละของพื้นที่ปกคลุมอาคารต่อพื้นที่ดิน (BCR)

3) กฎหมาย พรบ. ควบคุมอาคาร

3.1) ระยะถอยร่นอาคาร เช่น ระยะถอยร่นของตัวอาคารที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเล มีส่วนสำคัญที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน พอสรุปได้ดังนี้

(1) บริเวณที่ 1 เป็นพื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลเข้าไปในแผ่นดิน เป็นระยะ 50 เมตร ตลอดแนวชายฝั่งทะเล กำหนดให้ 20 เมตร แรกเป็นพื้นที่ว่าง ห้ามก่อสร้างอาคารทุกชนิด ส่วนระยะที่เหลืออีก 30 เมตร อนุญาตให้ก่อสร้างได้เฉพาะอาคารเดี่ยวชั้นเดียว มีพื้นที่รวมกันในแต่ละหลังไม่เกิน 75 ตารางเมตร ระยะห่างของอาคารแต่ละหลังไม่ต่ำกว่า 4 เมตร ระยะห่างของอาคารที่แนวเขตที่ดินชิดที่ดินเอกชนไม่น้อยกว่า 2 เมตร

(2) บริเวณที่ 2 พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวเขตที่ดิน จากแนวเขตบริเวณที่ 1 ตลอดแนวออกไปอีก 150 เมตร กำหนดให้ก่อสร้างอาคารที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้น หรือชั้นหนึ่งชั้นใด ในหลังเดียวกันไม่เกิน 2,000 ตารางเมตร ระยะห่างของตัวอาคารไม่ต่ำกว่า 2 เมตร

(3) บริเวณที่ 3 พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวเขตบริเวณที่ 2 ตลอดแนวออกไปอีก 300 เมตร กำหนดให้ระยะถอยร่นเหมือนกันกับบริเวณที่ 2

3.2) ความสูงอาคาร นอกจากกฎหมายจะกำหนดถึงประเภทของอาคาร ลักษณะ ขนาดของพื้นที่ใช้สอยแล้วความสูงนับเป็นข้อกำหนดหนึ่งที่มีข้อบังคับชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาคารที่ก่อสร้างบริเวณชายฝั่งทะเลความสูง โดยกำหนดให้วัดจากระดับพื้นดินที่จะปลูกสร้างขึ้นไปถึงยอดสุดของอาคารจึงสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) บริเวณที่ 1 (วัดจากชายฝั่งทะเลเข้าไปในบริเวณที่ก่อสร้างเป็นระยะ 50 เมตร) กำหนดให้ก่อสร้างอาคารที่มีความสูงได้ไม่เกิน 6 เมตร

(2) บริเวณที่ 2 (วัดเข้าไปจากระยะบริเวณที่ 1 เป็นระยะอีก 150) กำหนดให้ก่อสร้างอาคารที่มีความสูงได้ไม่เกิน 12 เมตร

(3) บริเวณที่ 3 (วัดเข้าไปจากระยะบริเวณที่ 2 เป็นระยะอีก 300 เมตร) กำหนดให้ก่อสร้างอาคารที่มีความสูงได้ไม่เกิน 21 เมตร

บาทลีลสถานที่ย่อมเกี่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก นอกจากจะใช้กฎหมายและข้อกำหนดที่ประกาศใช้โดยรัฐบาลกลางแล้ว ยังมีข้อตกลงของท้องถิ่น ที่ตกลงร่วมกันในการกำหนดความสูงของอาคารที่จะต้องไม่สูงเกินต้นมะพร้าว

3.3) ระบบเตือนภัยและอัคคีภัย

3.4) ที่จอดรถ และการจราจร

2.4.2 เกณฑ์และแนวทางด้านสิ่งแวดล้อม

ในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ ต้องแยกให้ชัดเจนถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งในระหว่างการก่อสร้างตั้งแต่การปรับสภาพหรือปรับภูมิพื้นที่โครงการ และเปิดดำเนินการที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแต่ละด้านให้ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม หรือคุณค่าต่าง ๆ ต่อมนุษย์ โดยพิจารณาในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการจัดทำรายงานกระทำในลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างการมีโครงการเกิดขึ้น และการไม่มีโครงการเกิดขึ้น ทั้งสภาพแวดล้อม ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และสภาพแวดล้อมภายหลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการ ซึ่งจะต้องอธิบายถึงสภาพและลักษณะสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบให้ชัดเจนรวมทั้งครอบคลุมทั้งบริเวณพื้นที่ที่ศึกษา และรายละเอียดต่าง ๆ ให้เพียงพอที่จะให้ผู้พิจารณาจะสามารถพิจารณาได้อย่างชัดเจน ซึ่งในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งย่อยเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

1.1) ภูมิฐาน ประเมินผลกระทบที่ก่อให้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศเดิมและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ระดับความสูง ความลาดชันของพื้นที่ พร้อมแผนที่แสดงเส้นชั้นความสูง รูปแบบการระบายน้ำ

1.2) ดิน ให้พิจารณาลักษณะดินและการหลุดตัวของดิน ตลอดจนประเมินผลกระทบต่อพื้นที่โครงการ และบริเวณใกล้เคียง อันเกิดจากการก่อสร้างโครงการ รวมทั้งประเมินผลกระทบจากการขุดดิน กรณีก่อสร้างชั้นใต้ดินหรือทำฐานราก และผลกระทบในบริเวณที่มีการนำดินไปทิ้ง การจำแนกประเภทของดิน คุณสมบัติสมรรถนะ ศักยภาพและความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความลึกของดินลงไปจนถึงชั้นหิน ความสามารถในการซึมน้ำของดิน ตลอดจนการที่น้ำซึมผ่านชั้นดิน การสึกกร่อน การอัดแน่นของ การพังทลายของดิน การปนเปื้อนมลพิษ เป็นต้น

1.3) ธรณีวิทยา/การเกิดแผ่นดินไหว ระบุรายละเอียดลักษณะทางธรณีวิทยา ประวัติการเกิดแผ่นดินไหวการหลุดตัวของพื้นดิน พร้อมแผนที่ประกอบ

1.4) อากาศ พิจารณาแหล่งกำเนิดมลพิษ ได้แก่ ฝุ่นละออง เขม่า คาร์บอน และความร้อน เป็นต้น โดยประเมินผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพอากาศบริเวณพื้นที่โครงการและพื้นที่บริเวณโดยรอบ นอกจากนี้ให้ประเมินผลกระทบต่อ การบดบังแสงและทิศทางลมของผู้อยู่อาศัยเดิม

1.5) ทรัพยากรน้ำ ให้เสนอข้อมูลสภาพอุทกวิทยาน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน โดยให้ครอบคลุมพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ น้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน ได้แก่ ลักษณะธรณีสัณฐานของแหล่งน้ำ ความลึก รูปแบบการไหล และอัตราการไหลของน้ำผิวดิน น้ำบาดาล ต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้น้ำกรณีที่โครงการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติโดยตรง และผลกระทบต่อแหล่งรองรับน้ำของโครงการ โดยพิจารณาผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ การใช้ประโยชน์ของสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำนั้น ตลอดจนผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงเส้นทางการไหลของแหล่งน้ำ

2) ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ

ระบบนิเวศในน้ำ ชายฝั่ง และระบบนิเวศบนบก พิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจภาคสนามและประเมินผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต ระบบนิเวศน์ต่างๆ และความหลากหลายทางชีวภาพ ต้องมีการจัดทำ การวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศน์ในบริเวณใกล้เคียง

3) คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

3.1) การใช้น้ำ ต้องเสนอรายละเอียดในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมถึงรายละเอียดในเรื่องแหล่งน้ำใช้ ชนิด และปริมาณการใช้น้ำของชุมชนใกล้เคียง ทั้งรายละเอียดแหล่งน้ำใช้ของโครงการทั้งในระหว่างก่อสร้างและเปิดดำเนินการโครงการ ต้องแสดงเอกสารการจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และรายละเอียดกิจกรรมอื่น ๆ สภาพปัญหาการใช้น้ำ พร้อมทั้งแสดงรายละเอียด เช่น แหล่งน้ำดิบ วิธีการผลิต และการปรับปรุงคุณภาพน้ำ แผนที่ระบุแหล่งน้ำใช้สำคัญของชุมชนประกอบ กำลังการผลิต ระบบจ่ายน้ำ เป็นต้น

3.2) การกักตุนน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล ให้แสดงรายละเอียดการประมาณการปริมาณน้ำเสีย และภาคตะกอนที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งวิธีการกำจัด ผลกระทบด้านกลิ่น และระบบบำบัดน้ำเสียที่เลือกใช้ ทั้งในระหว่างก่อสร้างและเปิดดำเนินการ (โดยระบุรูปแบบ จำนวน วิธีการ และขั้นตอนการบำบัด ตำแหน่ง ที่ตั้ง) ผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย แบบแปลนระบบ

บำบัดน้ำเสีย แนวเส้นท่อรวบรวมน้ำเสีย รูปตัด พร้อมเอกสารหรือการรับรองของผู้ออกแบบระบบบำบัดน้ำเสีย

3.3) การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม ประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการระบายน้ำ และป้องกันน้ำท่วมมีดังนี้ พื้นที่ตั้งโครงการว่าอยู่ในเขตพื้นที่น้ำท่วมถึง การพัฒนาโครงการโดยเฉพาะการปรับถมพื้นที่ที่มีการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติ วิธีการระบายน้ำฝนและน้ำที่ออกจากพื้นที่โครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อการระบายน้ำเดิมของพื้นที่ รวมทั้งต้องเสนอรายละเอียดระบบระบายน้ำภายในพื้นที่โครงการ พร้อมผังแสดงแนวท่อระบายน้ำฝนรวมทั้งน้ำเสียและน้ำทิ้ง และจุดที่ระบายน้ำออกสู่ภายนอกพื้นที่โครงการ ตลอดจนระบบการหน่วงน้ำทั้งในระหว่างการก่อสร้างและช่วงเปิดดำเนินการโครงการ

3.4) การจัดการมูลฝอย แสดงรายละเอียดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมภายในโครงการ ทั้งในช่วงก่อสร้างและช่วงเปิดดำเนินการโครงการ โดยแยกตามลักษณะประเภทมูลฝอย รวมทั้งกากตะกอนและไขมันที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบำบัดน้ำเสียที่จะต้องกำจัด ต้องประเมินความเพียงพอ และเหมาะสมของภาชนะเก็บรวบรวมมูลฝอย และห้องพักมูลฝอย รวมถึงความพร้อมและขีดจำกัดของหน่วยงานที่ให้บริการเก็บขนและกำจัดมูลฝอยโครงการ การประเมินความเพียงพอ และเหมาะสมของอุปกรณ์และเครื่องมือโครงการในการดำเนินการเก็บขยะ โดยพิจารณาจากผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และวิธีการกำจัดรวบรวมและขนถ่ายมูลฝอยกรณีที่โครงการกำจัดมูลฝอยเอง ให้เสนอรายละเอียดและประเมินผลกระทบจากการดำเนินการหรือกระบวนการกำจัดมูลฝอย รวมทั้งเอกสารการอนุญาตให้ดำเนินการจากส่วนราชการที่รับผิดชอบ

3.5) พลังงานและไฟฟ้า รวมทั้งปริมาณการใช้แสงภายในโครงการ แสดงรายละเอียดแหล่งกำเนิดไฟฟ้า ไฟฟ้าฉุกเฉิน รวมถึงการประเมินศักยภาพของแหล่งจ่ายไฟฟ้าในพื้นที่ และผลกระทบจากการใช้ไฟฟ้าของโครงการต่อชุมชนและพื้นที่รอบข้าง

3.6) การจราจร ต้องทำการประเมินปริมาณรถยนต์หรือปริมาณการจราจรที่เกิดจากโครงการ นำเสนอรายละเอียดจำนวนและตำแหน่งที่จอดรถ ความเพียงพอของที่จอดรถ และถนนทางเข้า - ออกของโครงการ ผังแสดงทิศทางการจราจร รวมทั้งประเมินผลกระทบจากกิจกรรมขนส่งวัสดุ และอุปกรณ์ก่อสร้างในช่วงดำเนินการก่อสร้าง และในช่วงเปิดดำเนินการโครงการ ความสัมพันธ์ของระบบจราจรภายในและภายนอก และการจราจรบริเวณทางเข้า - ออกโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบการจราจรภายนอกโครงการ ตลอดจนความสอดคล้องกับกฎหมายหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

3.7) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

(1) ประเมินผลกระทบจากการพัฒนาที่ดินของโครงการ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม ความสอดคล้องกับสภาพการใช้ที่ดินของพื้นที่ข้างเคียง ความหนาแน่นของประชากร หรือผู้อยู่อาศัยภายในโครงการต่อพื้นที่รวมทั้งข้อกำหนด แผนหรือนโยบายของรัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) ประเมินการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวภายในโครงการให้มีความเหมาะสมและเพียงพอ โดยแสดงอัตราส่วนของพื้นที่สีเขียวต่อประชากรที่อาศัยภายในโครงการ พื้นที่ว่างปราศจากสิ่งปกคลุมต่อพื้นที่โครงการ ผลกระทบด้านสุนทรียภาพ และทัศนียภาพของโครงการต่อพื้นที่บริเวณใกล้เคียงโดยรอบและต่อผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

(3) การจัดให้มีพื้นที่สีเขียวของโครงการด้านที่พักอาศัยที่เป็นอาคารอยู่อาศัยรวม อาคารโรงแรม อาคารโรงพยาบาล อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ ให้จัดพื้นที่สีเขียวในสัดส่วนบริเวณพื้นดินชั้นล่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่สีเขียว โดยพื้นที่สีเขียวต่อผู้พักอาศัยต้องไม่น้อยกว่า 1 ตารางเมตรต่อคน และจะต้องเป็นไม้ยืนต้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่สีเขียวดังกล่าว

3.8) การระบายอากาศ กลิ่น คว้นและไอความร้อนเสนอรายละเอียดแหล่งกำเนิด กลิ่น คว้น และไอความร้อน และการระบายอากาศภายในอาคารรวมทั้งการระบายกลิ่นและคว้นพร้อมระบุตำแหน่งจุดระบาย พิจารณาทิศทางลม และระยะห่างระหว่างอาคาร รวมทั้งระดับความร้อนหรืออุณหภูมิที่สูงขึ้นที่เกิดจากอาคาร และการถ่ายเทความร้อนสู่บรรยากาศ

3.9) ระบบป้องกันอัคคีภัย เสนอรายละเอียดระบบป้องกันอัคคีภัย เช่น ประเภทอุปกรณ์ที่ใช้ ชนิดและสารเคมีของถังดับเพลิง จำนวน และตำแหน่งที่ตั้งของอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย รวมทั้งสัญญาณเตือนภัย ทางหนีไฟ การสำรองน้ำสำหรับใช้ดับเพลิง แผนฉุกเฉินกรณีเกิดอัคคีภัย แผนตรวจสอบเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ และจุดรวมคนของโครงการกรณีเกิดเพลิงไหม้พร้อมแสดงผังประกอบ

4) คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

4.1) เศรษฐกิจ – สังคม การเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบทางสังคมและเศรษฐกิจวิถีการดำเนินชีวิต สภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งผลกระทบต่อการเพิ่มจำนวนประชากรในชุมชนอาชีพ พฤติกรรมทางสังคม จากการเกิดขึ้นของโครงการ โดยในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงและผู้อยู่บริเวณใกล้เคียงโครงการ โดยเสนอลำดับความสำคัญของปัญหาที่ประชาชนมีความกังวล

มากที่สุดตามลำดับ พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารและทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนผลดีหรือผลเสียที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ ทั้งนี้ต้องระบุรายละเอียดจำนวนประชากร กลุ่มเป้าหมาย วิธีการสุ่มตัวอย่าง จำนวนตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งแนบแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำรวจประกอบ

4.2) สุนทรียภาพ และคุณค่าทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญในบริเวณขอบเขตพื้นที่ศึกษา เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งสำคัญและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี พร้อมทั้งประเมินผลกระทบจากรูปแบบภูมิสถาปัตยกรรม ขนาดและความสูง ระยะถอยร่นของสิ่งก่อสร้างของโครงการที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณค่าของแหล่งดังกล่าว ความสอดคล้องกับพื้นที่รอบข้าง ทั้งทางด้านสุนทรียภาพและทัศนียภาพของบริเวณพื้นที่ตั้งของโครงการต่อผู้อยู่อาศัยภายในโครงการทั้งภายในโครงการและสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบ และต้องระบุแหล่งธรรมชาติที่สำคัญ แหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรม โบราณสถานหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความสำคัญหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในรัศมีไม่น้อยกว่า 5 กม.จากพื้นที่โครงการ (กองการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2541)

2.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (public participation in EIA) คือ กระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสได้แสดงทัศนะ ข้อมูลโต้แย้ง แสดงความคิดเห็นเพื่อหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการ และต้องเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่าย จึงจำเป็นต้องมีการเข้าร่วมกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการเพื่อประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และ อัญชลี มีมุข, 2549)

1) ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ

ช่วยในการพิจารณาทางเลือกโครงการ ลดการเผชิญหน้า และความขัดแย้งที่รุนแรงได้ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การเพิ่มความง่ายในการปฏิบัติ

2) โครงการที่ต้องมีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ต้องมีการดำเนินการตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย 2 ครั้ง ครั้งแรก เริ่มทำในระหว่างเริ่มต้นโครงการ โดยรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการ และขอบเขตการศึกษา เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ ครั้งที่สอง ในระหว่างการจัดทำร่างรายงานและมาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชน เกี่ยวกับมาตรการการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3) บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะมีความสมบูรณ์ ขึ้นอยู่กับการที่เจ้าของโครงการทำหน้าที่หลักในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และนำความคิดเห็นของประชาชนมาใช้ร่วมกับรายงาน โดยมีแนวคิดการจัดทำตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

3.1) ขั้นการวางแผนและเตรียมโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชนควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ต้น และต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มให้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมคิด และติดตามและร่วมทำรายงาน ฯ

3.2) ขั้นพิจารณารายงาน ฯ ในระหว่างการพิจารณารายงาน หน่วยงานพิจารณาต้องมั่นใจว่าเจ้าของโครงการได้มีดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพราะคุณภาพของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเจ้าของโครงการ

3.3) ขั้นดำเนินการและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้มาจากการการมีส่วนร่วมกับประชาชน เจ้าของโครงการต้องนำพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ต้องมีการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้วย โดยหน่วยงานที่มีบทบาทในการติดตาม และประเมินผลกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้วย และหน่วยงานที่มีบทบาทในการติดตามต้องดำเนินการติดตามทั้งในขั้นตอนการก่อสร้างและการดำเนินการ เพื่อสร้างความมั่นใจในประสิทธิภาพของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.5 ทฤษฎีและบทความการบริหารคุณภาพโดยรวม

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการนำทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม โดยยึดเอาหลักการและแนวคิดสำคัญของการบริหารคุณภาพเพื่อใช้ในค้นหาสาเหตุและปัญหาที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมุ่งเน้นที่จะปรับปรุงกระบวนการในการจัดการ

ด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อยกระดับคุณภาพของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นแล้วจึงจำเป็นต้องทราบความหมาย แนวคิดและองค์ประกอบของระบบการบริหารงานคุณภาพโดยรวมดังต่อไปนี้

2.5.1 การบริหารคุณภาพโดยรวม (total quality management, TQM)

ทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1923 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพ จึงมีการพัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานต่าง ๆ ขึ้น ในภายหลังหลักการของการบริหารคุณภาพโดยรวมถูกส่งต่อ และพัฒนาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่น ในช่วงปี 1950 – 1970 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสินค้าด้อยคุณภาพของญี่ปุ่นได้กลายเป็นสินค้าที่ต้องการของตลาดและเป็นสินค้าชั้นหนึ่ง ทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

โดยองค์ประกอบหลัก แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่เน้นการควบคุมการทำงานในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง โดยปรับปรุงการทำงานที่ต้องประสบทุกวัน ส่วนที่สองซึ่งได้รับการพัฒนาในญี่ปุ่น คือ มุ่งเน้นที่เป้าหมายและวิธีการซึ่งเป็นตัวควบคุมทุกสิ่ง หมายถึง การใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพนั่นเอง

1) นิยามความหมายของคุณภาพ

ความหมายของคุณภาพ หมายถึง ความเหมาะสมในการใช้งาน การทำให้ได้ตามมาตรฐาน เป็นสิ่งที่มีความชัดเจน แม่นยำ สามารถทำการวัดและตรวจสอบได้ ซึ่งสามารถจัดความหมายเป็นกลุ่มได้ 4 มิติ คือ มาตรฐาน ผลงาน ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจ

- 1.1) มาตรฐาน ได้แก่ข้อกำหนดหรือเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินคุณภาพของสินค้าบริการนั้น ๆ
- 1.2) ผลงาน ใช้ตรวจสอบความสามารถในการตอบสนองจุดประสงค์การใช้งาน
- 1.3) ประสิทธิภาพ ครอบคลุมเรื่องความเหมาะสมและต้นทุน
- 1.4) ความพึงพอใจ มิติทางคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ หรือความคาดหวัง

2) แนวคิดเรื่ององค์การคุณภาพ

องค์การคุณภาพคือ องค์การที่มีความสอดคล้องกับแนวความคิดการจัดการคุณภาพ คือ ต้องมีลักษณะที่ผสมผสานแนวคิด 4 เรื่อง คือ

2.1) องค์การเสมือนเครื่องจักร คือ มีการแบ่งหน้าที่ชัดเจน มีกฎระเบียบแน่นอน มีสาระที่สำคัญคือ การเน้นเรื่อง เน้นประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือและความเป็นมาตรฐานการทำงาน ความมีเหตุมีผล และการใช้เทคนิคและวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2.2) องค์การเสมือนสิ่งมีชีวิต คือลักษณะโครงการองค์การที่ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกได้อย่างรวดเร็ว มีการทำงานเป็นทีม กระจายอำนาจ และให้อิสระแก่พนักงาน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานอยู่ใกล้ชิดกับลูกค้าจึงถือว่าเป็นผู้เข้าใจปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหามากที่สุด นอกจากนี้ยังรวมถึง การมีส่วนร่วม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ภาพที่ 2.12
โครงสร้างองค์กรจากทฤษฎีการบริหารงานคุณภาพโดยรวม

ที่มา: ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546, น. 10.

2.3) องค์การเสมือนวัฒนธรรม คือ ความคิดหรือความเชื่อร่วมกันของคนภายในองค์การ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวประสานเชื่อมประสานกลุ่มต่างๆ ในองค์การเข้าด้วยกัน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ หากองค์การสามารถทำให้ทุกคนมีความเชื่อร่วมกัน มีพันธะที่จะนำไปปฏิบัติตามในเรื่องคุณภาพ องค์การนั้นจะมีวัฒนธรรมแข็งแกร่ง ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการคุณภาพโดยรวม

องค์การคุณภาพจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมรองรับ โดยเฉพาะองค์การที่มีลักษณะเป็นแบบเครื่องจักรที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นองค์การคุณภาพ เนื่องจากองค์การคุณภาพต้องการความคิดและความเชื่อของทุกคนในองค์การ ที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของการจัดการคุณภาพโดยรวม เมื่อเปรียบเทียบกับองค์การแบบเครื่องจักร ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่จะกำหนดมาตรฐานให้กับทุกกิจกรรม และมาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้ก็ไม่ได้สมบูรณ์เสมอไป ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงมาตรฐานมักได้รับการต่อต้าน ดังนั้นองค์การคุณภาพจึงต้องอาศัยจิตสำนึกในการจัดการคุณภาพมากกว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานแบบกลไก

2.4) องค์การเสมือนสมอง คือ องค์การที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยอัตโนมัติ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีขีดอำนาจในการบริหารตนเองได้

ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนที่ดีซึ่งเปรียบเสมือนระบบการควบคุมทิศทางการทำงานทั้งหมดดังต่อไปนี้

(1) การวางแผนกลยุทธ์ โดยผ่านวงจร PDCA ของเดมมิง คือมีการวางแผน (planning) ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการกำหนดให้ส่วนอื่นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการ (do) การตรวจสอบ (check) และการแก้ไข (act) เมื่อวงจรหมุนซ้ำจะทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพและยกระดับผลลัพธ์ขึ้นเรื่อยๆ

(2) ระบบสารสนเทศ การจัดการคุณภาพต้องอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อมูลทางสถิติในการปรับปรุง วางแผน วิเคราะห์ ตรวจสอบ จึงต้องมีการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะนำมาใช้อย่างเต็มที่ในการวางแผน และเชื่อมโยงข้อมูลทุกส่วนในองค์กร

(3) การเรียนรู้ขององค์กร มี 2 ระดับคือ ระดับพื้นฐานคือ มีความสามารถในการตรวจสอบหาข้อผิดพลาดในการทำงานและแก้ไข ระดับสูงคือ ความสามารถในการทบทวนกระบวนการปฏิบัติงาน

3) นิยามความหมายของคุณภาพโดยรวม

การบริหารคุณภาพโดยรวม หมายถึง แนวทางการบริหารหรือวิธีการจัดการที่จะได้มาซึ่งงาน หรือบริการที่มีคุณภาพเป็นศูนย์กลาง โดยอาศัยการร่วมมือร่วมใจกัน การมีส่วนร่วมของทุกคน ทุกระดับ โดยมุ่งเป้าหมายไปที่ความสำเร็จระยะยาว จากการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนในองค์กร และสังคม

การบริหารคุณภาพโดยรวม เป็นการจักระบบที่เน้นการเปลี่ยนแปลงคนทั้งหมดในองค์กร เพื่อให้สนใจและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการทำงาน มุ่งสร้างคุณค่า การปรับปรุงในกระบวนการทำงานทุก ๆ ขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และใช้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ โดยที่ทุกคนในองค์กรต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือการบริหารคุณภาพโดยรวมเป็นทั้งกลยุทธ์ เทคนิค ระบบการจัดการ รวมไปถึงปรัชญาและเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาองค์กร

3.1) T - total หมายถึง โดยรวมทุกคน ทุกระดับ ทุกหน่วยงานในองค์กร มีส่วนร่วมในการจัดตั้งและบริหารงานระบบคุณภาพ

3.2) Q – quality หมายถึง คุณภาพ การสร้างความพึงพอใจของลูกค้า ความเป็นเลิศของผลิตภัณฑ์ และบริการที่ตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของลูกค้า และเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดเชิงระบบของการจัดการ คือมีการทำสิ่งใด ๆ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

3.3) M – management หมายถึง การบริหาร หรือระบบของการจัดการคุณภาพ องค์การ ดำเนินการ และควบคุมโดยผู้บริหารสูงสุด ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ของการบริหาร ความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุง และพัฒนาระบบขององค์กรให้ได้คุณภาพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4) แนวคิดที่สำคัญของการบริหารคุณภาพโดยรวม

แนวคิดที่สำคัญต่อการบริหารคุณภาพโดยรวม ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ ดังต่อไปนี้

4.1) การมุ่งเน้นที่คุณภาพ ยึดคุณภาพ และความต้องการของลูกค้าเป็นศูนย์กลาง

4.2) การปรับปรุงกระบวนการ มีมุมมองต่อการทำงาน การผลิต เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้ายของกระบวนการ มุ่งเน้นที่กระบวนการที่ทำให้เกิดสภาพลูกค้าภายใน โดยสมาชิกในองค์กรทุกคนจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในตัวเอง เมื่อรับงานจากส่วนก่อนหน้าเราก็เป็นผู้ซื้อ และเมื่อส่งต่องานให้ฝ่ายอื่น เราก็เป็นผู้ขาย คุณภาพของงานที่แต่ละฝ่ายทำจึงเกี่ยวโยงกันไปสิ้นสุดลงที่ลูกค้าภายนอก

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า แต่ละฝ่ายในองค์กรผลิต ล้วนแต่มีผลต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ซึ่งการบริหารโดยยึดกระบวนการนี้จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ สมาชิกในแต่ละฝ่ายในแต่ละกระบวนการสามารถปฏิบัติงาน และทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องทุกครั้งตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งหมายความว่ากระบวนการนี้ต้องอาศัย สมาชิกแต่ละฝ่ายที่มีคุณภาพ และมีการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถลดปัญหาและข้อผิดพลาดในการทำงานให้หมดไป

นอกจากนี้การปรับปรุงกระบวนการทำงาน จะเน้นการหาสาเหตุของปัญหา และแก้ไขในส่วนกระบวนการที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ดังนั้นแล้วแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวมจึงเป็นการมุ่งเน้น การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้เห็นความสำคัญของกระบวนการ และป้องกันปัญหาข้อผิดพลาดไม่ให้เกิดซ้ำ

4.3) ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม สมาชิกทุกคน ทุกระดับมีส่วนร่วมในการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพขององค์กร เนื่องจากถือว่าผู้ปฏิบัติงานย่อมรู้ปัญหาและสาเหตุ และสามารถแก้ไขปรับปรุงปัญหาได้ดีที่สุด ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารคุณภาพโดยรวม รวมไปถึงแก้ปัญหาคือความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน หรือความสำเร็จตามเป้าหมายตามที่ลูกค้าภายในและภายนอก ระบบการตรวจสอบหรือสืบค้น เพื่อที่จะสามารถระบุปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

4.4) ระบบการนำ คือทิศทางและจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินการ รวมทั้งต้องมีแนวทางหรือแผนยุทธศาสตร์เพื่อชี้แนะแนวทาง

4.5) วิถีธรรมแห่งการบริหารคุณภาพโดยรวม เปรียบเสมือนหลักธรรมที่ใช้ในการบริหาร ระบบการประเมินผล และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ยุติธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ และความพึงพอใจกันระหว่างผู้ที่ร่วมงาน อันได้แก่ จริยธรรม คุณธรรม ความเชื่อถือ การนำองค์กรที่ดี การทำงานเป็นทีม การฝึกอบรมเพื่อยกระดับความรู้ และทักษะ การให้ความสำคัญ และชื่นชมในความสำเร็จของสมาชิกองค์กรแต่ละฝ่าย การสื่อสารที่ชัดเจน รับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาบุคลากร ให้ความสำคัญต่อกระบวนการทำงาน บริหารด้วยแก้ไขปัญหาด้วยข้อเท็จจริง จัดลำดับความสำคัญ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมและสามารถประยุกต์ใช้เพื่อความสำเร็จของระบบการบริหารคุณภาพ

4.6) เครื่องมือและเทคนิค มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ แทนการใช้อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งได้แก่ เครื่องมือทางสถิติ กฎและหลักทางวิทยาศาสตร์ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เน้นลักษณะเป็นวัตถุวิสัย หรืออาศัยข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีการค้นคว้างานวิจัยต่างๆและข้อมูลใหม่ๆ และการพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการปฏิบัติงานเพิ่มเติม

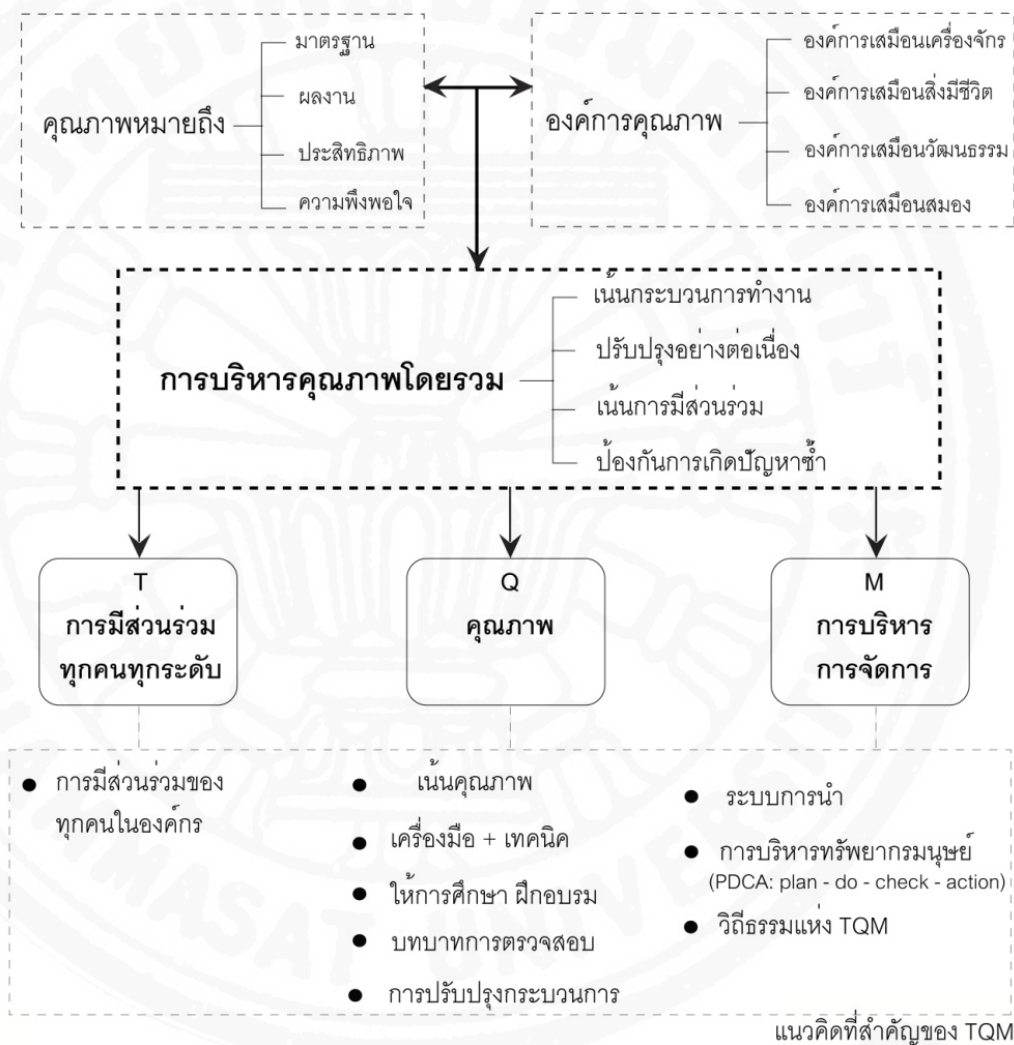
4.7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ถือว่าบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของการระบบบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม หากต้องการให้องค์กรมีการพัฒนา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเคารพความเป็นมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์สามารถคิด ตัดสิน และปฏิบัติริเริ่มด้วยตนเองได้ ให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงาน หากผู้ปฏิบัติงานทราบถึงเป้าหมายที่แน่ชัดข้อจำกัดของหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งได้รับการพัฒนาความสามารถและการใช้ดุลยพินิจในการหาวิธีการปฏิบัติงานเพื่อที่ทุกคนในองค์กรจะสามารถใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

4.8) การให้การศึกษาและการฝึกอบรม การให้การศึกษาและการฝึกอบรมทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการในทุกระดับ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกองค์กร และเพื่อการปฏิบัติหน้าที่และบทบาทในการปรับปรุงคุณภาพได้อย่างเต็มที่

4.9) บทบาทของการตรวจสอบ เพื่อความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าและบริการที่ผลิตได้ การควบคุมกระบวนการผลิตเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง จึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพระบบการปฏิบัติงาน กระบวนการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อค้นพบกระบวนการขาดคุณภาพ การตรวจสอบที่ดีที่สุด คือ การไม่มีการตรวจสอบเลย กล่าวคือการตรวจสอบที่แหล่งผลิตในแต่ละฝ่ายเป็นการควบคุม และตรวจตราอย่างสม่ำเสมอในแต่ละกระบวนการ โดยอาศัยแนวคิดการให้สมาชิกในแต่ละฝ่ายนั้นมีความสามารถในการตรวจสอบงานของตนได้ด้วยตนเอง

สามารถสรุปแนวคิด และประเด็นที่สำคัญของการบริหารคุณภาพโดยรวมดังภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.13
ประเด็นสำคัญของการบริหารคุณภาพโดยรวม

ที่มา: พูนเพิ่ม วาริรัตน์, 2551; ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546.

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ทในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ที่ระบุให้โครงการขนาดใหญ่ ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยทางด้านระยะเวลาที่มีอิทธิพลต่อการขอพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจะปัจจัยดังกล่าว โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากโครงการโรงแรมและรีสอร์ทที่ผ่านการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่ทำให้ระยะเวลาการพิจารณาโครงการเพิ่มขึ้น และผลกระทบที่เกิดขึ้นของแต่ละโครงการที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้เป็นกรณีศึกษา โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อไป

3.1 วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์จากแหล่งข้อมูล 2 แห่ง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลภาคสนาม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 การศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารทางเอกสารทางราชการเกี่ยวกับข้อมูลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย มาตรฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาคารที่พักตากอากาศ ประเภทโรงแรมและรีสอร์ท กฎหมายสิ่งแวดล้อม บทความทางวิชาการ ข่าวสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย สถิติข้อมูลโครงการที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม

3.1.2 การศึกษาภาคสนาม(field data)

โดยเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการที่พักตากอากาศ ประเภทโรงแรมและรีสอร์ท โดยอาศัยเครื่องมือที่สร้างขึ้นประกอบการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลด้านความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่ทำให้ระยะเวลาการพิจารณาโครงการเพิ่มขึ้น และผลกระทบที่เกิดขึ้นของแต่ละโครงการ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งฝ่ายผู้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และฝ่ายพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยขั้นตอนการมีดังต่อไปนี้

3.2.1 ขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างของการศึกษากระบวนการพิจารณารายงาน ฯ

เลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างสถิติโครงการที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโครงการ จากคณะกรรมการผู้พิจารณารายงาน ฯ ในส่วนกลาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552 (ไม่นับรวมปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากข้อจำกัดระบบฐานข้อมูล) เป็นจำนวน 79 โครงการ

3.2.2 ขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์

เลือกสัมภาษณ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

1) คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 3/2552 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2552 ดังนี้

- 1.1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ที่ดินและภูมิสถาปัตยกรรม
- 1.2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง
- 1.3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

- 1.4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
- 1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการน้ำ
- 1.6) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจราจร
- 2) บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับใบอนุญาต ให้เป็นผู้มีสิทธิในการทำรายงาน ฯ ดังนี้
 - 2.1) โปรเอ็น เทคโนโลยี จำกัด
 - 2.2) บริษัท อีโคซิสเต็ม เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด
 - 2.3) บริษัท กรีนเนอร์ คอนซัลแทนท์ จำกัด
 - 2.4) บริษัท แอสดีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด
 - 2.5) บริษัท ไฮโดร ซิสเต็มส์ จำกัด
- 3) ผู้ประกอบการเจ้าของโครงการโรงแรมและรีสอร์ท
 - 3.1) กรรมการผู้จัดการบริษัท เบย์ชอร์วิง พัฒนาจำกัด โครงการโรงแรมโนโวเทล ภูเก็ต ดาห์เลีย
 - 3.2) กรรมการผู้จัดการบริษัท ดีวาน่า ปาตองรีสอร์ท แอนด์ สปา จำกัด โครงการโรงแรมเมอร์เคียว กระบี่ดีวาน่า อ่าวนาง
 - 3.3) เจ้าหน้าที่โครงการ บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

3.2.1 ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

- 1) ขั้นตอนติดต่อขอสัมภาษณ์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การเริ่มต้นโครงการ การออกแบบ การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่ละโครงการจากกรณีศึกษาที่ได้ทำการคัดเลือก
- 2) ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตารางการบันทึกการสำรวจโครงการที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3.3.1 การศึกษากระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนถึงกระบวนการสุดท้าย
- 2) คำนวณสมการระยะเวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.3.2 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

โดยแบบสอบถามจะเป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจงเป็นข้อมูลเบื้องต้น ส่วนแบบสัมภาษณ์จะตั้งเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้เกิดแนวทางการสนทนา พูดคุยข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยอาศัยแนวคิดจากผลงานวิจัย วรรณกรรม และปัญหาที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการตั้งประเด็นคำถาม เพื่อเก็บข้อมูลซึ่งประกอบด้วยคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทุกฝ่ายเพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็น ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1
ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย

3.3.3 ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- 1) ใช้ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการแปลผลการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ปัจจัยปัญหาและผลกระทบที่ได้จากกรณีศึกษาแต่ละโครงการผ่านทางผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการสรุปประเด็นความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ในเชิงปริมาณ
- 2) ตารางสรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเชิงปริมาณ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการของการวิจัยนี้ได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเป็น 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ขั้นตอนการศึกษาความคิดเห็น ทศนคติ และปัญหาที่เกิดขึ้นใน รวมไปถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 ฝ่าย ผ่านเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
- 2) ขั้นตอนการแปลความหมายจากบทสัมภาษณ์ ผ่านการใช้เครื่องมือตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้รูปแบบการศึกษาการค้นคว้าในขั้นตอนการศึกษาเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ คือการเก็บข้อมูลภาคสนาม เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเชิงลึก โดยอาศัยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านทางตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการสรุปประเด็นความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ในเชิงปริมาณ ร่วมกับการค้นคว้าเก็บข้อมูลเชิงทุติภูมิ คือ ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย ข้อกำหนดกฎหมาย และข้อกำหนดการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในแง่ของทัศนคติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านเวลาที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการ เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อไป

3.5.1 การวิเคราะห์ระยะเวลาจากกระบวนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- 1) ระยะเวลาในกระบวนการแสดงความคิดเห็นเบื้องต้น และการแก้ไขรายงานในส่วน ของ สผ.
- 2) ระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ
- 3) ระยะเวลาในการจัดทำรายงาน ฯ และการแก้ไขรายงานหลังการพิจารณาของ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ

จากนั้นจึงนำมาสรุปเป็นสมการระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.5.2 การวิเคราะห์ปัญหาในมิติด้านเวลาในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- 1) ขั้นตอนก่อนการส่งมอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 2) ขั้นตอนในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 3) ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรการลด ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เพื่อสรุปประเด็นปัญหาและให้นำนักประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ตามการสัมภาษณ์ของ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.5.3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- 1) การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์
 - 1.1) ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ที่ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการพิจารณา
 - 1.2) ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1.3) ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของโครงการ โรงแรมและรีสอร์ท

2) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

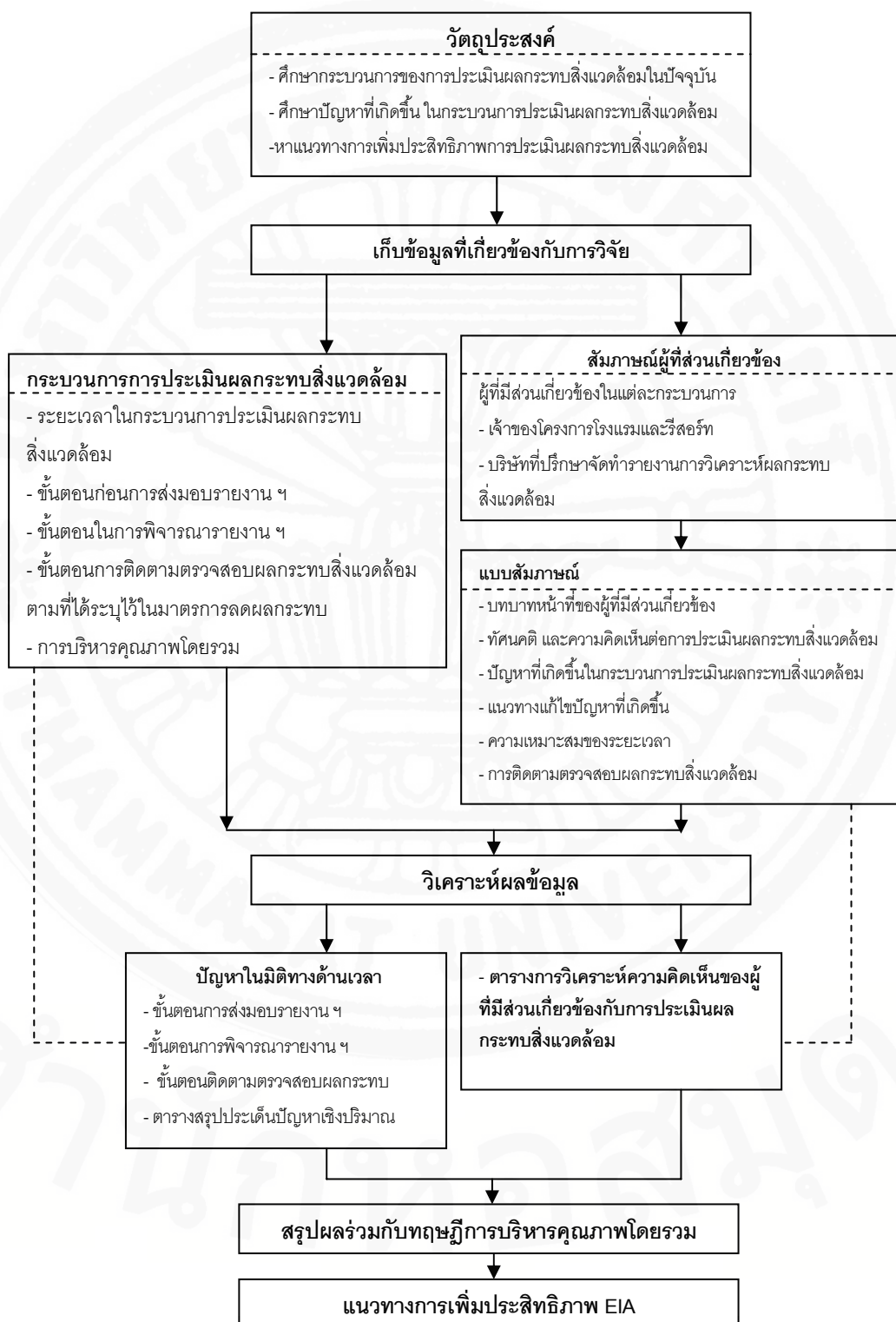
2.1) การวิเคราะห์ความสำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กระบวนการ แนวคิด ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความสัมพันธ์ของกระบวนการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท

2.2) การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการ พัฒนาการวิเคราะห์การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงแรมและรีสอร์ทในประเทศไทย

จากวิธีการวิจัย การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ผลดังกล่าว สามารถสรุปเป็น แผนภาพแสดงระเบียบวิธีวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับโครงการธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา ได้ดังภาพที่ 3.2

จํานักรหอสมุด

ภาพที่ 3.2
ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ผลข้อมูล

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ได้ระบุให้โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่มีห้องพักตั้งแต่ 80 ห้อง หรือมีขนาดพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษากระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท โดยมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำและการพิจารณาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นงานวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) กับโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติทางด้านเวลา” จึงศึกษาข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน และกลุ่มผู้ประกอบการเจ้าของโครงการโรงแรมและรีสอร์ท ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 3/2552 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2552 ได้แก่

- 1.1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ที่ดินและภูมิสถาปัตยกรรม
- 1.2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง
- 1.3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 1.4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
- 1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการน้ำ
- 1.6) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจราจร

2) บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับใบอนุญาต ให้เป็นผู้มีสิทธิในการทำรายงาน ฯ ได้แก่

- 2.1) โปรเอ็น เทคโนโลยี จำกัด

2.2) บริษัท อีโคซิสเต็ม เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด

2.3) บริษัท กรีนเนอร์ คอนซัลแตนท์ จำกัด

2.4) บริษัท แอสตีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด

2.5) บริษัท ไฮโดร ซิสเต็มส์ จำกัด

3) ผู้ประกอบการเจ้าของโครงการโรงแรมและรีสอร์ท

3.1) กรรมการผู้จัดการบริษัท เบย์ชอร์วิง พัฒนาจำกัด โครงการโรงแรมโนโวเทล ภูเก็ต ดาห์เลีย

3.2) กรรมการผู้จัดการบริษัท ดีวาน่า ปาตองรีสอร์ท แอนด์ สปา จำกัด โครงการโรงแรมเมอร์เคียว กระบี่ดีวาน่า อ่าวนาง

3.3) เจ้าหน้าที่โครงการ บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การศึกษาข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม โดยทำการสรุปความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ทักษะคน ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนา กระบวนการจัดทำรายงาน ฯ รวมถึงขั้นตอน และกระบวนการพิจารณารายงาน ฯ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การพิจารณาในมิติทางด้านเวลา โดยทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ สามารถนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอนได้ ทั้งนี้ความคิดเห็นที่ได้จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์

1.1) ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการพิจารณา

1.2) ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1.3) ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของโครงการโรงแรมและรีสอร์ท

2) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

2.1) การวิเคราะห์ความสำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กระบวนการ แนวคิด ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความสัมพันธ์ของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท

2.2) การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการวิเคราะห์การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงแรมและรีสอร์ทในประเทศไทย

ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ใช้คำถามในการสัมภาษณ์ด้วยชุดเดียวกันทั้งหมด ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความคิดเห็น ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1
การวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ
การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
1. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ในความคิดเห็นของท่านคืออะไร มีความจำเป็น และสำคัญอย่างไร ต่อโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท	ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นพ้องกันว่า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) เป็นการศึกษาเพื่อคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในทางบวก และทางลบ จากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่สำคัญ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และใช้ในการประกอบการตัดสินใจพัฒนาโครงการหรือกิจการ โดยผลการศึกษาผลกระทบจากโครงการดังกล่าวจะจัดทำเป็นเอกสารรายงานที่เรียกว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม 1.1) กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการพิจารณารายงาน ฯ ความคิดเห็นที่กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการพิจารณารายงาน ฯ เห็นพ้องกันในประเด็นความจำเป็น และสำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นข้อ ๆ ได้ดังต่อไปนี้ (1) เป็นเครื่องมือกลั่นกรองโครงการ หรือกิจการ (2) เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการ หรือกิจการ ทั้งด้านบวก และด้านลบ (3) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น ต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีโอกาสดูแลร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณารายงาน ฯ ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม -

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
1. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ในความคิดเห็นของท่านคืออะไร มีความจำเป็นและสำคัญอย่างไร ต่อโครงการ – การประเพณีโรงแรมและรีสอร์ท	ล้อมในอนาคต แต่ยังขาดความเข้าใจในกระบวนการ และวัตถุประสงค์จากเจ้าของโครงการ โดยคิดว่าเป็นเพียงกฎหมายบังคับให้มีจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบ และจัดทำรายงาน ฯ ในขณะที่การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นต่อการรักษาสุขภาพแวดล้อม รวมถึงจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกัน และการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งในระหว่างการก่อสร้างและระยะดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม จึงจะทำให้การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง 1.2) กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ โดยส่วนใหญ่ จะมีความคิดเห็นพ้องกันว่า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ ข้อมูลจากรายงาน ฯ จะเป็นการดึงเอาผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการ นอกจากนี้กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ความคิดเห็นทางด้านสิ่งแวดล้อมในเบื้องต้น ควรจะถูกนำมาเข้าร่วมในการพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น อาทิเช่น การเลือกสถานที่ตั้งโครงการ เป็นต้น และในช่วงทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ ก็สามารถศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อการจัดเตรียมหามาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อม ให้สามารถนำไปใช้ปรับปรุงในด้านวิศวกรรม การออกแบบของโครงสร้างโครงการได้ และช่วยลดค่าใช้จ่ายของโครงการ เช่น การใช้กระบวนการผลิตที่สะอาด หรือการหมุนเวียนของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งในระยะยาวจะทำให้เกิดความคุ้มค่ามากกว่า ประเด็นความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็นของการศึกษา และการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ที่เด่นชัดของกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถจำแนกความคิดเห็นได้ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ในประเทศไทย ยังขาดการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ และความเข้าใจถึงประโยชน์ของการ -

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
1. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ในความคิดเห็นของท่านคืออะไร มีความจำเป็น และสำคัญอย่างไร ต่อโครงการ – การประเพณีโรงแรมและรีสอร์ท	วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของโครงการ รวมถึง กลุ่มผู้ออกแบบ ยังขาดความเข้าใจถึงองค์ประกอบ ปัจจัย และกระบวนการที่สำคัญ อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในมิติทางด้านเวลา (2) ผู้ออกแบบ รวมถึงผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของโครงการ ยังให้ความสำคัญถึงเนื้อหา และปรัชญาที่สำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในแง่มุมของการออกแบบอย่างมีจิตสำนึก โดยฝ่ายเจ้าของโครงการมีความคิดเห็นว่าการออกแบบโดยเคารพต่อกฎหมายผังเมือง และกฎหมายควบคุมอาคารก็เพียงพอแล้วในการจัดทำโครงการเหล่านี้ เป็นต้น 1.3) กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของโครงการโรงแรม และรีสอร์ท ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของโครงการ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ยังขาดความเข้าใจในเบื้องลึกของการศึกษา และระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่ดี ในการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากความเร่งรัดของโครงการ การที่มีกฎหมาย ที่บังคับใช้ซึ่งเพียงพอแล้ว ในขณะเดียวกันก็มีความคิดเห็นที่ค่อนข้างเด่นชัด ในแง่มุมของมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระหว่างการดำเนินการ ว่ามีความสำคัญ และมีผลต่อการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการจัดทำรายงาน ฯ
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบทบาทของผู้ – รับผิดชอบ อันได้แก่ ฝ่ายเจ้าของโครงการ(ผู้ประกอบการ+ที่ปรึกษาโครงการ+ผู้ออกแบบ+บริษัทที่ปรึกษาผู้จัดทำรายงาน ฯ) และฝ่ายผู้พิจารณา ฯ ในระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA)	ผลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในแง่ที่แต่ละฝ่ายควรทำความเข้าใจถึงปรัชญาของระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสำคัญของการศึกษา และการจัดทำรายงาน ฯ ว่ามีความสำคัญ และจำเป็นอย่างไรในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ความคิดเห็นในประเด็นนี้สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 2.1) ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของโครงการ มีความคิดเห็นที่รัฐควรให้ความสำคัญถึงบทบาทของเจ้าของโครงการในการได้รับความสะดวก ตลอดจนได้รับการ แนะนำด้านความรู้ความสำคัญกับระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ควรทำความเข้าใจ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบทบาทของผู้รับผิดชอบ อันได้แก่ ฝ่ายเจ้าของโครงการ(ผู้ประกอบการ+ที่ปรึกษาโครงการ+ผู้ออกแบบ+บริษัทที่ปรึกษาผู้จัดทำรายงาน ฯ) และฝ่ายผู้พิจารณา ฯ ในระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA)	ถึงเบื้องต้น และปรัชญาในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมถึงความสำคัญของการจัดทำรายงาน ฯ ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (1) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญถึงระยะเวลาในการศึกษาโครงการ ในส่วนของการออกแบบ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมตลอดจนการพัฒนาการออกแบบ ก่อนการจัดทำรายงาน ฯ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งให้งานออกแบบของโครงการมีความเป็นไปได้ตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้ งานออกแบบที่ดี มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนการออกแบบที่เคารพกฎหมาย และใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ย่อมนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง และเป็นรูปธรรมในการพิจารณาของฝ่ายคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น (2) ผู้ประกอบการต้องมีความเข้าใจถึง การออกแบบโดยมีพื้นฐานในการวิจัย (Research – based design) รวมทั้งการออกแบบที่ถูกต้องโดยมีรายละเอียด (checklists) ของการจัดทำวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบ เกิดผลจากการพิจารณาที่เป็นรูปธรรม มากกว่าเป็นเพียงรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากฝ่ายบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานเท่านั้น (3) กลุ่มผู้ออกแบบ (หมายถึง สถาปนิก วิศวกร และผู้เกี่ยวข้อง) ต้องทำความเข้าใจในระบบ และกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม รูปแบบสถาปัตยกรรม ผลกระทบด้านภูมิทัศน์ ผลกระทบทางด้านสภาพแวดล้อมอันเกิดจากโครงการ โดยมีการแก้ปัญหาโดยทีมงานกลุ่มผู้ออกแบบ โดยเคารพกฎหมาย และใส่ใจในสิ่งแวดล้อม ในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันทั้งในด้านของ สถาปัตยกรรม และวิศวกรรมในทุกสาขา
3. ท่านคิดว่าโครงการโรงแรมและรีสอร์ท มีองค์ประกอบ และบริบทที่เหมือนหรือแตกต่าง จากโครงการอื่น ๆ อย่างไร ในระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่อง องค์ประกอบ และบริบทโดยรวม ไม่แตกต่างจากโครงการประเภทอื่น ทั้งนี้ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความคิดเห็นว่า ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ละโครงการมีรายละเอียดตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้จัดทำรายงานผลกระทบ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
3. ท่านคิดว่าโครงการโรงแรมและรีสอร์ท <u>มีองค์ประกอบ</u> และ<u>บริบท</u>ที่เหมือนหรือแตกต่างจากโครงการอื่น ๆ อย่างไรในระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	สิ่งแวดล้อม และกลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ได้มีความคิดเห็นเพิ่มเติมถึงโครงการโรงแรม และรีสอร์ท มีปัจจัยด้านการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการพิจารณา ซึ่งประเด็นดังกล่าว สามารถจำแนกได้ ดังต่อไปนี้ 3.1) การออกแบบ วางผังโครงการ และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ (1) ต้องมีความเข้าใจถึงภาพรวมของพื้นที่ตั้ง (2) ต้องคำนึงถึงสภาพดั้งเดิม (authenticity) ทางสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น (3) ต้องออกแบบโครงการที่สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยที่สุด 3.2) สถาปัตยกรรม และการออกแบบ (1) ต้องคำนึงสภาพแวดล้อมเดิมของพื้นที่ (2) ควรมีรูปแบบอาคารแบบภูมิภาคนิยม (3) ออกแบบให้มีลักษณะไทยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว (4) คำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพอากาศ และการเปลี่ยนแปลง (3.3) ภูมิสถาปัตยกรรม และการออกแบบภูมิทัศน์ (1) ต้องสะท้อนสภาพดั้งเดิมของพื้นที่ (2) ควรใช้ประโยชน์จากสภาพดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ (3) ใช้ประโยชน์จากต้นไม้เดิม และสภาพแวดล้อมเดิม ในการสร้างสภาวะน่าสบายแก่อาคาร (climate change) ควรคำนึงถึงความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม 3.4) วัสดุและเทคโนโลยีการก่อสร้าง (1) ควรใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด (2) ควรใช้วัสดุทดแทนเพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ (3) ควรคำนึงถึงอายุการใช้งานของวัสดุ (life – cycle cost) (4) ใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่ายที่สุดในการก่อสร้าง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
3. ท่านคิดว่าโครงการโรงแรมและรีสอร์ท <u>มีองค์ประกอบ และบริบทที่เหมือนหรือแตกต่าง</u> จากโครงการอื่น ๆ อย่างไร ในระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	3.5) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (1) ออกแบบโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ในการออกแบบ อาทิเช่น LEEDs, Green Hotel เป็นต้น (2) ควรออกแบบให้ประหยัดพลังงาน โดยการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติมากกว่าใช้เทคโนโลยี 3.6) กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง (1) การเคารพกฎหมายอย่างครบถ้วน ไม่เพียงพอในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่ยั่งยืนได้ ควรออกแบบโดยใช้กฎหมายเป็นแนวทางขั้นต่ำเท่านั้น (2) ออกแบบสถาปัตยกรรมโดยใช้จิตสำนึกมากกว่าที่ออกแบบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 3.7) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (1) ควรจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการทุกประเภท ทุกขนาด และทุกโครงการ เนื่องจากทุกโครงการล้วนมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งสิ้น (2) ให้การศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่ ในขั้นตอนของการออกแบบของสถาปนิก วิศวกร และทีมงานที่เกี่ยวข้อง
4. ท่านคิดว่าปัจจัยปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่มีความสำคัญต่อขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงแรมและรีสอร์ท	ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มพบว่า กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ และกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ปัจจัย และอุปสรรคที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถจำแนกประเด็นได้ ดังต่อไปนี้ 4.1) ปัจจัยด้านองค์ความรู้ บุคลากร ทัศนคติ และองค์ประกอบที่สำคัญ (1) เจ้าของโครงการ หรือผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ถึงกระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (2) ผู้ออกแบบขาดความรู้ ความชำนาญ รวมทั้งองค์ความรู้เชิงบูรณาการในการออกแบบ ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจถึงองค์ประกอบของการ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
4. ท่านคิดว่าปัจจัยปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่มีความสำคัญต่อขั้นตอนการจัดทำรายงานการ - วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรง - แร่และรีโอฟท์	วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (3) ขาดสื่อ และการประชาสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนการสร้างความทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี อันเกิดจากโครงการ หรือกิจการต่าง ๆ ในแง่มุมของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม (4) บุคลากร สิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนโครงการที่ยื่นเสนอขอพิจารณารายงาน ฯ (5) บุคลากร คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ โดยรวมแล้วพบว่า คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการพิจารณารายงาน ฯ บุคลากรส่วนใหญ่ มักมีงานประจำ และตำแหน่งอยู่แล้ว ไม่สามารถปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอ และเต็มประสิทธิภาพได้ (6) การออกไปอนุญาตจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม แก่บริษัท ที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ ให้มีรายละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และบทลงโทษ เป็นต้น (7) การสร้างความทัศนคติที่ดี รวมทั้งความสำคัญเชิงลึกต่อกระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันเกิดจากโครงการ 4.2) อุปสรรคที่เกิดขึ้น (1) เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมพบว่า ยังขาดรายละเอียดขององค์ประกอบที่สำคัญ รวมถึงเนื้อหาในรายละเอียดของเกณฑ์เหล่านั้น (2) เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นเชิงนามธรรม (subjective) ควรได้รับการพัฒนา หรือใช้ควบคู่กับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การพิจารณาภาพเชิงซ้อน (visual impact) หรือเกณฑ์การพิจารณาถึงเปลือกอาคาร ความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม เป็นต้น (3) ข้อมูลด้านกฎหมาย หรือข้อระเบียบที่ไม่สอดคล้อง ตลอดจนการตีความในส่วนรายละเอียด และข้อขัดแย้งในข้อกำหนดของแต่ละกระทรวง ที่ประกาศใช้ในพื้นที่เดียวกัน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
5. ท่านคิดว่า <u>ช่วงระยะ – เวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร และมีผลกระทบโดยรวมต่อโครงการอย่างไรบ้าง</u>	ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในประเด็นมิติทางด้านเวลา และทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ช่วงระยะเวลาในการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบอย่างมากต่อการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเจ้าของโครงการ ทั้งนี้ กลุ่มคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ได้ให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า ช่วงระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ปัญหาของการพิจารณารายงาน ฯ ขึ้นอยู่กับ ความสมบูรณ์ของรายงาน ฯ ความสอดคล้องของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการออกแบบโครงการที่มีรายละเอียดของข้อกำหนด เกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งประเด็นสำคัญสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 5.1) เจ้าของโครงการ (1) กรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ใช้เวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ ที่มีระยะเวลานานเกินไป ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการเงินของโครงการ (2) ขาดบุคลากร หรือคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการปฏิบัติงานแบบล่วงหน้า หรือระบบ Fast – track (3) เกิดความล่าช้าในกรณีมีการแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (4) ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนงานที่กำหนดไว้ เนื่องจากระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ (5) ไม่เชื่อมั่นในระบบ และกระบวนการพิจารณาพิจารณารายงาน ฯ โดยเฉพาะการพิจารณาในประเด็นที่เป็นนามธรรม (6) ฝ่ายผู้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ต้องมีระยะเวลาที่แน่ชัดในการจัดทำรายงาน ฯ 5.2) บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานโครงการ (1) เจ้าของโครงการขาดความเข้าใจในกระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมิติทางด้านเวลา และมักมีความเข้าใจผิดว่าการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่มีความจำเป็น และใช้เวลาเวลานานเกินไปในการจัดทำรายงาน ฯ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
5. ท่านคิดว่า <u>ช่วงระยะ – เวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และมีผลกระทบโดยรวมต่อโครงการอย่างไรบ้าง</u>	(2) ผู้ออกแบบควรให้ความสำคัญกับระยะเวลาในการออกแบบ โดยมีพื้นฐานการวิจัย (Research – based design) เพราะจะช่วยให้งานออกแบบมีข้อมูลที่ถูกต้อง มีความสอดคล้องกับกฎหมายที่บังคับใช้ และงานระบบทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ไม่ควรออกแบบโดยใช้ระยะเวลาที่ควรจะเป็นเพื่อป้องกันความผิดพลาดอันจะเกิดแก่โครงการ (3) ผู้ออกแบบ ควรใช้รายละเอียด (checklists) หรือเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Criteria) ประกอบการพิจารณาในการออกแบบโครงการ ตลอดจนจิตสำนึกต่อสภาพแวดล้อมมากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ (4) ฝ่ายคณะกรรมการผู้พิจารณา ฯ ควรมีธรรมชาติในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โดยเฉพาะประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับนามธรรม (subjective aspects) ควรใช้ดุลยพินิจร่วมกัน อย่างปราศจากอคติใด ๆ (bias) 5.3) ฝ่ายคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการพิจารณารายงาน ฯ (1) กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาที่เขียนรายงาน ฯ ควรมีฐานข้อมูลเชิงลึก เป็นกรณีเฉพาะโครงการที่จัดทำรายงาน ฯ หลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปในการอ้างอิง (ซึ่งมักคัดลอกจากข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานเอง) (2) เจ้าของโครงการ และกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ฯ นำเสนอข้อมูลเชิงเทคนิคโดยวิเคราะห์ในส่วนรายละเอียดที่ถูกต้อง อาทิเช่น สัดส่วนของพื้นที่ว่าง พื้นที่อาคาร ความสูงอาคาร ระบบอาคารต่าง ๆ ข้อมูลการคำนวณระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ ระบบความปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้การให้ข้อมูลเชิงเทคนิคที่มีความละเอียดสามารถสร้างความเข้าใจในส่วนประกอบอื่น ๆ ของโครงการได้เป็นอย่างดี (3) เห็นด้วยกับระบบ Fast – tract แต่ยังคงอาศัยปัจจัยด้านบุคลากรในบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณารายงาน ฯ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
6. ท่านมีแนวทาง (guidelines) หรือข้อคิดเห็นใดบ้าง ในการพัฒนากระบวนการ และระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โครงการที่สอดคล้องกับมิติด้านเวลาที่เหมาะสม	ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มพบว่า มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องของ กระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญเพื่อเตรียมการในการลด หรือหลีกเลี่ยงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการ ดังนั้นวิธีการหรือขั้นตอนในการจัดทำรายงาน ฯ ที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการลดปัญหาด้านงบประมาณ และระยะเวลา โดยเริ่มต้นจากเจ้าของโครงการ หรือการเลือกสถานที่ตั้งโครงการ โดยมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility study) และออกแบบโครงการ ในขณะเดียวกัน ก็ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบโครงการ ควบคู่ไปกับ การศึกษาดังกล่าว แนวทางในการพัฒนากระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งสามารถจำแนกเป็นข้อสรุปได้ดังต่อไปนี้ 6.1) แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรม และบริบทที่เกี่ยวข้อง (1) งานออกแบบที่ดี (inputs) หมายถึงกระบวนการออกแบบที่มีการทำงานในระบบที่มุ่งงาม รวมทั้งใช้งานวิจัยเป็นฐานในการออกแบบ (Research – based design) ย่อมส่งผลดี และเกิดความสมบูรณ์แก่โครงการ (outputs) ทั้งนี้แนวทางในด้านการออกแบบนี้จึงเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม (2) การใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการด้านเวลา อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละกระบวนการอันได้แก่ ระบบการบริหารจัดการโดยรวม (Total quality management: TQM) มาประยุกต์ใช้ตั้งแต่ช่วงระยะเวลา Pre – design และช่วง Pre – submission ของรายงาน ฯ ช่วงระยะเวลาการก่อสร้าง และช่วงระยะการดำเนินการ จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (3) เนื้อหาของรายงาน (contents) หมายถึง แนวคิดของงานออกแบบ (inputs) ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการใช้อาคาร (outputs and operation) อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

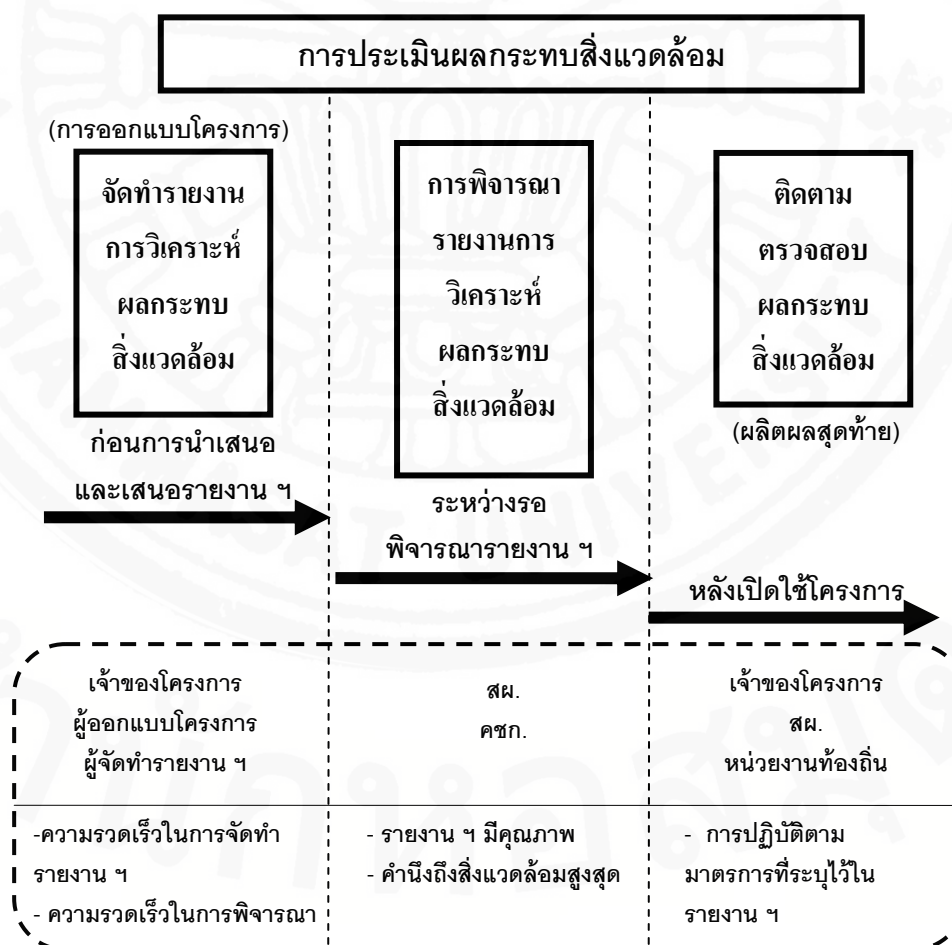
คำถามที่ใช้สัมภาษณ์	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น
6. ท่านมีแนวทาง (guidelines) หรือข้อคิดเห็นใดบ้าง ในการพัฒนากระบวนการ และระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โครงการที่สอดคล้องกับมิติด้านเวลาที่เหมาะสม	6.2) แนวทางด้านกฎหมาย และบริบทที่เกี่ยวข้อง (1) ควรมีการปรับปรุงข้อกำหนดอื่นที่เกี่ยวข้องกับโซนอาคาร (zoning) โดยเฉพาะบริเวณที่ 1 อนุญาตให้ก่อสร้างได้เฉพาะอาคารเดี่ยวชั้นเดียว ประเภทบ้านพักอาศัย มีพื้นที่รวมกันในแต่ละหลังไม่เกิน 75 ตารางเมตร ระยะห่างของอาคารแต่ละหลังไม่ต่ำกว่า 4 เมตร ระยะห่างของอาคารที่มีแนวเขตที่ดินชิดที่ดินเอกชนไม่น้อยกว่า 2 เมตร เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดแล้วจะเห็นว่ากฎหมายเอื้อประโยชน์ในแง่มุมของการใช้ประโยชน์จากที่ดินซึ่งที่ดินในบริเวณที่ 1 ไม่ควรระบุถึงประเภทของอาคาร เป็นบ้านพักอาศัยเพียงอย่างเดียว ในกรณีที่ผู้ประกอบการต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นส่วนกวดาคาร หรืออาคารประเภทอื่น ก็ควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายใหม่ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการใช้งานจริงที่เหมาะสม ตามเจตนาที่ดี ก็ย่อมเกิดผลดีต่อทุกฝ่าย โดยที่ยังคงใช้กฎข้อบังคับอื่น โดยไม่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น (2) กฎข้อบังคับอื่น ๆ อันได้แก่ ความสูงของอาคาร ควรพิจารณาถึงการออกแบบสถาปัตยกรรมของส่วนหลังคาเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งศิลปะ และวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรมของชาติ ทั้งควรพิจารณาในรายละเอียดในส่วนการวัดความสูงของอาคาร ให้มีความละเอียดมากขึ้น (ในกรณีออกแบบหลังคาทรงไทยประเพณี เป็นต้น) 6.3) แนวทางการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น (1) ออกแบบโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น (2) คำนึงถึงผลประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นหลัก (3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นกิจกรรมที่จัดให้มีขึ้นในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม มิใช่เป็นการแสดงข้อมูลในห้องทดลอง 6.4) แนวคิดระบบ Fast – track เป็นรายการในการตรวจเช็ครายละเอียด เพื่อการแก้ไขปัญหาการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ ที่จะช่วยให้กระบวนการมีประสิทธิภาพด้านเวลามากขึ้น

4.2 ปัญหาในมิติทางด้านเวลาของกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการแบ่งกระบวนการของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการส่งมอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนเพื่อการพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ทในมิติด้านเวลา

ภาพที่ 4.1

มิติทางด้านเวลาในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผลจากการวิจัย ประเด็น ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของกระบวนการการประเมินผล กระบี่สิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ช่วงดังต่อไปนี้

1) กระบวนการก่อนการนำเสนอรายงาน ฯ และการเสนอรายงานผลกระบี่สิ่งแวดล้อม

1.1) การให้ความรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลกระบี่สิ่งแวดล้อม

(1) ขาดสื่อ และการประชาสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี อันเกิดจากโครงการ หรือกิจการต่าง ๆ ในแง่มุมของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม

(2) ขาดการสร้างทัศนคติที่ดี รวมทั้งความสำคัญเชิงลึกต่อกระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันเกิดจากโครงการ

(3) เจ้าของโครงการขาดความเข้าใจในกระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมิติทางด้านเวลา และมักมีความเข้าใจผิดว่าการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่มีความจำเป็น และใช้เวลานานเกินไปในการจัดทำรายงาน ฯ จากพรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้โครงการประเภทโรงแรม และรีสอร์ทที่มีห้องพักขนาดตั้งแต่ 80 ห้อง และพื้นที่ใช้สอยรวมโครงการตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร เข้าข่ายจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้สะท้อนทัศนคติและการเลือกปฏิบัติที่มีต่อเจ้าของโครงการ (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 1)

1.2) เกณฑ์ เครื่องมือ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระบี่สิ่งแวดล้อม

(1) เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำรายงาน ฯ พบว่า ยังขาดรายละเอียดขององค์ประกอบที่สำคัญ รวมถึงรายละเอียดของเกณฑ์สิ่งแวดล้อม

(2) ข้อมูลด้านกฎหมาย หรือข้อระเบียบที่ไม่สอดคล้อง ตลอดจนการตีความในส่วนรายละเอียด และข้อขัดแย้งในข้อกำหนดของแต่ละกระทรวง ที่ประกาศใช้ในพื้นที่เดียวกัน (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 7)

1.3) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการออกแบบโครงการโรงแรมและรีสอร์ท

(1) ผู้ออกแบบควรให้ความสำคัญกับระยะเวลาในการออกแบบ โดยมีพื้นฐานการวิจัย (research – based design) เพราะจะช่วยให้งานออกแบบมีข้อมูลที่ถูกต้อง มีความสอดคล้องกับกฎหมายที่บังคับใช้ และงานระบบทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ไม่ควรออกแบบโดยใช้ระยะเวลาที่ควรจะเป็นเพื่อป้องกันความผิดพลาดอันจะเกิดแก่โครงการ

(2) ผู้ออกแบบ ควรใช้รายละเอียด (checklists) หรือเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม (environmental criteria) ประกอบการพิจารณาในการออกแบบโครงการ ตลอดจนใช้จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมในการออกแบบมากกว่าการออกแบบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังเช่นบทสัมภาษณ์ (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 2)

1.4) ความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบโครงการ และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ เจ้าของโครงการ กลุ่มผู้ออกแบบ บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานโครงการ เจ้าของโครงการ จัดจ้างผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หลังจากมีการออกแบบผังโครงการแล้ว จึงทำให้ขาดความร่วมมือปรึกษาหารือด้วยกันระหว่างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ผู้ประกอบการ สถาปนิก เนื่องจาก ผู้ประกอบการจะว่าจ้างให้สถาปนิกออกแบบโครงการ แล้วจึงว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน มาจัดทำรายงานหลังจากที่สถาปนิกออกแบบเสร็จแล้ว ปัญหาที่ตามมา คือ บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานจึงไม่มีส่วนร่วมกับการออกแบบโครงการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่แก้ไขยาก หรือแก้ไขไม่ได้ อาทิเช่น พื้นที่สีเขียว ถ้าต้องมีการปรับเปลี่ยนหลังการพิจารณา อาจต้องใช้พื้นที่มากขึ้น รูปแบบผังเปลี่ยนไป ทำให้รูปแบบอาคารต้องเปลี่ยนแปลงตาม ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากมาก (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 4)

(2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประชาชน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดความรู้และความเข้าใจต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และไม่ทราบถึงสิทธิของตนในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 2)

1.5) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงแรมและรีสอร์ท

(1) กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาที่เขียนรายงาน ฯ ควรมีฐานข้อมูลเชิงลึก และการเก็บข้อมูลจากพื้นที่จริง เป็นกรณีเฉพาะโครงการ หลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปในการอ้างอิง

(2) เจ้าของโครงการ และกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ นำเสนอข้อมูลเชิงเทคนิคโดยวิเคราะห์ในส่วนรายละเอียดที่ถูกต้อง อาทิเช่น สัดส่วนของพื้นที่ว่าง พื้นที่อาคาร ความสูงอาคาร ระบบอาคารต่าง ๆ ข้อมูลการคำนวณระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ ระบบความปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้การให้ข้อมูลเชิงเทคนิคที่มีความละเอียดสามารถสร้างความเข้าใจในส่วนประกอบอื่น ๆ ของโครงการได้เป็นอย่างดี

1.6) บุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบโครงการ และการจัดทำรายงาน ฯ

(1) เจ้าของโครงการ หรือผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจถึงกระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ

(2) กลุ่มผู้ออกแบบ ขาดความรู้ ความชำนาญ รวมทั้งองค์ความรู้เชิงบูรณาการ ในการออกแบบ และส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจถึงองค์ประกอบของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(3) ผู้จัดทำรายงาน ฯ การออกไปอนุญาตจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม แก่บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ ให้มีรายละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และบทลงโทษ เป็นต้น นอกจากนี้บทบาทของผู้จัดทำรายงาน ฯ ยังมีความขัดแย้งกัน เนื่องมาจากผู้จัดทำรายงาน ฯ ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางด้านวิชาการแก่ทาง สผ. แต่ในทางกลับกันก็ได้รับการว่าจ้างจัดทำรายงาน ฯ จากเจ้าของโครงการ (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 2)

2) กระบวนการระหว่างการศึกษาวิจัยรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.1) กระบวนการพิจารณารายงาน ฯ

(1) ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนงานที่กำหนดไว้ เนื่องมาจากระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โดยพิจารณาจากบทที่ 2 พบว่าระยะเวลาในขั้นตอนการพิจารณาเห็นชอบโครงการที่เกิดความล่าช้า ขึ้นอยู่กับ

(1.1) ระยะเวลาในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อยื่นเสนอขอพิจารณา

(1.2) การพิจารณารายงาน ฯ ในส่วนงานของ สผ. และ

(1.3) การพิจารณารายงาน ฯ ในส่วนงานของ คชก. โดยหากใช้ระยะเวลาในการจัดทำรายงาน ฯ นานก็จะส่งผลต่อระยะเวลาในการขั้นตอนพิจารณารายงานที่ล่าช้าออกไป รวมทั้งจำนวนครั้งในการพิจารณารายงาน ฯ โครงการของทั้งฝ่าย สผ. และคชก. ก็มีผลต่อระยะเวลาที่ขยายออกไปเช่นกัน(ตารางที่ 2.4: น. 30.)

(2) กระบวนการผู้ชำนาญการ ฯ ใช้เวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ นานเกินไป ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการเงินของโครงการ

(3) เกิดความล่าช้าในกรณีมีการแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากระยะเวลาในขั้นตอนการพิจารณารายงาน ฯ จะส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในโครงการแล้ว การแก้ไขรายงาน ฯ หลังจากได้รับการพิจารณารายงาน ฯ จากทั้งฝ่าย สผ. และ คชก. ก็ยังผลทำให้ระยะเวลาในการพิจารณารายงาน ฯ เพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากการแก้ไขรายงาน ฯ ที่ถูกตีกลับจากการพิจารณาแล้วนั้น ตามกฎหมายไม่ได้มีการระบุระยะเวลาในการแก้ไขรายงาน ฯ ดังกล่าว ทำให้บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน และเจ้าของโครงการสามารถแก้ไขรายงาน ฯ แล้วจึงส่งรายงานฉบับแก้ไขเพื่อพิจารณาเพิ่มเติมใหม่อีกครั้ง (ภาพที่ 2.10: น. 32)

(4) เจ้าของโครงการ และบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ขาดความเชื่อมั่นในระบบ และกระบวนการการพิจารณารายงาน ฯ โดยเฉพาะการพิจารณาประเด็นที่เป็นนามธรรม ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์ที่ขัดแย้งกันของฝ่ายผู้ยื่นเสนอขอพิจารณารายงาน ฯ กับผู้พิจารณารายงาน ฯ (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 5 และ 7.2)

(5) ฝ่ายคณะกรรมการผู้พิจารณา ฯ ควรีธรรมมาภิบาล ในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โดยเฉพาะประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับนามธรรม (subjective aspects) ควรใช้ดุลยพินิจร่วมกัน อย่างปราศจากอคติ(bias) ใด ๆ ดังเช่นการการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ดังนี้ (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 7.2)

2.2) เกณฑ์ในการพิจารณารายงาน ฯ

เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นเชิงนามธรรม (Subjective) ควรได้รับการพัฒนา หรือใช้ควบคู่กับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การพิจารณาภาพเชิงซ้อน (visual impact) หรือเกณฑ์การพิจารณาถึงเปลือกอาคาร ความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม และมีความทันสมัย เป็นต้น (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 7.2)

2.3) บุคลากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) นักวิชาการสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการบริการชุมชนและที่พักอาศัย สำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สผ.) บุคลากร นักวิชาการสิ่งแวดล้อม กลุ่มบริการชุมชนและที่พักอาศัย สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีจำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับจำนวนรายงาน ฯ ที่มีมากถึงร้อยละ 48 ของจำนวนรายงาน ฯ ทั้งหมดที่ยื่นเสนอต่อสำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(2) คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.)

(2.1) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ โดยรวมแล้วพบว่า คณะกรรมการ

ผู้ชำนาญการ ฯ ในการพิจารณารายงาน ฯ ส่วนใหญ่มักมีงานประจำ และตำแหน่งอยู่แล้ว ไม่สามารถปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอ และเต็มประสิทธิภาพได้

(2.2) ขาดบุคลากร หรือคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการปฏิบัติงานแบบล่องเวลา หรือระบบ Fast – track

3) กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.1) กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) ขาดมาตรการลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามที่ได้ระบุในมาตรการการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 6)

(2) เกิดความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากอำนาจในการลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถูกถ่ายโอนสู่หน่วยงานท้องถิ่นผู้ดูแลโครงการที่ตั้งอยู่ในบริเวณนั้น ๆ ทางกลุ่มพัฒนาระบบและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ จึงมีแรงจูงใจและการลงโทษโดยการมอบรางวัล EIA Monitoring Award และการประกาศรายชื่อโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่หน้าเว็บไซต์

3.2) บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) หน่วยงานท้องถิ่น เมื่อรายงาน ฯ ได้รับการอนุมัติผ่านการพิจารณา ฯ จากสำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หน่วยงานท้องถิ่นที่ดูแลบริเวณที่ตั้งของโครงการจะเป็นผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตก่อสร้าง และอำนาจในการควบคุมมาตรฐานโครงการให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงาน ฯ หน่วยงานท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความเข้มงวดกวดขันต่อการส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะก่อสร้าง ระยะดำเนินการโครงการ และการปฏิบัติตามมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงาน ฯ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง (ดูจากภาคผนวก ค. ลำดับที่ 6)

(2) เจ้าของโครงการ มีส่วนสำคัญมากที่สุดในกระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามมาตรการที่ได้ระบุไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกิดความเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 4.2

ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเชิงปริมาณ

ปัญหา	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม														รวม
	เจ้าของโครงการ			บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน					คณะกรรมการผู้ชำนาญการ						
	(ก)	(ข)	(ค)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	การใช้ ที่ดิน	ผังเมือง	สังคม	สิ่งแวดล้อม	การ จัดการน้ำ	จราจร	
กระบวนการก่อนการนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม															
1. การให้ความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ EIA															
- ชาติสื่อ และการประชาสัมพันธ์ที่ดี ต่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี	-	-	-	/	-	/	-	/	/	/	-	/	-	/	7
- ขาดการสร้างทัศนคติ และให้ความสำคัญกับ EIA	-	-	-	-	/	/	-	/	/	-	/	/	/	/	8
- เจ้าของโครงการขาดความเข้าใจใน EIA	-	-	-	-	-	/	/	-	/	/	/	/	/	/	8
2. เกณฑ์ เครื่องมือ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง															
- เกณฑ์ และเครื่องมือยังขาดรายละเอียด เนื้อหา และองค์ประกอบที่สำคัญ	-	-	-	/	/	/	/	/	/	-	/	/	/	/	11
- ข้อมูลด้านกฎหมาย หรือข้อบังคับไม่สอดคล้อง และเกิดความขัดแย้งกันของกฎหมาย	-	-	-	-	/	-	-	/	/	/	-	/	/	/	7
3. การออกแบบโครงการ															
- ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการออกแบบ ออกแบบให้ถูกต้อง	/	-	-	/	-	/	-	/	/	/	-	/	-	/	8
- ใช้รายละเอียด (checklists) เกณฑ์สิ่งแวดล้อมประกอบการออกแบบ	-	/	/	/	/	/	/	-	-	/	-	/	-	-	8
- ออกแบบโดยใช้จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าออกแบบตามกฎหมายที่บังคับ	-	-	-	/	-	/	/	-	/	/	/	/	/	/	9

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปัญหา	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม														รวม
	เจ้าของโครงการ			บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน					คณะกรรมการผู้ชำนาญการ						
	(ก)	(ข)	(ค)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	การใช้ ที่ดิน	ผังเมือง	สังคม	สิ่งแวดล้อม	การ จัดการน้ำ	จราจร	
4. ระหว่างการจัดทำรายงาน ฯ - บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ควรมีฐานข้อมูลเชิงลึก เป็นกรณีเฉพาะแต่ละโครงการ หลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลทั่วไป - ผู้จัดทำรายงาน ฯ ต้องนำเสนอข้อมูลเชิงเทคนิคโดยวิเคราะห์ส่วนรายละเอียดที่ถูกต้อง	-	-	-	/	-	-	/	/	-	/	/	/	-	/	7
	-	-	-	-	/	-	/	-	/	-	/	/	-	/	6
5. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง - เจ้าของโครงการไม่ทราบกระบวนการ - กลุ่มผู้ออกแบบขาดความรู้ ความชำนาญ และขาดความเข้าใจกระบวนการ และองค์ประกอบของ EIA - มาตรฐานการออกแบบอนุญาตจัดทำรายงาน ฯ	-	-	-	/	-	-	-	-	/	-	/	/	-	/	5
	-	/	-	/	-	/	-	/	/	/	-	-	-	/	7
	-	-	-	-	/	/	-	-	/	/	-	/	/	/	7
6. ความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง - ไม่ได้มีการจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ตั้งแต่เริ่มออกแบบโครงการ - การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ทราบสิทธิของตนในการแสดงความคิดเห็น - ประชาชน และชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจใน EIA	-	/	-	/	/	-	/	-	/	/	-	/	-	-	7
	-	-	-	/	-	/	/	/	/	-	/	/	-	/	8
	-	-	-	-	-	/	/	-	/	/	/	/	-	/	7

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปัญหา	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม														รวม
	เจ้าของโครงการ			บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน					คณะกรรมการผู้ชำนาญการ						
	(ก)	(ข)	(ค)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	การใช้ ที่ดิน	ผังเมือง	สังคม	สิ่งแวดล้อม	การ จัดการน้ำ	จราจร	
กระบวนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม															
7. การพิจารณารายงาน ฯ															
- ความล่าช้าในการพิจารณารายงาน ฯ ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ได้	/	/	/	/	/	/	/	/	-	-	-	/	-	/	10
- เกิดความล่าช้าในกรณีมีการแก้ไขรายงาน ฯ	/	/	/	/	/	-	-	-	/	/	/	/	/	/	11
- เจ้าของโครงการและผู้จัดทำรายงาน ฯ ขาดความเชื่อมั่นในระบบและกระบวนการพิจารณารายงาน ฯ	/	/	/	/	-	/	/	-	-	-	-	-	-	-	6
- ควรใช้ดุลยพินิจร่วมกันในการพิจารณาประเด็นที่เป็นนามธรรมโดยปราศจากอคติ (bias)	/	/	/	/	/	/	/	/	-	/	-	/	-	/	11
8. เกณฑ์ เครื่องมือ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง															
- เกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อมควรมีความทันสมัย และเกณฑ์ที่เป็นเชิงนามธรรม ควรได้รับการพัฒนา หรือใช้ควบคู่กับเครื่องมืออื่น ฯ	-	/	/	-	/	-	/	/	/	/	-	/	-	/	9
9. บุคลากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง															
- บุคลากรนักวิชาการสิ่งแวดล้อม ของ สผ. มีจำนวนไม่สอดคล้องกับจำนวนโครงการที่ยื่นเสนอพิจารณารายงาน ฯ	-	/	-	/	-	/	-	/	/	/	-	/	-	/	8
- คชก. มีตำแหน่ง และงานประจำอยู่แล้ว	-	-	-	-	/	-	-	-	/	/	/	/	-	/	6
- ขาดบุคลากร ในการปฏิบัติงานแบบล่วงหน้า (Fast-track)	-	-	-	/	/	-	-	/	-	/	-	/	/	/	7

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปัญหา	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม														รวม
	เจ้าของโครงการ			บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน					คณะกรรมการผู้ชำนาญการ						
	(ก)	(ข)	(ค)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	การใช้ ที่ดิน	ผังเมือง	สังคม	สิ่งแวดล้อม	การ จัดการน้ำ	จราจร	
กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม															
10. กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม															
- ขาดมาตรการในการลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	/	/	/	-	/	/	/	/	/	/	9
- เกิดความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการ เนื่องจาก สผ. ไม่มีอำนาจในการลงโทษโครงการ เพราะอำนาจถูกถ่ายโอนสู่ท้องถิ่น	-	-	-	-	/	/	-	-	/	/	/	/	-	/	7
11. บุคลากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม															
- หน่วยงานท้องถิ่นต้องมีความเข้มงวดต่อการส่งรายงาน	-	-	-	/	-	-	/	/	/	/	/	/	/	/	9
- เจ้าของโครงการต้องปฏิบัติตามมาตรการที่ได้ระบุไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	/	-	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	13

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันปัญหาความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ปัญหาอันเกิดจากการท่องเที่ยว และผลกระทบจากโครงการหรือกิจการ นับเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการวางแผนป้องกันทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ดังนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม อันได้แก่ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ และกลุ่มผู้ประกอบการหรือเจ้าของโครงการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางหรือกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กับธุรกิจประเภทโรงแรม และรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา ตลอดจนเป็นแนวทางในการออกแบบโครงการในอนาคตต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ทศนคติ ปัจจัย และองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมโครงการประเภทโรงแรม และรีสอร์ท

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงความคิดเห็นกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวางแผน และตัดสินใจ เพื่อการคุ้มครอง และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากการพัฒนาโครงการ หรือกิจการที่กำลังจะเกิดขึ้น ไม่ใช่มาตรการคุ้มครอง และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมขั้นพื้นฐาน โดยลำดับในตัวเอง โดยทั่วไปในประเทศ ที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น แคนาดา ต่างยอมรับว่า จุดมุ่งหมายขั้นพื้นฐานของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม นั้นไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อจะพิจารณาจากความสมดุลของสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจ สังคม หรือการพิจารณาอื่น แต่จะต้องวิเคราะห์ และประเมินองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย (Edwards, 1996, p. 25 – 36)

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเพื่อคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในทางบวก และทางลบ จากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่สำคัญ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และใช้ในการประกอบการตัดสินใจพัฒนาโครงการหรือกิจการ โดยผลการศึกษาผลกระทบจากโครงการดังกล่าวจะจัดทำเป็นเอกสารรายงานที่เรียกว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประเด็นความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็นของการศึกษา และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่เด่นชัดของกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถจำแนกความคิดเห็นได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในประเทศไทย ยังขาดการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ และความเข้าใจถึงประโยชน์ของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของโครงการ รวมถึง กลุ่มผู้ออกแบบ ยังขาดความเข้าใจถึงองค์ประกอบ ปัจจัย และกระบวนการที่สำคัญ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในมิติทางด้านเวลา

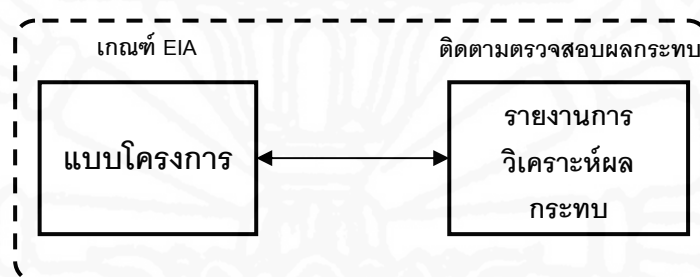
2) ผู้ออกแบบ รวมถึงผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของโครงการ ยังให้ความสำคัญถึงเนื้อหา และปรัชญาที่สำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่มากเพียงพอ และในแง่มุมมอง การออกแบบอย่างมีจิตสำนึก โดยฝ่ายเจ้าของโครงการมีความคิดเห็นว่าการออกแบบโดยเคารพ ต่อกฎหมายผังเมือง และกฎหมายควบคุมอาคารก็เพียงพอแล้วในการจัดทำโครงการเหล่านี้ เป็นต้น

3) รัฐควรให้ความสำคัญถึงบทบาทของเจ้าของโครงการในการได้รับความสะดวก ตลอดจนได้รับการแนะนำด้านความรู้ แนวทางในการศึกษา และการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ นอกจากนี้ฝ่ายเจ้าของโครงการมีความคิดเห็นว่าการประกอบองค์ประกอบของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมควรได้รับการชี้แจงโดยผู้ชำนาญการ เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน และมีการยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการที่มีความคิดเห็นขัดแย้ง และไม่เห็นด้วยกับขั้นตอนการจัดทำรายงาน ฯ เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตามขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างก็เพียงพอ โดยเห็นด้วยกับหลักการของมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เนื่องมาจากสามารถปฏิบัติได้จริง

4) งานออกแบบโครงการที่ดี (Inputs) หมายถึงกระบวนการออกแบบที่มีการทำงานในระบบที่ทีมงาน รวมทั้งใช้งานวิจัยเป็นฐานในการออกแบบ (research – based design) ย่อมส่งผลดี และเกิดความสมบูรณ์แก่โครงการ (outputs) ทั้งนี้แนวทางในด้านการออกแบบนี้จึง

เป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ในกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม เนื้อหาของรายงาน (contents) หมายถึง แนวคิดของงานออกแบบ (inputs) ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการใช้อาคาร (outputs and operation) อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้เป็นรูปธรรม ดังเช่นในภาพที่ 5.1

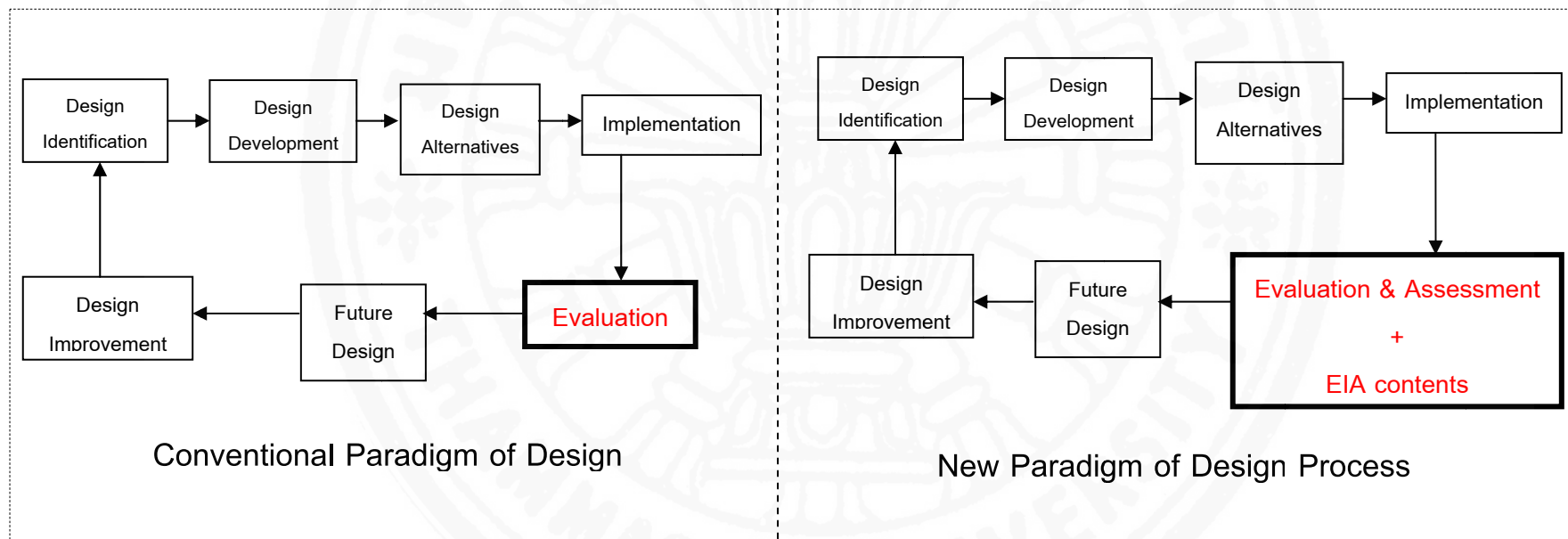
ภาพที่ 5.1
ทัศนคติ และแนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
เชิง inputs และ outputs

EIA = การออกแบบโครงการ = รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม

การปรับปรุงกระบวนการออกแบบ เป็นกระบวนการออกแบบเชิงบูรณาการ โดยกำหนดให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็น inputs ในการออกแบบเพื่อให้ได้ outputs ที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มเติมการศึกษา และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกระบวนการออกแบบ ในขั้นตอนของการประเมินแบบโครงการ ดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2
เปรียบเทียบกระบวนการออกแบบทั่วไป
เชิงบูรณาการร่วมกับประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

5.1.2 องค์ประกอบและบริบทของโครงการโรงแรมและรีสอร์ท

การออกแบบวางผังโครงการ และการออกแบบสถาปัตยกรรม ต้องมีความเข้าใจถึงภาพรวม สภาพดั้งเดิม สภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่ตั้งโครงการ เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากสภาพพื้นที่ดั้งเดิมเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การออกแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของพื้นที่ เลือกใช้วัสดุที่คุ้มค่า และเป็นวัสดุทดแทน และเลือกใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และความกลมกลืนจากสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ควรออกแบบโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากกว่าการออกแบบตามกฎหมายที่เป็นแนวทางขั้นต่ำ และการออกแบบเพื่อประหยัดพลังงานโดยการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติมากกว่าใช้เทคโนโลยี ให้การศึกษากการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่ในขั้นตอนของการออกแบบของสถาปนิก วิศวกร และทีมงานที่เกี่ยวข้อง

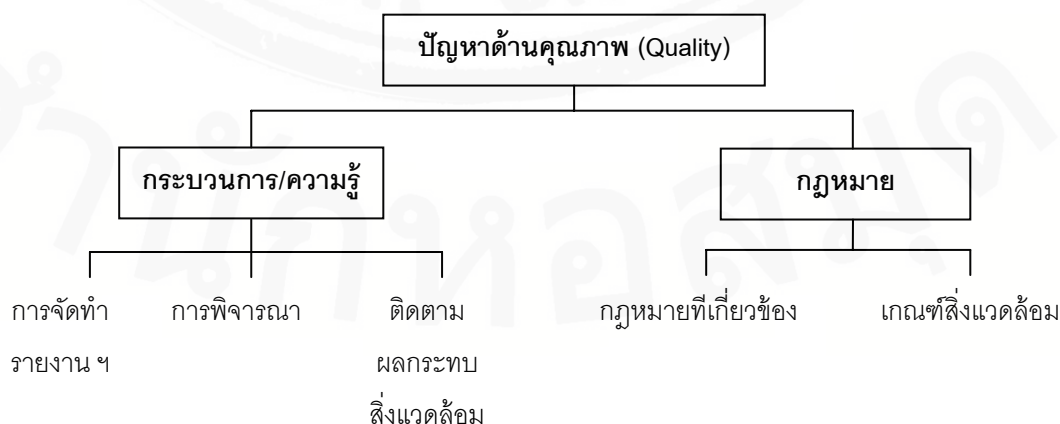
5.1.3 ปัญหา อุปสรรค และช่วงเวลาในการพิจารณารายงานฯ

ผลจากการวิจัย สามารถสรุป ประเด็น ปัญหา และช่วงเวลาในการกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาด้านคุณภาพของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 5.3

จำแนกปัญหาด้านคุณภาพที่เกิดขึ้น

1.1) การให้ความรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) สื่อ และการประชาสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนการสร้างความทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี อันเกิดจากโครงการ หรือกิจการต่าง ๆ ในแง่มุมของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม

(2) การสร้างทัศนคติที่ดี รวมทั้งความสำคัญเชิงลึกต่อกระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันเกิดจากโครงการ

(3) เจ้าของโครงการขาดความเข้าใจในกระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมิติทางด้านเวลา และมักมีความเข้าใจผิดว่าการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่มีความจำเป็น และใช้เวลานานเกินไปในการจัดทำรายงาน ฯ

1.2) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนงานที่กำหนดไว้ เนื่องมาจากระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ

(2) กระบวนการผู้ชำนาญการ ฯ ใช้เวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ นานเกินไป ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการเงินของโครงการ

1.3) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการออกแบบโครงการโรงแรม และรีสอร์ท

(1) ผู้ออกแบบควรให้ความสำคัญกับระยะเวลาในการออกแบบ โดยมีพื้นฐานการวิจัย (Research – based design) เพราะจะช่วยให้งานออกแบบมีข้อมูลที่ถูกต้อง มีความสอดคล้องกับกฎหมายที่บังคับใช้ และงานระบบทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ไม่ควรออกแบบโดยใช้ระยะเวลาที่ควรจะเป็นเพื่อป้องกันความผิดพลาดอันจะเกิดแก่โครงการ

(2) ผู้ออกแบบ ควรใช้รายละเอียด (checklists) หรือเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม (environmental criteria) ประกอบการพิจารณาในการออกแบบโครงการ ตลอดจนจิตสำนึกต่อสภาพแวดล้อมมากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

1.4) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการโรงแรม และรีสอร์ท

(1) กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาที่เขียนรายงาน ฯ ควรมีฐานข้อมูลเชิงลึก เป็นกรณีเฉพาะโครงการที่จัดทำรายงาน ฯ หลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปในการอ้างอิง ซึ่งมักคัดลอกจากข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ เอง

(2) เจ้าของโครงการ และกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ฯ นำเสนอข้อมูลเชิงเทคนิคโดยวิเคราะห์ในส่วนรายละเอียดที่ถูกต้อง อาทิเช่น สัดส่วนของพื้นที่ว่าง พื้นที่อาคาร ความสูงอาคาร ระบบอาคารต่าง ๆ ข้อมูลการคำนวณระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ ระบบความปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้การให้ข้อมูลเชิงเทคนิคที่มีความละเอียดสามารถสร้างความเข้าใจในส่วนประกอบอื่น ๆ ของโครงการได้เป็นอย่างดี

1.5) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงแรมและรีสอร์ท

(1) เกิดความล่าช้าในกรณีมีการแก้ไขรายงาน ฯ

(2) เจ้าของโครงการ และบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ขาดความเชื่อมั่นในระบบ และกระบวนการพิจารณารายงาน ฯ โดยเฉพาะการพิจารณาในประเด็นที่เป็นนามธรรม

(3) ฝ่ายคณะกรรมการผู้พิจารณา ฯ ควรมีธรรมาภิบาล ในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โดยเฉพาะประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับนามธรรม (subjective aspects) ควรใช้ดุลยพินิจร่วมกัน อย่างปราศจากอคติใด ๆ (bias)

1.6) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการ โรงแรม และรีสอร์ท

(1) ขาดมาตรการลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามที่ได้ระบุในมาตรการการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(2) หน่วยงานท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความเข้มงวดกวดขันต่อการส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะก่อสร้าง ระยะดำเนินการโครงการ และการปฏิบัติตามมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงาน ฯ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

1.7) เกณฑ์ เครื่องมือ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

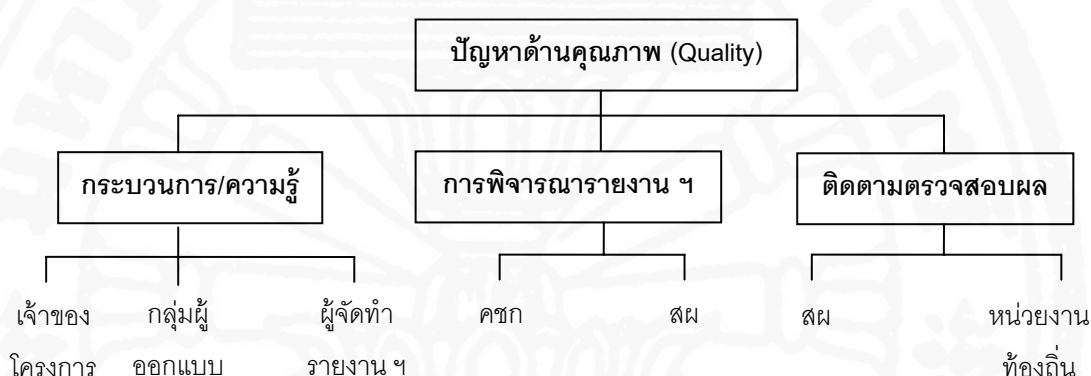
(1) เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมพบว่า ยังขาดรายละเอียดขององค์ประกอบที่สำคัญ รวมถึงเนื้อหาในรายละเอียดของเกณฑ์เหล่านั้น

(2) เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นเชิงนามธรรม (subjective) ควรได้รับการพัฒนาหรือใช้ควบคู่กับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การพิจารณาภาพเชิงซ้อน (visual impact) หรือเกณฑ์การพิจารณาถึงเปลือกอาคาร ความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม เป็นต้น

(3) ข้อมูลด้านกฎหมาย หรือข้อระเบียบที่ไม่สอดคล้อง ตลอดจนการตีความในส่วนรายละเอียด และข้อขัดแย้งในข้อกำหนดของแต่ละกระทรวง ที่ประกาศใช้ในพื้นที่เดียวกัน

2) ปัญหาด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 5.4
จำแนกปัญหาด้านบุคลากร

2.1) เจ้าของโครงการ หรือผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ถึงกระบวนการ หรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.2) กลุ่มผู้ออกแบบ ขาดความรู้ ความชำนาญ รวมทั้งองค์ความรู้เชิงบูรณาการในการออกแบบ ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจถึงองค์ประกอบของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.3) ผู้จัดทำรายงาน การออกใบอนุญาตจัดทำรายงาน ฯ แก่บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ ให้มีรายละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ และบทลงโทษ เป็นต้น

2.4) นักวิชาการสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการบริการชุมชนและที่พักอาศัย สำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ(สผ.) เนื่องจากบุคลากรนักวิชาการสิ่งแวดล้อม กลุ่มบริการชุมชนและที่พักอาศัย สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับจำนวนรายงาน ฯ ที่มีมากถึงร้อยละ 48 ของจำนวนรายงาน ฯ ทั้งหมดที่ยื่นเสนอต่อสำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

2.5) คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม(คชก.)

(1) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ โดยรวมแล้วพบว่า คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการพิจารณารายงาน ฯ ส่วนใหญ่มักมีงานประจำ และตำแหน่งอยู่แล้ว ไม่สามารถปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอ และเต็มประสิทธิภาพได้

(2) ขาดบุคลากร หรือคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ในการปฏิบัติงานแบบล่วงเวลา หรือระบบ fast – track

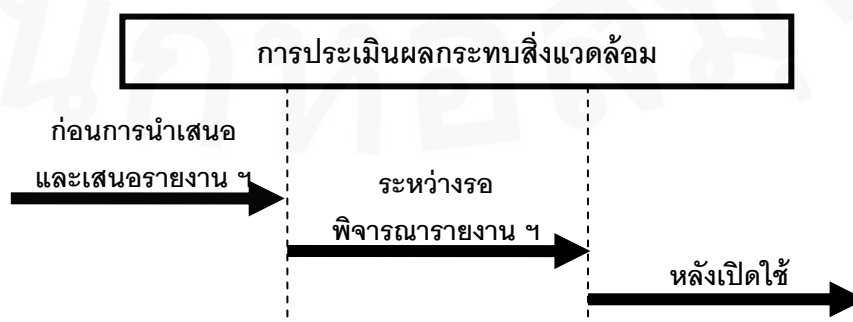
2.6) หน่วยงานท้องถิ่น เมื่อรายงาน ฯ ได้รับการอนุมัติผ่านการพิจารณา ฯ จากสำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หน่วยงานท้องถิ่นที่ดูแลบริเวณที่ตั้งของโครงการจะเป็นผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตก่อสร้าง และอำนาจในการควบคุมมาตรฐานโครงการให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงาน ฯ หน่วยงานท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความเข้มงวดกวดขันต่อการส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะก่อสร้าง ระยะดำเนินการโครงการ และการปฏิบัติตามมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงาน ฯ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

5.1.4 มิติทางด้านเวลาในกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ 1) ก่อนการนำเสนอรายงาน ฯ ซึ่งประกอบด้วย การจัดเตรียมโครงการ การออกแบบโครงการ และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม 2) การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ 3) การติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในรายงาน ฯ ดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.5

ช่วงเวลาในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 สามารถสรุปปัจจัยและปัญหาในมิติทางด้านเวลาที่เกิดขึ้น ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในแต่ละช่วงเวลา ได้ดังต่อไปนี้

1) กระบวนการก่อนการนำเสนอรายงาน ฯ และการเสนอรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1.1) เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมพบว่า ยังขาดรายละเอียดขององค์ประกอบที่สำคัญ รวมถึงเนื้อหาในรายละเอียดของเกณฑ์เหล่านั้น

1.2) ผู้ออกแบบ ควรใช้รายละเอียด (checklists) หรือเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Criteria) ประกอบการพิจารณาในการออกแบบโครงการ ตลอดจนใช้จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมในการออกแบบมากกว่าการออกแบบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังเช่นบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

2) กระบวนการระหว่างการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.1) ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนงานที่กำหนดไว้ เนื่องจากระยะเวลาในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ

2.2) เกิดความล่าช้าในกรณีมีการแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.3) ฝ่ายคณะกรรมการผู้พิจารณา ฯ ควรมีธรรมาภิบาล ในการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โดยเฉพาะประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับนามธรรม (subjective aspects) ควรใช้ดุลยพินิจร่วมกัน อย่างปราศจากอคติใด ๆ (bias) ดังเช่นการการสัมภาษณ์ความคิดเห็นดังนี้

2.4) เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นเชิงนามธรรม (Subjective) ควรได้รับการพัฒนา หรือใช้ควบคู่กับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การพิจารณาภาพเชิงซ้อน (visual impact) หรือเกณฑ์การพิจารณาถึงเปลือกอาคาร ความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม และมีความทันสมัย เป็นต้น

3) กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.1) ขาดมาตรการลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามที่ได้ระบุในมาตรการการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.2) หน่วยงานท้องถิ่นที่ดูแลบริเวณที่ตั้งของโครงการจะเป็นผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตก่อสร้าง และอำนาจในการควบคุมมาตรฐานโครงการให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงาน ฯ หน่วยงานท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความเข้มงวดกวดขันต่อการส่งรายงานติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะก่อสร้าง

ระยะดำเนินการโครงการ และการปฏิบัติตามมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

3.3) เจ้าของโครงการ มีส่วนสำคัญมากที่สุดในกระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามมาตรการที่ได้ระบุไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกิดความเป็นรูปธรรม

5.2 แนวทางการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในมิติด้านเวลา

จากการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า การออกแบบอาคารโครงการโรงแรม และรีสอร์ทให้มีประสิทธิภาพในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในมิติด้านเวลา จะต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมที่ผสมผสาน และสอดคล้องระหว่างเทคโนโลยีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงการคำนึงถึงวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น นอกจากนี้การใช้เครื่องมือการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ในการจัดการด้านแผน และกลยุทธ์ ก็จะช่วยส่งเสริมให้งานที่ออกแบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

5.2.1 การวางแผน และการออกแบบกายภาพของที่ตั้งโครงการ

แนวทางการออกแบบอาคารโครงการโรงแรม และรีสอร์ท ควรพิจารณาถึงการวางแผน โดยเคารพต่อสถานที่ตั้ง คือ การให้ความสำคัญถึงภาพรวมของที่ตั้งทั่วทั้งบริเวณ ไม่ใช่เฉพาะแต่ที่ตั้งโครงการเท่านั้น การวางแผนที่ดีคือ การสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยที่สุด รวมทั้งให้การวางแผนเป็นหัวใจในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมของโครงการ ทั้งนี้ประเด็นดังกล่าว ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นพ้องกันอย่างเด่นชัด และสอดคล้องกับแนวคิดของแมกฮาร์จ (McHarg) ที่กล่าวไว้ว่า “การออกแบบที่ดี คือการออกแบบโดยใช้ธรรมชาตินั้น (ecological design or design with nature) ควรจะเข้าใจถึงระบบนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นกายภาพ ชีวภาพ หรือกระบวนการทางสังคม แต่จะต้องมีรูปแบบที่กลมกลืนกับที่ตั้ง ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ และกายภาพของที่ตั้ง” (Thomson & Steiner, 1997, p. 321)

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รูปแบบสถาปัตยกรรม ผลกระทบด้านภูมิทัศน์ ผลกระทบทางด้านสภาพแวดล้อมอันเกิดจากโครงการ โดยมีการแก้ปัญหา โดยทีมงานกลุ่มผู้ออกแบบ โดยเคารพกฎหมาย และใส่ใจในสิ่งแวดล้อม ในลักษณะที่มีความสอดคล้องกันทั้งในด้านของ สถาปัตยกรรม และวิศวกรรมในทุกสาขา

1) ควรมีการปรับปรุงข้อกำหนดอันเกี่ยวเนื่องกับโซนอาคาร (zoning) โดยเฉพาะบริเวณที่ 1 อนุญาตให้ก่อสร้างได้เฉพาะอาคารเดี่ยวชั้นเดียว ประเภทบ้านพักอาศัย มีพื้นที่รวมกันในแต่ละหลังไม่เกิน 75 ตารางเมตร ระยะห่างของอาคารแต่ละหลังไม่ต่ำกว่า 4 เมตร ระยะห่างของอาคารที่มีแนวเขตที่ดินชิดที่ดินเอกชน ไม่น้อยกว่า 2 เมตร เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดจะพบว่า กฎหมายเอื้อประโยชน์ในแง่มุมมองของการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ซึ่งที่ดินในบริเวณที่ 1 ไม่ควรระบุถึงประเภทของอาคาร เป็นบ้านพักอาศัยเพียงอย่างเดียว ในกรณีที่ผู้ประกอบการต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นส่วนกวดาคาร หรืออาคารประเภทอื่น ก็ควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายใหม่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการใช้งานจริงที่เหมาะสม ตามเจตนาที่ดี ก็ย่อมเกิดผลดีต่อทุกฝ่าย โดยที่ยังคงใช้กฎข้อบังคับอื่น โดยไม่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น

2) กฎข้อบังคับอื่น ๆ อันได้แก่ ความสูงของอาคาร ควรพิจารณาถึงการออกแบบสถาปัตยกรรมของส่วนหลังคาเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งศิลปะ และวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรมของชาติ ทั้งควรพิจารณาในรายละเอียดในส่วนการวัดความสูงของอาคาร ให้มีความละเอียดมากขึ้น (ในกรณีออกแบบหลังคาทรงไทยประเพณี เป็นต้น)

3) เครื่องมือที่สำคัญที่ ศชก. ควรนำมาประกอบการพิจารณาในประเด็นเกี่ยวข้องกับดุลยพินิจเชิงนามธรรม ได้แก่ การพยากรณ์ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านมลทัศน์โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ (predicting visual impacts by computer aided visual impact analysis) นับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ในการพิจารณาประกอบการอนุมัติโครงการเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบด้านมลทัศน์ก่อนและหลังเกิดโครงการดังกล่าวว่าส่งผลกระทบทางสายตาหรือไม่ และเพื่อศึกษางานออกแบบสถาปัตยกรรม ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีการจำลองโดยคอมพิวเตอร์ (computer simulation) หรือใช้เทคนิคการตัดต่อภาพด้วยคอมพิวเตอร์ (computer photomontage) ก็แล้วแต่กรณีและรายละเอียดในการนำเสนอ (Edwards, 1996, pp. 97-103)

5.2.6 การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (public participation in EIA) เป็นกิจกรรมที่จัดให้มีขึ้นในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นนำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน การพึงพิงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในส่วนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน ชุมชนจะอยู่ในฐานะเป็นผู้รับทราบนโยบายฯ ในเบื้องต้นและมีส่วนผลักดันในระยะยาว ชุมชนเป็นผู้ใช้และดำเนินงานตามแผนงาน และแผนปฏิบัติการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานเอกชน โดยชุมชนจะอยู่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดขึ้นโดยเอกชนหรือบริษัทท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่าง ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ฯ, 2540, น. 3-53)

5.2.7 การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กลุ่มผู้จัดทำรายงานประกอบด้วย เจ้าของโครงการ กลุ่มผู้ออกแบบโครงการ บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเจ้าของโครงการต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในแง่การอธิบายและทำความเข้าใจแนวคิดเริ่มต้นของโครงการ บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ควรมีส่วนร่วมกับโครงการตั้งแต่กระบวนการวางแผนการหรือตอนพื้นที่ ขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ และมีส่วนร่วมกันกับสถาปนิกผู้ออกแบบโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบและการจัดทำรายงาน อาทิเช่น พื้นที่ตั้งโครงการ แนวคิด และกิจกรรมที่สำคัญของโครงการ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ฯ จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในส่วนของเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงทางสิ่งแวดล้อมต่อกลุ่มผู้ออกแบบโครงการฝ่ายสถาปนิกซึ่งเป็นผู้ออกแบบโครงการตามความต้องการ และแนวคิดของเจ้าของโครงการ ส่งต่อแบบโครงการให้กับทีมออกแบบด้านอื่น ๆ อันได้แก่ วิศวกรรมระบบ ไฟฟ้า ประปา การจราจร

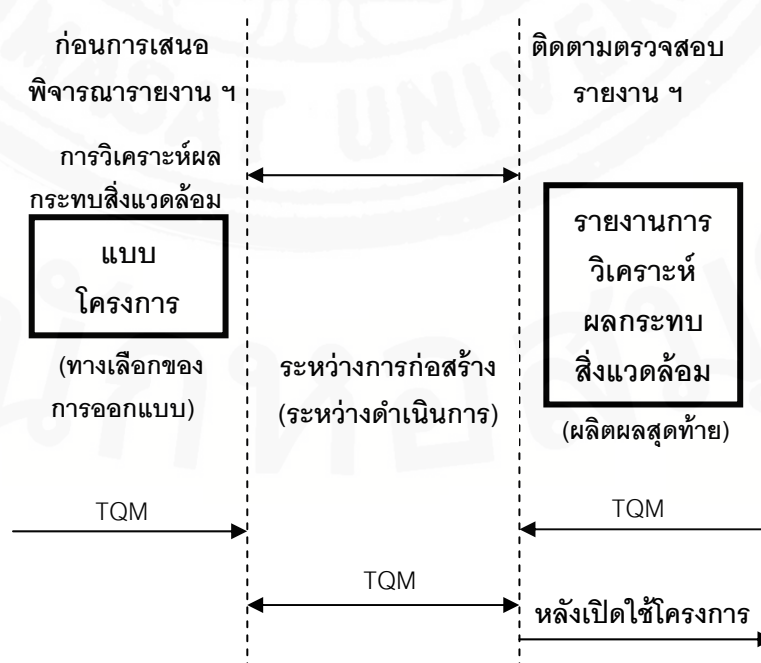
ฯลฯ เพื่อคิดคำนวณ และออกแบบระบบต่าง ๆ ภายในโครงการ จึงส่งต่อข้อมูลในส่วนการออกแบบทั้งหมดให้แก่ผู้จัดทำรายงาน ฯ เพื่อทำการตรวจสอบแบบโครงการทั้งหมด ว่ามีความถูกต้อง ครบถ้วนตรงตามกฎหมาย และเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม และเพื่อทำการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากโครงการต่อไป ดังนั้นกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม จึงต้องอาศัยการทำงานที่ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมกัน และการสื่อสารที่ชัดเจน และมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จึงจะส่งเสริมความสำเร็จ และประสิทธิภาพของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

5.2.8 มิติทางด้านเวลา

จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 3 กลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า เวลา เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญ ในกระบวนการหรือระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากภาพที่ 5.6 ซึ่งแสดงช่วงเวลาในการศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการในต่างประเทศจะเริ่มต้นพร้อมกับการศึกษาโครงการเบื้องต้น ทั้งนี้ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านเวลาของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

ภาพที่ 5.6

การบูรณาการใช้เครื่องมือ TQM ในช่วงเวลาของกระบวนการ EIA

1) ขั้นตอนการออกแบบเบื้องต้น (preliminary design phase 1) ในช่วงนี้สถาปนิกและนักออกแบบจะมีความทำงานในลักษณะการทำงานเป็นทีม (teamwork) บทบาทของการออกแบบที่ดี จะต้องมีความเข้าใจที่ครบถ้วน ซึ่งหลักการนี้เองที่ทีมผู้ออกแบบมักใช้งานวิจัยเป็นฐานข้อมูลหลักที่สำคัญ (Research – based approach) ในขั้นตอนนี้การบริหารจัดการด้านเวลาจึงมีความสำคัญมาก เพราะการเตรียมงานในขั้นตอนนี้สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่วางไว้ตั้งแต่เริ่มต้น เปรียบได้กับฝ่ายผลิตเริ่มต้น (inputs) นอกจากนี้การใช้ระบบการบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) เป็นเครื่องมือสนับสนุนการวางแผน ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการ รวมทั้งสามารถพัฒนาการออกแบบไปสู่ในขั้นตอนที่ 2

2) ขั้นตอนที่ 2 คือระยะก่อสร้างตามข้อบังคับของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือขั้นตอนระหว่างดำเนินการ (in – progress) ของการบริการด้านการออกแบบ ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นเวลาที่จะต้องแสดงรายละเอียดถึงวิธีการป้องกัน และมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระหว่างการก่อสร้าง ข้อมูลเชิงเทคนิคในรายละเอียดอันเกี่ยวกับคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ อันได้แก่ การใช้น้ำ การใช้ไฟฟ้า การคมนาคม (ข้อมูลด้าน v/c ratio) การบำบัดน้ำเสีย การระบายน้ำ การจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบความปลอดภัยในระหว่างการก่อสร้าง เป็นต้น ระยะเวลานี้มีความสำคัญ และเป็นขั้นตอนปฏิบัติการจำเป็นต้องมีการวางแผนด้านเวลา โดยเฉพาะการใช้การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) เป็นเครื่องมือสนับสนุนแผนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ย่อมทำให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม (monitoring process) เป็นผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของกระบวนการออกแบบ (outputs) ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากที่สุดในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้ถึงถ้าหากโครงการหรือกิจการใดก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนงาน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ ก็หมายความว่า การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าผลลัพธ์ (outputs) ที่ดีต้องเกิดจากการเริ่มต้นการผลิต (inputs) ที่ดีนั่นเอง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญถึงระยะเวลาในการศึกษาโครงการ ในส่วนของการออกแบบ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาการออกแบบในลักษณะ Final Product ก่อนการจัดทำรายงาน ฯ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งให้งานออกแบบของโครงการมีความเป็นไปตามสภาพความเป็น

จริงมากที่สุด ทั้งนี้ งานออกแบบที่ดี มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนการออกแบบที่เคารพกฎหมาย และใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ย่อมนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง และเป็นรูปธรรมในการพิจารณาของฝ่ายคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) กับโครงการธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติทางด้านเวลา ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อนำเสนอแนวทาง อันเกี่ยวเนื่องกับ ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนปัจจัยที่สำคัญ ในกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ หรือกิจการต่าง ๆ ซึ่งรายงานการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาในลักษณะวงกว้าง ดังนั้นในงานวิจัยขั้นต่อไป จึงควรมีการวิจัยในลักษณะที่เจาะลึก และมีรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้น ถึงกระบวนการ และระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังนี้

1) ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดี ย่อมเกิดจากกระบวนการออกแบบโครงการที่มีพื้นฐานจากงานวิจัย (research – based design) รวมถึงมีจุดเริ่มต้น (inputs) ที่ดีหมายถึง กระบวนการออกแบบที่มีพื้นฐานข้อมูล (checklists) ตลอดจนเนื้อหา และรายละเอียดของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมครบถ้วน ดังนั้นในกระบวนการออกแบบ (design process) อันเป็นขั้นตอนของทีมงานผู้ออกแบบ ดังนั้นงานวิจัยควรจะมีการเจาะลึกถึงข้อมูลของผู้ออกแบบ และทีมงานโดยศึกษาข้อมูลเชิงลึกถึงกระบวนการออกแบบเชิงบูรณาการ โดยใช้รายละเอียดของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในขั้นตอนการออกแบบว่ามีความแตกต่างอย่างไร กับกระบวนการออกแบบดั้งเดิมที่ขาดรายละเอียด และวิเคราะห์ข้อมูลของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ควรศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารประเภทโรงแรมและรีสอร์ท เนื่องจากกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ

2) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และนำผลการวิเคราะห์มาสรุปเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในมิติด้านเวลา ผลการวิจัยที่ได้เป็นเพียงการสรุปการวิเคราะห์ที่สัมพันธ์กับทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรนำข้อมูลที่ได้จากการสรุป นำไปสร้างแบบสอบถามเพื่อนำไปทดสอบกับกลุ่ม

ตัวอย่าง 2 กลุ่ม ซึ่งมีลักษณะทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยใช้สถิติ t - test และ Chi - square เป็นต้น

3) การวิจัยนี้ได้ใช้ตัวแปรมิติด้านเวลา เนื่องจากผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านระยะเวลา ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงแรม และรีสอร์ทซึ่งอาคารประเภทโรงแรม และรีสอร์ทยังมีเนื้อหาอันเกี่ยวเนื่องกับแนวความคิด แผนปฏิบัติงาน แนวคิดด้านการตลาด การท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไป ควรนำมิติด้านแผนการตลาดการท่องเที่ยว หรือบริบทอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจท่องเที่ยวมีผลกระทบอย่างไรกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4) ข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลทางด้านสถิติของโครงการที่ผ่านการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระบบฐานข้อมูลของหน่วยงาน และข้อจำกัดในเรื่องการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ การขอสัมภาษณ์องค์กรในภาคเอกชน อาทิเช่น ผู้ประกอบการ บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ได้รับความร่วมมือแค่เพียงบางส่วน เนื่องด้วยงานวิจัยอาจส่งผลกระทบต่อองค์กร และควรเพิ่มเติมการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในส่วนของผู้ออกแบบ และนักวิชาการสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่าง

บรรณานุกรม

กนกพร สว่างแจ้ง. (2545). *ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม = Environmental Impact Assessment*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2541). *คู่มือการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

เกษมสันต์ สุวรรณรัต. (2554). ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการน้ำ. สัมภาษณ์.

ศทาดุฒิ พึ่งดอกไม้. (2545). *วิธีการคาดคะเนปริมาณขยะก่อสร้างที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา.

คมกฤษ ยิ้มเจริญ. (2554). ผู้อำนวยการบริษัท กรีนเนอร์ คอนซัลแทนท์ จำกัด. สัมภาษณ์.

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมวุฒิสภา และอัญชลี มีมุข. (2549). *โครงการวิจัยการประเมินกระบวนการโครงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม*. รายงานการวิจัย, คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

จริยาวดี สุวรรณดิษฐ์กุล. (2554). กรรมการผู้จัดการบริษัท ดีวาน่า ปาตองรีสอร์ท แอนด์ สปา จำกัด. สัมภาษณ์.

จารุณีย์ นิมิตรวิวัฒน์. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับการออกแบบสถาปัตยกรรม: โรงแรมตากอากาศชายทะเล จังหวัดภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์.

เจ้าหน้าที่โครงการ. (2554). บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน). สัมภาษณ์.

ฉัตรไชย รัตนไชย. (2553). *การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2546). องค์การคุณภาพ: แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพแบบยั่งยืน =
Quality Organization: Concept for Sustainable Quality Management.
วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 43 ฉบับที่ 1: 73-92.

ทวิวงศ์ ศรีบุรี. (2541). *EIA การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม* = Environmental Impact
Assessment. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท มายด์ พับลิชชิง จำกัด.

ธันยกร จินต์ประเสริฐ. (2554). ผู้ชำนาญการบริษัท โปรเอ็น เทคโนโลยี จำกัด. สัมภาษณ์.

ธาดูต บำรุงพงศ์. (2554). ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจราจร. สัมภาษณ์.

นักวิชาการสิ่งแวดล้อม. (2554). บริษัท แอสดีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด. สัมภาษณ์.

_____. บริษัท ไฮโดร ซิสเต็มส์ จำกัด. สัมภาษณ์.

นิตานาท สติรกุล. (2554). ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม. สัมภาษณ์.

พูนเพิ่ม วารรัตน์. (2551). *การจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management)*.

สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554, จาก www.navy.mi.th

พบชัย จิระวิเศษณ์นทร์. (2554). กรรมการผู้จัดการบริษัท เบย์ซอร์วิง พัฒนาจำกัด. สัมภาษณ์.

ยุพิน แซ่ตั้ง. (2548). *แนวทางการกำหนดมาตรฐานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ
อาคารชุดพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง,
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม.

รณภพ เวียงสิมมา. (2550). เอกสารประกอบการบรรยายกฎหมายโรงแรม. สำนักงาน
สอบสวนและนิติการ. กรมการปกครอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2553,
จาก <http://yaladopa.com>

ราชกิจจานุเบกษา. (2551). กฎกระทรวง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ
โรงแรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2553, จาก
<http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

รุจิโรจน์ อนามบุตร. (2554). ผู้ทรงวุฒิด้านการใช้ที่ดินและภูมิสถาปัตยกรรม. สัมภาษณ์.

สง่า โภคบุตร. (2554). ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง. สัมภาษณ์.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบาย
การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ : รายงานสรุป / การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
กรุงเทพ ฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

สุวิทย์ คุณกิตติ. (2552). เอกสารการประชุมเรื่องนโยบายการพัฒนางานด้านการวิเคราะห์
ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2554, จาก
www.suwitkhunkitti.net/wp-content/uploads/2009/03/mnre.ppt

สุวิทย์ วรรณประดิษฐ์. (2554). ผู้อำนวยการบริษัท อีโคซิสเต็ม เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์
จำกัด. สัมภาษณ์.

โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2551). นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและ
สิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาริชาติ ศิวัธรักษ์. (2545). EIA สำหรับสถานภาพ ปัญหา และทางออก. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). รายงานการวิเคราะห์

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ฯ.

สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.onep.go.th>

. แนวทางการจัดทำ

รายงาน EIA. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.onep.go.th>

. (2549). แนวทางการมี

ส่วนร่วม ของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมใน

กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ยูโรกราฟิก จำกัด.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). ระบบการวิเคราะห์

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ ฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอสพี ก๊อบบี้ พริน.

เสาวคนธ์ สุดสวาสดิ์. (2554). ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน.

สัมภาษณ์.

Carroll, B. & Turpin, T. (2002). *Environmental Impact Assessment Handbook – A Practical Guide for Planners, developers and Communities*. London: Thomas Telford Publishing.

Edwards, B. (1996). *Towards Sustainable Architecture: European Directives and Building Design*. Oxford: Butterworth Architecture.

Porter, A. & Fittipaldi, J. (1988). *Environmental Methods Review: Retooling Impact Assessment for the New Century*. North Dakota: The Press Club.

Thomson, G. F. & Steiner, F. R. (1997). *Ecological Design and Planning*. New York : John Wiley & Sons.

El-Fadel, M. (2005). *Environmental Impact Assessment (EIA) vs Strategic Environmental Assessment (SEA)*. Retrieved December 7, 2010, from www.estis.net

ภาคผนวก

สำนักหอสมุด

ภาคผนวก ก

แนวทางการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและ กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

แนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านโครงการที่พักอาศัย บริการชุมชน และสถานที่พักตากอากาศนี้ เป็นแนวทางการจัดทำรายงาน ฯ เพื่อนำเสนอต่อกลุ่มโครงการที่พักอาศัย บริการชุมชน และสถานที่พักตากอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อกำหนดเป็นแนวทางให้แก่โครงการต่าง ๆ ที่จะขออนุญาตสิ่งแวดล้อม ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นของโครงการต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม โดยแนวทางดังกล่าว ได้กำหนดรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ที่จะต้องทำรายงานนำเสนอ ขอบเขตของรายงานฯ ที่ชัดเจน ตลอดจนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมและชัดเจน และเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการใช้ในการวางแผนเตรียมโครงการ ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการผู้ชำนาญการได้ใช้เป็นแนวทางกำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบรายงาน ฯ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้การนำเสนอรายงาน ฯ จะต้องเสนอทั้งรายงานหลัก (main report) และรายงานฉบับย่อ (executive summary) ตามที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมกำหนด โดยมีหัวข้อการศึกษาของรายงานแต่ละประเภทดังต่อไปนี้

1 รายงานฉบับย่อ (executive summary)

รายงานฉบับย่อนำเสนอเรื่องย่อของข้อมูลส่วนต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นถึงจุดสำคัญ เช่น ผลกระทบที่สำคัญ และมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการเสนอข้อมูลที่กระชับเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วในสาระที่เสนอไว้ได้โดยตลอด และต้องเป็นภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจโดยใช้ภาษาที่บุคคลทุกกลุ่ม สาระสำคัญควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ประเภทและขนาดโครงการ พร้อมกิจกรรมประกอบที่เกี่ยวข้อง
- 2) ที่ตั้งโครงการประกอบแผนที่แสดงบริเวณโครงการและบริเวณโดยรอบอย่างชัดเจนและแสดงที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ ที่อาจได้รับผลกระทบในบริเวณใกล้เคียง
- 3) แสดงผลกระทบหลัก มลพิษหลัก มลพิษหลักจากโครงการที่มีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งระยะการก่อสร้างและระยะดำเนินการ
- 4) มาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ
- 5) มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

2. รายงานหลัก (main report) ประกอบด้วย

- 1) ส่วนหน้าของรายงาน
 - 1.1) ปกหน้าและปกในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ตามแบบ สผ.2
 - 1.2) หนังสือรับรองการจัดทำรายงาน บัญชีรายชื่อผู้จัดทำรายงาน ตามแบบ สผ. 3
 - 1.3) สำเนาใบอนุญาตเป็นผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 2) บทนำ
 - 2.1) ที่มาของโครงการและเหตุผลความจำเป็นในการดำเนินโครงการ
 - 2.2) วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน
 - 2.3) กำหนดการดำเนินโครงการ
 - 2.4) ขอบเขตการศึกษาและวิธีการ
- 3) รายละเอียดโครงการ

เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวความคิดประกอบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น รายงานจึงต้องมีการบรรยายถึงรายละเอียดข้อมูลโครงการอย่างเพียงพอเพื่อให้เกิดภาพโดยรวมของโครงการ และกำหนดรายละเอียดข้อมูลที่จะต้องแสดง อันได้แก่

 - 3.1) ประเภทและขนาดโครงการ/กำลังผลิต
 - 3.2) ความจำเป็นที่ต้องมีโครงการ
 - 3.3) ที่ตั้งโครงการและเส้นทางเข้าถึงโครงการ ให้แสดงแผนที่ แผนที่ แผนผัง ใน

มาตรฐานที่ชัดเจน พร้อมทั้งรูปภายในบริเวณที่ตั้งโครงการและบริเวณใกล้เคียง และภาพจำลอง 3 มิติ แสดงให้เห็นความแตกต่างกรณีมีโครงการและไม่มีโครงการ

3.4) ระยะเวลาที่จะดำเนินการ

3.5) เหตุผลในการเลือกที่ตั้งโครงการ (โดยเป็นเหตุผลที่ได้พิจารณาทางด้านสิ่งแวดล้อม)

3.6) ต้องมีรายละเอียดกระบวนการ และกิจกรรมภายในโครงการ ที่บ่งชี้ความต้องการทางด้านวัตถุดิบ พลังงาน ระบบสาธารณูปโภค จำนวนพนักงาน คนงานตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแสดงแผนผังกระบวนการ แบบแปลนการก่อสร้างโครงการ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของโครงการ เพื่อให้สามารถเข้าใจในกระบวนการ/กิจกรรม ได้อย่างชัดเจน

3.7) สารมลพิษหรือของเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ หรือการดำเนินโครงการ ก่อสร้างโครงการ (ระบุชนิด ปริมาณ สารมลพิษ หรือของเสียและจุดกำเนิดมลพิษ)

3.8) รายละเอียดระบบบำบัดมลพิษหรือของเสีย การดูแลและควบคุมระบบประสิทธิภาพของระบบ

4) สภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

ให้แสดงผลการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์ พร้อมด้วยแผนที่โครงการและบริเวณพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากโครงการ และบริเวณพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากโครงการ โดยคำนึงถึงเรื่องของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางด้านชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต โดยประเด็นของการศึกษาขึ้นอยู่กับความสำคัญในแต่ละหัวข้อที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการที่ได้จากการกำหนดขอบเขตการศึกษาเป็นสำคัญ

5) ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ

ให้ทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นผลกระทบโดยตรงและผลกระทบทางอ้อมทั้งในลักษณะของผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว การประเมินผลกระทบในขั้นก่อสร้าง โดยประเมินตามกลุ่มทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์ว่าจะเกิดผลกระทบต่อกลุ่มทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์แต่ละกลุ่มอย่างไรและมากนักน้อย รุนแรงเพียงใด รวมทั้งผลกระทบที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

6) มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น

เนื่องจากมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องอธิบายถึงการดำเนินงานของโครงการในอันที่จะป้องกันและแก้ไขความเสียหายที่อาจมีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือคุณค่าต่าง ๆ ตามข้อ 2.4 และในกรณีที่ความเสียหายไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และกลับคืนมาได้ ให้เสนอแผนการชดเชยความเสียหายดังกล่าว ที่มีนัยสำคัญ พร้อมทั้งความเป็นไปได้และแนวทางที่เพิ่มคุณค่าและทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายโดยวิธีใดบ้าง

7) การพิจารณาทางเลือกของโครงการ

ในกรณีที่โครงการจะก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์อย่างรุนแรงก็ควรจะได้มีการพิจารณาทางเลือกอื่น ๆ ทั้งนี้ ให้รวมถึงทางเลือกที่จะไม่ดำเนินการด้วย และในแต่ละแนวทางเลือกควรมีการพิจารณาทั้งด้านวิศวกรรม เศรษฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลด้วย ให้เปรียบเทียบผลดีและผลเสียต่าง ๆ อันเนื่องมาจากทางเลือกเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นที่ตั้งของโครงการ เช่น โครงการก่อสร้างท่าเรือ ควรจะมีการพิจารณาที่ตั้งในหลาย ๆ บริเวณโดยมีอธิบายรายละเอียดเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของแต่ละที่ตั้ง และหรือแต่ละระบบนิเวศน์ นอกจากนี้ยังได้แก่ การเสนอทางเลือก ในการดำเนินการ โดยเสนอกระบวนการกิจกรรมของโครงการอื่นที่ให้ผลผลิตหรือประโยชน์ของโครงการในลักษณะเดียวกัน แต่ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงไป

8) การพิจารณาทางเลือกของโครงการแต่ละทางเลือกนั้นจะประกอบด้วยตอน 2 ขั้นตอน คือ

8.1) สรุปผลเสียทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้น

8.2) วิเคราะห์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบเหล่านั้นกับโครงการ และทางเลือกต่าง ๆ ของโครงการหลังจากพิจารณาเปรียบเทียบทางเลือกทั้งหมด จึงจะสามารถเลือกทางเลือกของโครงการซึ่งเป็นทางเลือกที่จะก่อเกิดประโยชน์ใกล้เคียงกัน และก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าทางเลือกอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ ผลกระทบดังกล่าวจะต้องอยู่ในระดับที่จะสามารถยอมรับได้ด้วย

9) การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

แสดงรายละเอียดผลการดำเนินงานที่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อการพิจารณารายงานฯ อาทิ เช่น โครงการได้มีการประสานงานถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งโครงการและมีใบอนุญาตหรือยินยอมการใช้ประโยชน์หรือเอกสารอื่นใด ก็โครงการได้ดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในชั้นการกำหนดหัวข้อการ ศึกษาหรือในระยะการจัดเตรียมรายงาน ฯ

10) มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในส่วนนี้เป็นการอธิบายเกี่ยวกับแผนงานการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อตรวจสอบยืนยันประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอไว้ในรายงานและเพื่อการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบและมีระยะเวลาในการติดตามเป็นเวลาดำเนินการตามหลักวิชาการ และให้ความเหมาะสม ทั้งระดับคุณค่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่จะได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างหรือดำเนินโครงการ

11) บทสรุป

สรุปให้เห็นถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และผลที่ตัดสินใจว่าสิ่งที่จะได้รับการดำเนินการโครงการ ตลอดจนค่าความจำเป็นที่ต้องชดเชยความเสียหายและลดความสูญเสียต่าง ๆ ตลอดจนอธิบายการสูญเสียทรัพยากรที่ไม่สามารถกลับคืนมาได้ และการติดตามตรวจสอบ

3. หัวข้อในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อโครงการ จะต้องแยกให้ชัดเจนถึงผลกระทบระหว่างการก่อสร้างและเปิดดำเนินการ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม หรือคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์ โดยพิจารณาในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งมีหลักการประเมินผลกระทบในลักษณะเปรียบเทียบระหว่างการมีและการไม่มีโครงการ ซึ่งจะต้องอธิบายถึงสภาพและลักษณะสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบให้ชัดเจน รวมทั้งครอบคลุมทั้งบริเวณพื้นที่ที่ศึกษา และแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ให้เพียงพอที่จะให้ผู้พิจารณาสามารถมองเห็นภาพต่าง ๆ ของโครงการได้อย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งระบุวิธีการประเมินและระดับผลกระทบให้ชัดเจน ซึ่งในการประเมินผลกระทบอาจแบ่งย่อยเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามระดับความสำคัญ

ภาพ ก.1

หัวข้อที่ใช้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ	ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ทางชีวภาพ	คุณค่าการใช้ประโยชน์ ของมนุษย์	คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
- ภูมิทัศน์ฐาน ภูมิประเทศ - ดิน ประเภทและชนิดของดิน การชะล้างพังทลาย - ธรณีวิทยา และแผ่นดินไหว - ทรัพยากร และแร่ธาตุ - น้ำผิวดิน / น้ำใต้ดิน แหล่งน้ำ คุณภาพ ปริมาณ อัตราการไหล - น้ำทะเล - น้ำบาดาล - อากาศ ภูมิอากาศ คุณภาพ - เสียง ระดับความดังของเสียง	- สัตว์ / พืช ระบบนิเวศ ชนิด ปริมาณ แหล่งที่อยู่ การอพยพ - สิ่งมีชีวิตหายาก ความสำคัญ ปริมาณ และชนิด - พื้นที่นิเวศพิเศษ พื้นที่ชุ่มน้ำ	- น้ำดื่ม / น้ำใช้ คุณภาพ แหล่งน้ำ ความพอเพียง - การขนส่ง เส้นทางคมนาคม - การไฟฟ้าและพลังงาน - การควบคุมน้ำท่วม / การระบายน้ำ - การเกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การชลประทาน การปลูกป่า - การอุตสาหกรรม ลักษณะของอุตสาหกรรม - การทำเหมืองแร่ - สันทนาการ พื้นที่สีเขียว - การใช้ที่ดิน / จัดสรรที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน	- เศรษฐกิจสังคม ข้อมูลประชากร การตั้งถิ่นฐาน การศึกษา ดัชนีทางเศรษฐกิจ ทิศนคติประชาชนต่อโครงการ ดัชนีความสุข - ประวัติศาสตร์ - สุนทรียภาพ คุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญทางธรรมชาติที่ควรอนุรักษ์ - การสาธารณสุข การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จิตวิทยา - อาชีวอนามัย ความเสี่ยงอุบัติเหตุ โรคจากการทำงาน - วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิม

ที่มา: กนกพร สว่างแจ้ง, 2545; ฉัตรไชย รัตนไชย, 2553; สำนักงานนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2553. (ดัดแปลง)

4. กระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กระบวนการสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) Screening คือ การพิจารณาก่อนการโครงการ ว่าโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ที่จำเป็นต้องมีการจัดทำการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ โดยข้อกำหนดกฎหมายว่าโครงการใดบ้างที่จะต้องจัดทำการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบนั้น ใช้ประเภทและขนาดโครงการเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

2) Scoping คือ การกำหนดขอบเขตการศึกษา โดยการวางกรอบประเด็นสำคัญเพื่อจำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการ เพื่อที่จะสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

3) Identification คือ การระบุประเด็นผลกระทบ โดยการระบุประเด็นผลกระทบ และเจาะลึกลงรายละเอียดของแต่ละประเด็น ตลอดจนระบุตัวแปรที่เหมาะสมของโครงการ โดยการศึกษาสามารถทำได้โดยการสัมภาษณ์ ทำแบบสอบถามทั้งผู้ที่สร้างผลกระทบ และผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างหรือมีโครงการดังกล่าวขึ้น หรือใช้เครื่องมือต่างๆ ในทางวิจัย

4) Prediction คือ การทำนายผลกระทบสิ่งแวดล้อม และอธิบายลักษณะของ สาเหตุ และ ผลที่เกิดขึ้น ของผลกระทบจากโครงการ ซึ่งต้องสามารถอธิบายเป็นรูปธรรม อธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ หรือ อธิบายคำตอบเป็นเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ โดยวิธีการทำนายผลกระทบ ควรวางให้เหมาะสมกับกรอบหรือขอบเขตที่ศึกษา โดยวิธีการศึกษาเพื่อทำนายผลกระทบ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ ความเป็นไปได้ ควบคู่กับ ความเสี่ยง หรือโอกาสของความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นผลของการศึกษาจึงควรแสดงถึง ความไม่แน่นอนในการทำนายผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ประโยชน์ในการแปลผลวิเคราะห์

5) Evaluation คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น ต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยรอบโครงการ ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยอ้างอิงข้อมูลในการประเมินจาก บทบัญญัติทางกฎหมาย ข้อบังคับ เกณฑ์ต่างๆ ค่ามาตรฐาน หลักวิชาการ หรืออ้างอิงข้อมูลจากนโยบายของรัฐบาล และการยอมรับของชุมชนและสังคมทั่วไป

6) Mitigation คือ การกำหนดมาตรการในการป้องกันแก้ไข หรือบรรเทาผลกระทบ ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ซึ่งมี 2 แบบ ได้แก่ มาตรการแบบโครงสร้าง หมายถึง มีการลงทุนสร้างสิ่งก่อสร้าง และมาตรการแบบไม่ใช้โครงสร้าง หมายถึง การใช้นโยบาย แนวทางปฏิบัติ โดยมาตรการแรกมักจะสิ้นเปลืองมากกว่า แต่ส่วนใหญ่มักต้องดำเนินการทั้ง 2 แบบร่วมกัน

7) Monitoring คือ การเฝ้าติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตรวจสอบความถูกต้องของการประเมิน ตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรการการป้องกัน และแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากโครงการ

ภาคผนวก ข

คำถามประกอบการสัมภาษณ์

คำถามประกอบการสัมภาษณ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์: แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม กับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในมิติด้านเวลา
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประเด็นคำถาม

1. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในความเห็นของท่านคืออะไร มีความจำเป็นและสำคัญอย่างไร ต่อการจัดทำโครงการโรงแรมและรีสอร์ทที่จะเกิดขึ้น
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบทบาทและหน้าที่ในปัจจุบันของผู้ที่รับผิดชอบ ดังต่อไปนี้
 - ฝ่ายเจ้าของโครงการ(ผู้ประกอบการ และผู้ออกแบบโครงการ)
 - ฝ่ายผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
 - ฝ่ายผู้พิจารณาเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
3. ท่านมีทัศนคติอย่างไรต่อเกณฑ์ และแนวทางในการจัดทำรายงาน ฯ ในปัจจุบัน
4. ท่านคิดว่าในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท มีองค์ประกอบและบริบท ที่เหมือน หรือแตกต่าง จากโครงการอื่น ๆ อย่างไร
5. ท่านคิดว่าปัจจัย ปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่มีความสำคัญต่อ ขั้นตอนการจัดทำรายงานและขั้นตอนการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ฯ โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท โปรดระบุปัญหาเป็นข้อและเรียงลำดับความสำคัญ และความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคดังกล่าว
6. ท่านคิดว่า ช่วงระยะเวลาในการพิจารณารายงานผลกระทบ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และมีผลกระทบโดยรวมต่อโครงการอย่างไร
7. ท่านมีแนวทาง หรือข้อคิดเห็นใดบ้าง ในการพัฒนากระบวนการจัดทำรายงาน และกระบวนการพิจารณาเห็นชอบรายงาน ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับระยะเวลาที่เหมาะสม อย่างเป็นรูปธรรม ต่อโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท

ขอขอบคุณที่สละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์

อภาภรณ์ อึ้งอัมพรวิไล

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1. ทศนคติต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1) เจ้าของโครงการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้โครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่มีห้องพักขนาดตั้งแต่ 80 ห้อง และพื้นที่ใช้สอยรวมโครงการตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร เข้าข่ายจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้สะท้อนทัศนคติและการเลือกปฏิบัติที่มีต่อเจ้าของโครงการ ดังต่อไปนี้

“คิดว่าการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในระดับหนึ่ง แต่ที่โครงการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก็เพราะกฎหมายระบุว่าต้องทำ โครงการก็พร้อมที่จะทำ แต่ถ้ากฎหมายไม่ได้ระบุไว้ ก็คงไม่ทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม” (เจ้าของโครงการ ก, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2554)

“ในมุมมองของเจ้าของโครงการ หรือผู้ประกอบการ จะมองสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับท้ายๆ เพราะสิ่งแวดล้อมไม่ใช่สิ่งที่จะมาเพิ่มมูลค่าหรือกำไรอะไรให้กับโครงการ แต่กลับไปลดกำไรโครงการแทน” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 3, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

2. บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1) บทบาทของผู้จัดทำรายงานมีความขัดแย้ง

“บทบาทของผู้จัดทำรายงานต้องเป็นคนกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และให้ข้อเท็จจริง แต่ในความเป็นจริงบทบาทของผู้จัดทำรายงานกลับไม่ปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพราะผู้จัดทำรายงานกลับทำรายงานโน้มเอียงเจ้าของโครงการ เพราะเจ้าของโครงการเป็นผู้ว่าจ้าง” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ที่ดินและภูมิสถาปัตยกรรม, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2554)

2) กลุ่มผู้ออกแบบไม่ทราบถึงเกณฑ์สิ่งแวดล้อม

“ผู้ออกแบบที่รับงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ ก็จะทราบถึงเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม แต่ถ้าเป็นบริษัทผู้ออกแบบที่มีประสบการณ์น้อยหรือรายใหม่ ที่ยังไม่เคยทำงานที่เกี่ยวข้อง หรือไม่เคยศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็จะใช้เวลาในการออกแบบนาน แบบที่ได้ก็จะไม่สมบูรณ์มากนัก และบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานโครงการต้องชี้แจงข้อกำหนด เกณฑ์ต่างๆเพิ่มเติม ผู้ออกแบบที่ไม่ทราบถึงเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อมที่สม. กำหนดขึ้น เมื่อออกแบบโครงการก็ยึดเอาตามแต่ กฎหมายผังเมือง และ พรบ.ควบคุมอาคาร ดังนั้นเมื่อออกแบบโครงการไปแล้ว จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก็ต้องเสียเวลาปรับแก้ไขแบบให้เข้ากับเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 1, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554)

3) ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

“โครงการ ประชาชน ชาวบ้านในชุมชน ไม่ทราบถึงสิทธิที่ตนพึงมีเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นต่อผลกระทบของโครงการ รวมถึงการกำหนดหรือนิยามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังไม่ชัดเจน ไม่ได้มีการวิเคราะห์ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีลักษณะอย่างไร และมีความสัมพันธ์อย่างไรกับบุคคลรอบข้างบ้าง มีรูปแบบความสัมพันธ์อย่างไร มีอิทธิพล และความสนใจเป็นอย่างไรเพราะในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะระบุว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียคือใครบ้าง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั่วไปที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ ดังนั้นมาตรการแก้ไขและลดผลกระทบจึงเป็นไปในแบบกว้าง ๆ ไม่ได้เข้าไปแก้ไขปัญหาคือตรงจุด เนื่องจากไม่ได้ศึกษาเฉพาะกลุ่ม” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วมของสังคม, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554)

4. การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1) เจ้าของโครงการจัดจ้างผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หลังจากมีการออกแบบผังโครงการแล้ว จึงทำให้ขาดความร่วมมือปรึกษาหารือด้วยกันระหว่างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ผู้ประกอบการ สถาปนิก เนื่องจาก ผู้ประกอบการจะว่าจ้างให้สถาปนิกออกแบบโครงการ แล้วจึงว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน มาจัดทำรายงานหลังจากที่สถาปนิกออกแบบเสร็จแล้ว ปัญหาที่ตามมาคือ บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานจึงไม่มีส่วนร่วมกับการออกแบบโครงการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่แก้ไขยาก หรือแก้ไขไม่ได้ อาทิเช่น พื้นที่สีเขียว ถ้าต้อง

มีการปรับเปลี่ยนหลังการพิจารณา อาจต้องใช้พื้นที่มากขึ้น รูปแบบผังเปลี่ยนไป ทำให้รูปแบบอาคารต้องเปลี่ยนแปลงตาม ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากมาก

“เจ้าของโครงการและทีมผู้ออกแบบต้องอธิบายคอนเซปต์โครงการ และควรจะให้ผู้จัดทำรายงานเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการตั้งแต่ต้น เพราะการปรับปรุงแก้ไขแบบในขั้นของแบบแปลน ง่ายกว่าและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจรรยาบรรณ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554)

“ผู้จัดทำรายงานมีความสำคัญมาก ควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับการตั้งแต่เริ่มต้นคิดโครงการเลย ว่าจะซื้อที่ดินตรงนี้มีความเหมาะสมกับโครงการหรือไม่ในแง่ผลกระทบสิ่งแวดล้อม” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ที่ดินและภูมิสถาปัตยกรรม, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2554)

“ผู้จัดทำรายงาน ฯ ก็มีอิสระในการจัดทำรายงานระดับหนึ่ง สามารถเขียนรายงานไปตามที่วิเคราะห์ผลกระทบได้ แต่ก็มีบางครั้งที่เจ้าของโครงการขอตรวจดูรายงาน แล้วขอให้ปรับแก้ไข เพราะว่าเขียนแบบนี้แล้วกดดันเจ้าของโครงการมากเกินไป” (ผู้อำนวยการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 5, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554)

5. การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

“การพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากเกณฑ์สิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 50 และใช้ดุลพินิจของกรรมการอีกร้อยละ 50 ซึ่งส่วนที่ทำให้การพิจารณาเกิดความยุ่งยากคือส่วนดุลพินิจของกรรมการ เนื่องด้วยกรรมการแต่ละท่านมีดุลพินิจที่แตกต่างกันออกไป และดุลพินิจมีมากกว่าที่กฎหมายกำหนด” (ผู้อำนวยการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 5, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554)

6. การติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1) ขาดบทลงโทษโครงการที่ไม่ส่งรายงานมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“ไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ทำให้การทำรายงานประเมินผลกระทบไม่เกิดประโยชน์ ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกระบุไว้ในรายงาน ฯ และการส่งรายงานติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งกลุ่มโครงการที่พักอาศัยและบริการชุมชน เป็นกลุ่มที่ไม่ส่งรายงานมาตรการติดตามตรวจสอบผลมากที่สุด จึงอาจสามารถบ่งชี้ได้ว่า ไม่ค่อยมีการปฏิบัติตาม

มาตรการที่ระบุไว้ในรายงาน โครงการที่ไม่ส่งรายงานมาตรการติดตามผล ทาง สผ.ไม่มีอำนาจหรือบทลงโทษใด มีเพียงแค่ขึ้นรายชื่อโครงการที่ยังไม่ได้ส่งมาตรการที่หน้าเว็บไซต์ของ สผ. เท่านั้น นอกจากนี้ก็มีการชักจูงโดยการจัด EIA Monitoring Award เพื่อมอบรางวัลแก่โครงการที่ปฏิบัติตามและส่งรายงานมาตรการติดตามผล” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 2, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554)

2) ฝ่ายอนุมัติเห็นชอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นคนละฝ่ายกับผู้ควบคุมอนุญาตก่อสร้างโครงการ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“หน่วยงานควบคุมอนุญาตก่อสร้างโครงการกับหน่วยงานผู้พิจารณาเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นคนละส่วนกัน ดังนั้นถ้าโครงการไม่ส่งรายงาน สผ.ก็ไม่สามารถทำอะไร เพราะอยู่นอกเหนืออำนาจที่มี” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 1, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2554)

7. บริบทที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1.1) กฎหมายไม่ทันสมัยกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องมาจากการออกแบบโครงการ การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ล้วนมีความเกี่ยวข้องและซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น ๆ เพราะการออกแบบโครงการ และการพิจารณา รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ต้องอ้างอิงกับข้อกำหนดทางกฎหมาย เพราะกฎหมายสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“พรบ. สิ่งแวดล้อม เกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น ทุกกฎหมายมีเจ้าของ พรบ. สิ่งแวดล้อมจึงทำหน้าที่เสริมช่องว่างที่กฎหมายอื่นดูแลไม่ถึง กฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงไม่เป็นเอกเทศ และยังผูกพันกับกฎหมายอื่น” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

1.2) กฎหมายผังเมืองบังคับใช้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

กฎหมายผังเมือง คือมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นในการควบคุมสิ่งแวดล้อมเนื่องจากผังเมืองมีหน้าที่ในการกำหนดโซนประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความสูงของอาคาร ความหนาแน่นของพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการกลั่นกรองโครงการในระดับหนึ่งแล้วว่า

โครงการเหล่านั้นจะสามารถสร้างในพื้นที่ได้หรือไม่ แต่กฎหมายผังเมืองในบางพื้นที่ ไม่ได้กำหนด FAR, OSR และความสูงอาคาร ไว้ จึงต้องอ้างอิงกับข้อกำหนดของกฎหมายควบคุมอาคารแทน ซึ่งกฎหมายควบคุมอาคารไม่ครอบคลุมและทันสมัยเพียงพอ

1.3) กฎหมายผังเมืองและกฎหมายควบคุมอาคารมีความขัดแย้งกัน กฎหมาย พรบ.โรงแรมกำหนดให้อาคารที่มีผู้อยู่อาศัยไม่ถึง 1 เดือนต้องจดทะเบียนเป็นอาคารประเภท โรงแรม ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ทำให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในโครงการ เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีผู้ใช้งานภายนอกและกิจกรรมภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิเช่น รถทัวร์ ที่รับส่งนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยว และระยะเวลาในการเข้าออก ส่งผลให้ สภาพแวดล้อมเดิมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับโครงการ เกิด ความรู้สึกไม่ปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวลดลง โดยผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“ความขัดแย้งกันในเรื่องข้อกำหนดโรงแรมกับกฎหมายผังเมือง เนื่องมาจาก อาคารประเภทอพาร์ทเมนต์เซอร์วิส ตามกฎหมายผังเมืองถูกจัดอยู่ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งขัดแย้งกับอาคารประเภทโรงแรมซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2554)

1.4) กฎหมายควบคุมอาคารไม่เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“กฎหมายอาคารพิจารณาแค่เรื่องของอาคารเป็นหลัก ไม่ได้รวมถึงผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม แต่ในความเป็นจริง กฎหมายอาคารเป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมสูง อาคารประเภทประโยชน์ใช้สอยร่วม (mixed use) เป็นโครงการรูปแบบใหม่ในปัจจุบัน แต่เกิด ปัญหาในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากประเภทของอาคารผสมผสาน ระหว่างอาคารสาธารณะกับที่อยู่อาศัย ซึ่งกฎหมายอาคารยังไม่ทันสมัยเพียงพอ จึงไม่มีข้อ กฎหมายระบุในส่วนนี้ ทำให้ต้องยกเป็นเรื่องของพิจารณาจากฝ่าย คชก.” (ผู้อำนวยการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 5, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554)

1.5) การจราจรและที่จอดรถ กฎหมายควบคุมการจราจรยังไม่เหมาะสมกับการ ประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“จำนวนที่จอดรถที่ระบุใน พรบ.ควบคุมอาคารปี พ.ศ.2518 ล้าหลังไม่ทันสมัย และไม่ยืดหยุ่นกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น กรุงเทพมหานคร กำหนดให้ต้องมีที่จอดรถ 1 คันต่อ พื้นที่ 120 ตารางเมตร และในต่างจังหวัดกำหนดให้ต้องมีที่จอดรถ 1 คัน ต่อพื้นที่ 240 ตารางเมตร ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี เชียงใหม่ ฯลฯ

ก็นับเป็นจังหวัดที่มีความเจริญ และมีการใช้รถยนต์มากเกือบเทียบเท่ากับกรุงเทพมหานคร” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจราจร, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554)

1.6) การกำหนดพื้นที่ FAR ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“การคิด FAR นับรวมพื้นที่สีเขียวบนอาคารหรือไม่ กฎหมายยังไม่ชัดเจน แต่คณะกรรมการมีมติสรุปว่า ถ้าเป็นพื้นที่เปิดโล่งที่มีหลังคาคลุมคิดพื้นที่รวมใน FAR เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งาน และถ้าพื้นที่นั้นไม่มีหลังคาคลุมไม่ต้องคิดพื้นที่รวมใน FAR” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 2, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554)’

2) เกณฑ์และแนวทางด้านสิ่งแวดล้อม

การพิจารณาเห็นชอบรายงานโครงการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท โดยทั่วไปอ้างอิงจากข้อกำหนดและเกณฑ์มาตรฐานทั่วไป ที่ปรากฏในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง การควบคุมอาคาร การก่อสร้าง การดำเนินโครงการ โดยในการพิจารณาบางประเด็นใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ผลกระทบที่สูงกว่ามาตรฐานโดยทั่วไป ซึ่งมีผลต่อการออกแบบและการจัดเตรียมพื้นที่ใช้สอยโครงการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่ชัดเจนของเกณฑ์สิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้

2.1) เกณฑ์สิ่งแวดล้อมที่มีในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนและเป็นนามธรรม ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความซับซ้อน เป็นข้อมูลในเชิงคุณภาพ และต้องอาศัยการบูรณาการจากหลายสาขาวิชาชีพ จึงต้องใช้วิธีพิจารณาจากคณะกรรมการในการพิจารณาแต่ละกรณี และจะมีความยุ่งยากมากถ้าหากต้องเขียนเกณฑ์ในเชิงคุณภาพ เช่น การบำบัดน้ำเสียถึงจะมีเกณฑ์ค่ามาตรฐานต่าง ๆ รองรับ แต่ก็ต้องพิจารณาเหตุผลและวิธีการบำบัดน้ำเสียที่เลือกใช้ ว่ามีความเหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ การออกแบบให้ตัวอาคารวางในทิศทางที่ผิด หันส่วนการใช้งานหลักไปในทิศตะวันตก เกิดจากความจำเป็นและข้อจำกัดของลักษณะพื้นที่โครงการหรือการวางผังอาคารที่ทำให้เกิดการแผ่รังสีความร้อนมาก การพิจารณาในเชิงคุณภาพเช่นนี้จะสามารถระบุเป็นเกณฑ์ในเชิงปริมาณได้อย่างไร” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ที่ดินและภูมิสถาปัตยกรรม, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2554)

2.2) เกณฑ์สิ่งแวดล้อมขาดการปรับปรุงเพิ่มเติมตามการพิจารณา ผลจากการสัมภาษณ์ ได้แสดงให้เห็นดังนี้

“เกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อมของสผ.ที่จัดทำเป็นคู่มือไว้ ไม่ได้เผยแพร่แจกจ่ายในวงกว้างรวมทั้งเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อมที่จะมีการจัดทำใหม่ทุก 2 ปี แต่ความเป็นจริงประเด็นต่าง ๆ

ทางสิ่งแวดล้อมมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมทุกเดือนตามการพิจารณาของคณะกรรมการ และสผ.ขาดช่องทางการในการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเกณฑ์แก่บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน ทำให้เมื่อที่ปรึกษาจัดทำรายงานโครงการมีการประชุมกับเจ้าของโครงการจึงไม่สามารถชี้แจงให้แก่เจ้าของโครงการให้เข้าใจถึงเกณฑ์ที่การเพิ่มเติม เพราะไม่ได้ถูกระบุไว้ในคู่มือเกณฑ์สิ่งแวดล้อมของทาง สผ.ตั้งแต่นั้น” (นักวิชาการสิ่งแวดล้อม, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 3, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2554)

2.3) ขาดงานวิจัยที่ช่วยสนับสนุนการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์สิ่งแวดล้อม

“ในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม บริษัทที่ปรึกษาต้องอาศัยค่ามาตรฐานต่าง ๆ หรือข้อมูลทางวิชาการในการอ้างอิง ซึ่งข้อมูลในบางอย่างยังไม่มีหน่วยงานใดรองรับดังนั้น สผ.จึงควรมีการจัดหางานวิจัยเพื่อรองรับ และมีหลักฐานและข้อมูลทางวิชาการอ้างอิง ลดข้อครหาในเรื่อง คชก.พิจารณาด้วยความเป็นกลาง และลดความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องจากเจ้าของโครงการ” (คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

2.4) พื้นที่สีเขียว ไม่ยั่งยืน ไม่ยืนต้น

“เกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อมกำหนดให้ ร้อยละ 50 ของ OSR จะต้องเป็นไม้ยืนต้น ซึ่งคชก.มีมุมมองถึงประโยชน์ในอนาคตของพื้นที่ในส่วนที่ปลูกต้นไม้ การใช้ประโยชน์จากต้นไม้ในอนาคต และสภาพแวดล้อมในโครงการ แต่ผู้ประกอบการการกลับมาของแค่เรื่องของพื้นที่ขายที่เสียไป” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 1, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2554)

2.5) ภาพเชิงซ้อนและภูมิทัศน์

“การพิจารณาในเรื่องทัศนียภาพเป็นนามธรรมมากเกินไป ควรจะมีเกณฑ์หรือแนวทางในการทำให้การศึกษาให้ชัดเจนกว่านี้ นอกจากนี้มุมมองทางด้านสถาปัตยกรรม ในบริเวณพื้นที่นั้น ๆ ยังไม่มีกฎหมายผังเมืองกำหนดควบคุมเรื่องความสูงอาคารดังนั้น อาทิเช่น พื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ริมแม่น้ำแม่กลอง ถ้าพิจารณาตามกฎหมายอาคารย่อมสามารถสร้างอาคารที่มีความสูงตามที่กฎหมายอาคารกำหนด แต่ในการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็จะมีประเด็นการพิจารณาว่าไปบดบังพื้นที่ข้างเคียง และบดบังมุมมองอาคารอื่น” (ผู้ชำนาญการ, บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงาน 3, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นางสาวอภาภรณ์ อึ้งอัมพรวิไล
วันเดือนปีเกิด	4 ตุลาคม พ.ศ. 2530
วุฒิการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สถาปัตยกรรม) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนการศึกษา	ทุนส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ประจำปี 2553 ครั้งที่ 1/2553 ทุนสนับสนุนงานวิจัย (ประจำปี 2554) ประเภททุนวิจัยทั่วไป สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผลงานทางวิชาการ	บทความเรื่องประเด็นและปัญหาที่เกิดขึ้นในการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม (EIA) กับธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ท การประชุมวิชาการประจำปี 2554 (Built Environment Research Associates Conference, BERAC II, 2011) เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2554 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์